
భాష్యకార సమాజస్థాపకులు
మహర్షి శ్రీవేంకటదాసస్వామి.
నందం శంకరరామనాథము.
Artist
రేపల్లె, గుంటూరు జి.
1957.

శ్రీ మతే రామానుజాయ నమః
శ్రీ రామైనమః
శ్రీ ధరాయనమః

శ్లో॥ విశ్వం విష్ణుర్వషట్కారో, భూతభవ్యభవత్ప్రభుః
భూతకృద్భూతభృద్భావో, భూతాత్మా భూతభావనః
పూతాత్మా పరమాత్మా చ, ముక్తానాం పరమాగతిః
అవ్యయః పురుషస్సాక్షీ, క్షేత్రజ్ఞోఽక్షర ఏవ చ ॥ 2
యోగో యోగవిదాంనేతా, ప్రధానపురుషేశ్వరః
నారసింహవపుః శ్రీమాన్, కేశవః పురుషోత్తమః ॥ 3
సర్వః శర్వః శివః స్థాణు, ర్భూతాదిర్నిధిరవ్యయః
సంభవో భావనో భర్తా, ప్రభవః ప్రభురీశ్వరః ॥ 4
స్వయంభూశ్శంభురాదిత్యః, పుష్కరాక్షో మహాస్వనః
అనాదినిధనో ధాతా, విధాతా ధాతురుత్తమః ॥ 5
అప్రమేయో హృషీకేశః, పద్మనాభోఽమరప్రభుః
విశ్వకర్మా మనుస్త్వష్టా, స్థవిష్ఠ స్థవిరో ధ్రువః ॥ 6
అగ్రాహ్యశ్శాశ్వతః కృష్ణో, లోహితాక్షః ప్రతర్దనః
ప్రభూతస్త్రికకుద్ధామ, పవిత్రం మంగళం పరమ్ ॥ 7
ఈశానః ప్రాణదః ప్రాణో, జ్యేష్ఠః శ్రేష్ఠః ప్రజాపతిః
హిరణ్యగర్భో భూగర్భో, మాధవో మధుసూదనః ॥ 8

విష్ణుసహస్రనామ స్తోత్రమ్

శ్లో 9 ఈశ్వరో విక్రమీ ధన్వీ, మేధావీ విక్రమః క్రమః
అనుత్తమో దురాధర్షః, కృతజ్ఞః కృతిరాత్మవాన్ 9
సురేశః శరణం శర్మ, విశ్వరేతాః ప్రజాభవః
అహః సంవత్సరో వ్యాలః, ప్రత్యయః సర్వదర్శనః 10
అజః సర్వేశ్వరః సిద్ధః, సిద్ధిః సర్వాదిరచ్యుతః
వృషాకపిరమేయాత్మా, సర్వయోగవినిస్సృతః 11
వసుర్వసుమనాస్సత్యః, సమాత్మా సమ్మితః సమః
అమోఘః పుండరీకాక్షో, వృషకర్మా వృషాకృతిః 12
రుద్రో బహుశిరా బభ్రుః, విశ్వయోనిః శుచిశ్రవాః
అమృతః శాశ్వతస్థాణుః, వరారోహో మహాతపాః 13
సర్వగః సర్వవిద్భానుః, విష్వక్సేనో జనార్దనః
వేదో వేదవిదవ్యంగో, వేదాంగో వేదవిత్కవిః 14
లోకాధ్యక్షః సురాధ్యక్షో, ధర్మాధ్యక్షః కృతాకృతః
చతురాత్మా చతుర్వ్యూహః, చతుర్దంష్ట్రశ్చతుర్భుజః 15
భ్రాజిష్ణుర్భోజనం భోక్తా, సహిష్ణుర్జగదాదిజః
అనఘో విజయో జేతా, విశ్వయోనిః పునర్వసుః 16
ఉపేంద్రో వామనః ప్రాంశుః, అమోఘః శుచిరూర్జితః
అతీంద్రః సంగ్రహః సర్గో, ధృతాత్మా నియమో యమః 17
వేద్యో వైద్యః సదాయోగీ, వీరహా మాధవో మధుః
అతీంద్రియో మహామాయో, మహోత్సాహో మహాబ

విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమ్

శ్లో॥ మహాబుద్ధిర్మహావీర్యో, మహాశక్తిర్మహాద్యుతిః
అనిర్దేశ్యవపుః శ్రీమాన్, అమేయాత్మా మహాద్రిధృక్ ॥ 19
మహేష్వాసో మహీభర్తా, శ్రీనివాసస్సతాంగతిః
అనిరుద్ధః సురానందో, గోవిందో గోవిదాంపతిః ॥ 20
మరీచిర్దమనోహంసః, సుపర్ణో భుజగోత్తమః 21
హిరణ్యనాభస్సుతపాః, పద్మనాభః ప్రజాపతిః
అమృత్యుస్సర్వదృక్సింహః, సంధాతా సంధిమాన్స్థిరః
అజో దుర్మర్షణశ్శాస్తా, విశ్రుతాత్మా సురారిహా ॥ 22
గురుర్గురుతమోధామ, సత్యస్సత్యపరాక్రమః
నిమిషోఽనిమిషః స్రగ్వీ, వాచస్పతిరుదారధీః ॥ 23
అగ్రణీర్గ్రామణీః శ్రీమాన్, న్యాయోనేతా సమీరణః
సహస్రమూర్ధా విశ్వాత్మా, సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ 24
ఆవర్తనో నివృత్తాత్మా, సంవృతః సంప్రమర్దనః ॥ 25
అహః సంవర్తకో వహ్ని, రనిలో ధరణీధరః
సుప్రసాదః ప్రసన్నాత్మా, విశ్వధృగ్విశ్వభుగ్విభుః
సత్కర్తా సత్కృతస్సాధు, ర్జహ్నుర్నారాయణోనరః ॥ 26
అసంఖ్యేయో ఽప్రమేయాత్మా, విశిష్టః శిష్టకృచ్ఛుచిః
సిద్ధార్థస్సిద్ధసంకల్పః, సిద్ధిదః సిద్ధిసాధనః ॥ 27
వృషాహీ వృషభో విష్ణుర్వృషపర్వా వృషోదరః
వర్ధనో వర్ధమానశ్చ, వివిక్తః శ్రుతిసాగరః ॥ 28

విష్ణు సహస్రనామ స్తోత్రమ్

శ్లో॥ సుభుజో దుర్ధరో వాగ్మీ, మహేంద్రో వసుదో వసుః
నైకరూపో బృహద్రూపః, శిపివిష్టః ప్రకాశనః ॥ 29
ఓజస్తేజో ద్యుతిధరః, ప్రకాశాత్మా ప్రతాపనః
ఋద్ధః స్పష్టాక్షరో మంత్ర, శ్చంద్రాంశుర్భాస్కరద్యుతిః 30
అమృతాంశూద్భవో భానుః, శశబిందుస్సురేశ్వరః
ఔషధం జగతస్సేతుః, సత్యధర్మపరాక్రమః ॥ 31
భూతభవ్యభవన్నాథః, పవనః పావనోఽనలః
కామహా కామకృత్కాంతః, కామః కామప్రదః ప్రభుః 32
యుగాదికృద్యుగావర్తో, నైకమాయో మహాశనః
అదృశ్యోఽవ్యక్తరూపశ్చ, సహస్రజిదనంతజిత్ ॥ 33
ఇష్టోఽవిశిష్టః శిష్టేష్టః, శిఖండీ నహుషో వృషః
క్రోధహా క్రోధకృత్కర్తా, విశ్వబాహుర్మహీధరః ॥ 34
అచ్యుతః ప్రథితః ప్రాణః, ప్రాణదో వాసవానుజః
అపాంనిధిరధిష్ఠాన, మప్రమత్తః ప్రతిష్ఠితః ॥ 35
స్కందః స్కందధరో ధుర్యో, వరదో వాయువాహనః
వాసుదేవో బృహద్భాను, రాదిదేవః పురందరః ॥ 36
అశోకస్తారణస్తారః, శూరః శౌరిర్జనేశ్వరః
అనుకూలశ్శతావర్తః, పద్మీ పద్మనిభేక్షణః ॥ 37

విష్ణు సహస్ర నామ స్తోత్రము

~~పద్మనాభో౽రవిందాక్షః పద్మగర్భః శరీరభృత్~~
~~మహర్ధిః ఋద్ధో వృద్ధాత్మా మహాక్షో గరుడధ్వజః~~

పద్మనాభో౽రవిందాక్షః, పద్మగర్భః శరీరభృత్
మహర్ధి ఋద్ధో వృద్ధాత్మా, మహాక్షో గరుడధ్వజః ॥38
అతులః శరభో భీమః, సమయజ్ఞో హవిర్హరిః
సర్వలక్షణలక్షణ్యో, లక్ష్మీవాన్ సమితింజయః ॥39
విక్షరో రోహితో మార్గో, హేతుర్దామోదరః సహః
మహీధరో మహాభాగో, వేగవానమితాశనః ॥40
ఉద్భవః క్షోభణో దేవః, శ్రీగర్భః పరమేశ్వరః
కరణం కారణం కర్తా, వికర్తా గహనో గుహః ॥41
వ్యవసాయో వ్యవస్థానః, సంస్థానః స్థానదో ధ్రువః
పరర్ధిః పరమస్పష్టః, తుష్టః పుష్టః [illegible]
శుభేక్షణః ॥42
రామో విరామో విరజో, మార్గో నేయో నయో౽నయః
వీరః శక్తిమతాం శ్రేష్ఠో, ధర్మో ధర్మవిదుత్తమః ॥43
వైకుంఠః పురుషః ప్రాణః, ప్రాణదః ప్రణవః పృథుః
హిరణ్యగర్భః శత్రుఘ్నో, వ్యాప్తో వాయురధోక్షజః ॥44
ఋతుః సుదర్శనః కాలః, పరమేష్ఠీ పరిగ్రహః
ఉగ్రః సంవత్సరో దక్షో, విశ్రామో విశ్వదక్షిణః ॥45
విస్తారః స్థావరస్థాణుః, ప్రమాణం బీజమవ్యయం
అర్థో౽నర్థో మహాకోశో, మహాభోగో మహాధనః ॥46

విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమ్

అనిర్విణ్ణః స్థవిష్ఠోభూః, ధర్మయూపో మహామఖః
[illegible]
నక్షత్రనేమిర్నక్షత్రీ క్షమః క్షామః సమీహనః ॥ 47
యజ్ఞ ఇజ్యో మహేజ్యశ్చ, క్రతుః సత్రం సతాంగతిః
సర్వదర్శీ నివృత్తాత్మా, సర్వజ్ఞో జ్ఞానముత్తమమ్ ॥ 48
సువ్రతః సుముఖః సూక్ష్మః, సుఘోషః సుఖదః సుహృత్
మనోహరో జితక్రోధో, వీరబాహుర్విదారణః ॥ 49
స్వాపనః స్వవశో వ్యాపీ, నైకాత్మా నైకకర్మకృత్
వత్సరో వత్సలో వత్సీ, రత్నగర్భో ధనేశ్వరః ॥ 50
ధర్మగుబ్ధర్మకృద్ధర్మీ, సదక్షరమసత్క్షరమ్
అవిజ్ఞాతా సహస్రాంశు, ర్విధాతా కృతలక్షణః ॥ 51
గభస్తినేమిః సత్త్వస్థః, సింహో భూతమహేశ్వరః
ఆదిదేవో మహాదేవో దేవేశో దేవభృద్గురుః ॥ 52
ఉత్తరో గోపతిర్గోప్తా, జ్ఞానగమ్యః పురాతనః
శరీరభూతభృద్భోక్తా, కపీంద్రో భూరిదక్షిణః ॥ 53
సోమపోఽమృతపః సోమః, పురుజిత్పురుసత్తమః
వినయో జయః సత్యసంధో, దాశార్హః సాత్వతాంపతిః ॥ 54
జీవో వినయితా సాక్షీ, ముకుందోఽమితవిక్రమః
అంభోనిధిరనంతాత్మా, మహోదధిశయోంతకః ॥ 55
అజో మహార్హః స్వాభావ్యో, జితామిత్రః ప్రమోదనః
ఆనందో నందనో నందః, సత్యధర్మా త్రివిక్రమః ॥ 56

విష్ణుసహస్రనామ స్తోత్రమ్

శ్లో॥ మహర్షిః కపిలాచార్యః కృతజ్ఞో మేదినీపతిః
త్రిపదస్త్రిదశాధ్యక్షో, మహాశృంగః కృతాంతకృత్ 57
మహావరాహో గోవిందః, సుషేణః కనకాంగదీ
గుహ్యో గభీరో గహనో, గుప్తశ్చక్రగదాధరః 58
వేధాః స్వాంగోఽజితః కృష్ణో, దృఢః సంకర్షణోఽచ్యుతః
వరుణో వారుణో వృక్షః, పుష్కరాక్షో మహామనాః 59
భగవాన్భగహానందీ, వనమాలీ హలాయుధః
ఆదిత్యో జ్యోతిరాదిత్యః, సహిష్ణుర్గతిసత్తమః 60
సుధన్వా ఖండపరశుర్దారుణో ద్రవిణప్రదః
దివస్పృక్సర్వదృగ్వ్యాసో, వాచస్పతిరయోనిజః 61
త్రిసామా సామగః సామ, నిర్వాణం భేషజం భిషక్
సన్యాసకృచ్ఛమః శాంతో, నిష్ఠా శాంతిః పరాయణమ్ 62
శుభాంగః శాంతిదః స్రష్టా, కుముదః కువలేశయః
గోహితో గోపతిర్గోప్తా, వృషభాక్షో వృషప్రియః 63
అనివర్తీ నివృత్తాత్మా, సంక్షేప్తా క్షేమకృచ్ఛివః
శ్రీవత్సవక్షాః శ్రీవాసః, శ్రీపతిః శ్రీమతాంవరః 64
శ్రీదః శ్రీశః శ్రీనివాసః, శ్రీనిధిః శ్రీవిభావనః
శ్రీధరః శ్రీకరః శ్రేయః, శ్రీమాన్ లోకత్రయాశ్రయః 65
స్వక్షః స్వంగః శతానందో, నందిర్జ్యోతిర్గణేశ్వరః
విజితాత్మా విధేయాత్మా, సత్కీర్తిశ్ఛిన్నసంశయః 66

విష్ణుసహస్ర నామస్తోత్రమ్

శ్లో॥ ఉదీర్ణః సర్వతశ్చక్షుః అనీశః శాశ్వతః స్థిరః
భూశయో భూషణో భూతిః విశోకః శోకనాశనః ॥67
అర్చిష్మానర్చితః కుంభో విశుద్ధాత్మా విశోధనః
అనిరుద్ధోఽప్రతిరథః, ప్రద్యుమ్నోఽమితవిక్రమః ॥68
కాలనేమినిహా శౌరిః, శూరః శూరజనేశ్వరః
త్రిలోకాత్మా త్రిలోకేశః, కేశవః కేశిహా హరిః ॥69
కామదేవః కామపాలః, కామీ కాంతః కృతాగమః
అనిర్దేశ్యవపుర్విష్ణుః వీరోఽనంతో ధనంజయః ॥70
బ్రహ్మణ్యో బ్రహ్మకృద్బ్రహ్మా, బ్రహ్మ బ్రహ్మవివర్ధనః
బ్రహ్మవిద్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మీ, బ్రహ్మజ్ఞో బ్రాహ్మణప్రియః ॥71
మహాక్రమో మహాకర్మా, మహాతేజా మహోరగః
మహాక్రతుర్మహాయజ్వా మహాయజ్ఞో మహాహవిః ॥72
స్తవ్యః స్తవప్రియః స్తోత్రం, స్తుతః స్తోతా రణప్రియః
పూర్ణః పూరయితా పుణ్యః, పుణ్యకీర్తిరనామయః ॥73
మనోజవస్తీర్థకరో, వసురేతా వసుప్రదః
వసుప్రదో వాసుదేవో వసుర్వసుమనాః హవిః ॥74
సద్గతిః సత్కృతిః సత్తా, సద్భూతిః సత్పరాయణః
శూరసేనో యదుశ్రేష్ఠః, సన్నివాసః సుయామునః ॥75
భూతావాసో వాసుదేవః, సర్వాసునిలయోఽనలః
దర్పహా దర్పదో దృప్తో, దుర్ధరోఽథాపరాజితః ॥76
విశ్వమూర్తిర్మహామూర్తిః, దీప్తమూర్తిరమూర్తిమాన్

విష్ణు సహస్ర నామ స్తోత్రమ్

శ్లో॥ అనేకమూర్తిరవ్యక్తః, శతమూర్తిః శతాననః ॥77
ఏకోనైకః సవః కః కిం, యత్తత్పదమనుత్తమమ్
లోకబంధుర్లోకనాథో, మాధవో భక్తవత్సలః ॥78
సువర్ణవర్ణో హేమాంగో, వరాంగశ్చందనాంగదీ
వీరహా విషమశ్శూన్యో, ఘృతాశీరచలశ్చలః ॥79
అమానీ మానదో మాన్యో, లోకస్వామీ త్రిలోకధృత్
సుమేధా మేధజో ధన్యః, సత్యమేధా ధరాధరః ॥80
తేజోవృషో ద్యుతిధరః, సర్వశస్త్రభృతాంవరః
ప్రగ్రహో నిగ్రహో వ్యగ్రో, నైకశృంగో గదాగ్రజః ॥81
చతుర్మూర్తిశ్చతుర్బాహుశ్చతుర్వ్యూహశ్చతుర్గతిః
చతురాత్మా చతుర్భావశ్చతుర్వేదవిదేకపాత్ ॥82
సమావర్తోనివృత్తాత్మా, దుర్జయో దురతిక్రమః
దుర్లభో దుర్గమో దుర్గో, దురావాసో దురారిహా ॥83
శుభాంగో లోకసారంగః, సుతంతుస్తంతువర్ధనః
ఇంద్రకర్మా మహాకర్మా, కృతకర్మా కృతాగమః ॥84
ఉద్భవః సుందరః సుందో, రత్ననాభః సులోచనః
అర్కో వాజసనిః శృంగీ, జయంతస్సర్వవిజ్జయీ ॥85
సువర్ణబిందురక్షోభ్యః, సర్వవాగీశ్వరేశ్వరః
మహాహ్రదో మహాగర్తో, మహాభూతో మహానిధిః ॥86
కుముదః కుందరః కుందః, పర్జన్యః పావనోఽనిలః
అమృతాంశోఽమృతవపుః సర్వజ్ఞః సర్వతోముఖః ॥87

విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమ్

శ్లో॥ సులభః సువ్రతః సిద్ధః, శత్రుజిచ్ఛత్రుతాపనః
న్యగ్రోధోదుంబరోఽశ్వత్థశ్చాణూరాంధ్రనిషూదనః ॥ 88
సహస్రార్చిః సప్తజిహ్వః సప్తైధాః సప్తవాహనః
అమూర్తిరనఘోఽచింత్యో భయకృద్భయనాశనః ॥ 89
అణుర్బృహత్కృశః స్థూలో గుణభృన్నిర్గుణో మహాన్
అధృతః స్వధృతః స్వాస్యః, ప్రాగ్వంశో వంశవర్ధనః ॥ 90
భారభృత్ కథితో యోగీ, యోగీశః సర్వకామదః
ఆశ్రమః శ్రమణః క్షామః, సుపర్ణో వాయువాహనః ॥ 91
ధనుర్ధరో ధనుర్వేదో, దండో దమయితా దమః
అపరాజితః సర్వసహో, నియంతా నియమో యమః ॥ 92
సత్త్వవాన్ సాత్త్వికస్సత్యః, సత్యధర్మపరాయణః
అభిప్రాయః ప్రియార్హోఽర్హః, ప్రియకృత్ప్రీతివర్ధనః ॥ 93
విహాయసగతిర్జ్యోతిః, సురుచిర్హుతభుగ్విభుః
రవిర్విలోచనస్సూర్యః, సవితా రవిలోచనః ॥ 94
అనంతహుతభుగ్భోక్తా, సుఖదో నైకజోఽగ్రజః
అనిర్విణ్ణః సదామర్షీ లోకాధిష్ఠానమద్భుతః ॥ 95
సనాత్సనాతనతమః, కపిలః కపిరవ్యయః
స్వస్తిదః స్వస్తికృత్ స్వస్తి స్వస్తిభుక్ స్వస్తిదక్షిణః ॥ 96
అరౌద్రః కుండలీ చక్రీ, విక్రమ్యూర్జితశాసనః
శబ్దాతిగః శబ్దసహః, శిశిరః శర్వరీకరః ॥ 97

విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమ్

శ్లో॥ అక్రూరః పేశలో దక్షో, దక్షిణః క్షమిణాం వరః
విద్వత్తమో వీతభయః, పుణ్యశ్రవణకీర్తనః ॥ 98

ఉత్తారణో దుష్కృతిహా, పుణ్యో దుఃస్వప్ననాశనః
వీరహా రక్షణస్సంతో, జీవనః పర్యవస్థితః ॥ 99

అనంతరూపోఽనంతశ్రీ, ర్జితమన్యుర్భయాపహః
చతురశ్రో గభీరాత్మా, విదిశో వ్యాదిశో దిశః ॥ 100

అనాదిర్భూర్భువోలక్ష్మీః, సువీరో రుచిరాంగదః
జననో జనజన్మాదిః, భీమో భీమపరాక్రమః ॥ 101

ఆధారనిలయోఽధాతా, పుష్పహాసః ప్రజాగరః
ఊర్ధ్వగః సత్పథాచారః, ప్రాణదః ప్రణవః పణః ॥ 102

ప్రమాణం ప్రాణనిలయః, ప్రాణభృత్ప్రాణజీవనః
తత్త్వం తత్త్వవిదేకాత్మా, జన్మమృత్యుజరాతిగః ॥ 103

భూర్భువఃస్వస్తరుస్తారః, సవితా ప్రపితామహః
యజ్ఞో యజ్ఞపతిర్యజ్వా, యజ్ఞాంగో యజ్ఞవాహనః ॥ 104

యజ్ఞభృద్యజ్ఞకృద్యజ్ఞీ, యజ్ఞభుగ్యజ్ఞసాధనః
యజ్ఞాంతకృద్యజ్ఞగుహ్య, మన్నమన్నాద ఏవ చ ॥ 105

ఆత్మయోనిః స్వయంజాతో, వైఖానః సామగాయనః
దేవకీనందనస్స్రష్టా, క్షితీశః పాపనాశనః ॥ 106

విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రము

శ్లో॥ శంఖభృన్నందకీ చక్రీ, శార్ఙ్గధన్వా గదాధరః
రథాంగపాణిరక్షోభ్యః, సర్వప్రహరణాయుధః ॥107
వనమాలీ గదీ శార్ఙ్గీ, శంఖీ చక్రీ చ నందకీ
శ్రీమన్నారాయణో విష్ణుర్వాసుదేవోఽభిరక్షతు ॥108
శ్రీ వాసుదేవోఽభిరక్షతు ఓం నమ ఇతి.

పాఠకమహాశయులారా ప్రకాశముఖ్యార్థ
కంబుగా విన్నవించునదేమనఁగా విష్ణుసహస్రనామ
స్తోత్రమిదివఱకు జగత్ప్రసిద్ధమై యశేషదేవతా
సహస్రనామస్తవంబుల నతిశయించి శ్రద్ధాభక్తులతోఁ
పఠించువారికి భుక్తిముక్తిదాయకంబై తనరారుచున్నది
మూలగ్రంథములలోని భావము సామాన్యజనులకు గోచరిం
పదు శంకరభాష్యము టీకాతాత్పర్యముతో ముద్రింపఁబ
డియున్నదికాని యది దేవబ్రహ్మైక్యవాదముతోఁ గూడి
యుండుటచేన ద్వైతులకు మాత్రముపయోగకరమై ద్వై
తులను భక్తులను నిరుపయోగమై స్వరూపవిరుద్ధమైయు
న్నదియు దృప్తికొఱంత నివారింపఁబూని శ్రీరంగనివాసుండు
నువైష్ణవసార్వభౌముఁడును నగు పరాశరభట్టరువా
రు సహస్రనామంబులకు విశదముగా భాష్యము
రచించిరి జనసామాన్యంబునకది దురవగాహం
బుగానుండునని యెంచి గ్రంథవిస్తరభీతిచే
నామూలాగ్రముఁ దెలిఁగింపక భాష్యములోని వి
శేషార్థంబులు గనఁబరచుచు మూలతాత్పర్యం
బులిఖించి యీగ్రంథములోఁ జేర్చితిని యీభాష్యకా
రుండగు భట్టరువారు కూరత్తాళ్వారి కుమారుఁడు వ్యా
సభట్టరాచార్యునకగ్రజుఁడు ఎంబారులవారి శిష్యుఁడు

విజ్ఞాపనము

రామానుజులవారికి నంతరంగభక్తుఁడు సమస్తవేదవే
దాంతపారంగతుఁడు విద్వత్సార్వభౌముఁడగు వేదాం
తితో వాదించి జయించి యద్వైతరుచిమానిచి రామా
నుజసిద్ధాంతంబు నెలకొలిపిన బ్రహ్మవేత్త ఇమ్మ
హాత్ముని శిష్యుఁడైన పెమ్మటి వేదాంతియు తాశ్రమ
మును స్వీకరించి లక్షల ద్రవ్యము గురునకు సమర్పించి
నంజీయరను ద్రావిడనామంబు గాంచి ద్రావిడవే
దంబులకు మణిప్రవాళవ్యాఖ్యానంబు నొనరించి భ
గవద్విషయంబను దివ్యప్రబంధంబును నిర్మాణించి
చిరకాలంబు శ్రీరంగంబున వసించి వైష్ణవ
సిద్ధాంతరాజ్యమును బాలించి బద్ధచేతనుల నుద్ధ
రించెనిది యిట్లుండఁగా భట్టరువారు శ్రీరంగరాజ
స్వామిం గూర్చి పూర్వశతకమనియును ఉత్తరశతకమ
నియును రెండు గ్రంథంబులు గీర్వాణభాషలో రచించె నింతే కా
క యింకననేక గ్రంథంబులు నిర్మాణించె నీసూరివర్యుని
ప్రబంధంబులన్నియును జ్ఞానభక్తివైరాగ్యదాయకంబులై భ
గవత్స్వభావప్రతిపాదకంబులై నారికేళపాకంబుతో విల
సిల్లుచుండు వెండియు నియ్యాచార్యవర్యుండు జీవితకాలం
బులో భవ్యతరాంబరాభరణభూషితుండై ప్రేమములను
మహాభోగివలెఁ గన్పట్టుచుండెను, కాని శ్రీరంగరాజవ
రప్రసాదజనితుండగుటవలన మహావిరాగి. యట్టి భక్తుఁజు

విజ్ఞాపనము

నాగ్రంథమునకై భగవద్వేదాంతవ్యాపండిత [illegible] భాగవతజనా
శ్రిత [illegible] పాదారవిందుఁడైన తనరాజునని బ్రహ్మశ్రీవిదులవ
కైంకర్యంతురు మఱియు నిష్ఠుణ్ణనిధియైన మిత్రవర్యములప్రో
యువకులైనా కృష్ణానందు పాండురంగ శర్మాలసుండి స్వేపాంబునకు
వచ్చి పుస్తకములింటిలోనుంచి బాల్యచాపల్యంబునఁ
జేయుచుండిన మన కృచుర వాస్తలసంస్థితుండగు రామాను
జయోగీంద్రుని దాసనమస్కరించెనప్పుడ యోగీంద్రు
(డు) ఎంబారుకూరేశప్రముఖ గురుపరంపరావేష్టి
తుండై రంగేశ్వరునకుఁ దిరుమంజనమాచరింపుచుం
డెను తదవసరంబున యతీంద్రుఁడు బాలకుండగు భ
ట్టరాచార్యునిముద్దాసేసి శిష్యయోంకముననిడుకొని
వత్సా స్వామివారిప్పుడు స్నానము సేయుచు నార్ద్రవ
స్త్రముతో నిలఁబడియున్నారు ఈ స్థితినేఁ దగినట్టులా
నశ్లోకము రచింపుము నీవిద్యాపాటవంబు చూతమనినప్పు
చువచించెనయ్యవసరంబున శ్రీవత్సాంకమిశ్రులతనూభవుం
డగు భట్టరువార క్రిందిశ్లోకమునాడువుతోఁబూరించిరది
నిభావములవేంచినవారికే భట్టరువారినవ్వుటకెఁగల
జ్ఞానపూర్తియుఁబాండిత్యైపుణ్యంబును [illegible]టుపడఁగల
దు ఇఙ్గ్లో త్వంపేదవ[illegible]మ్మోకు తస్తత్ర దమిక్షుల త ఇదం వేదమూ
లప్ర[illegible]కారా) దేవతాచూనాధిసిద్ధాదనుభవవిభవాత్తేవసా

విజ్ఞాపనము

క్రోశ ఏవ । తాన్మే క్రోశం కిం కస్మాత్ శితాం విషమమువిదితం క్షేత్ర
త్రసాక్షి సుధీస్వా । త్వం తత్వాత్త్వక్షు పాతి సజ్జాతి స్వకలపో
మృగ్య మఖస్త వ త్వ్వోమ్ః

ఈ శ్లోకము భగవంతునకు జీవునకు సంవాదముగా
నున్నదియెట్లంటే రేని.

భగవంతుడొకానొక జీవుని(గూర్చి)యడుగుచున్నాడు.
ఓరి జీవు(డా) నీవు నావా(డవు), జీవు(డిట్లనియు)నాదుని
ను నావా(డనే) భగ॥ అదియెట్లు॥ జీవు(డు) నేను నీవా(డన
గుటయెట్లు॥ భగ॥ వేదాదియూల ప్రమాణములవల్ల)
జీ॥ అనాదిసిద్ధమైన యనుభవము వలననే నేను నావా(డనై
తిని॥ భగ॥ ఆయనుభవము స్థిరమైనదికాదు ప్రవిదావిగత
మైయేయున్నది॥ నేను నీవా(డనైనచో నన్నెప్పుడు నవు మం
దలించవేది) భగ॥ శిలా... శాస్త్రము చేసిన సంగతి నేటిం
నించియున్నాను॥ నీవు నాకు(తెలిపితివనుటకు సాక్షియె
వరు॥ భగ॥ జ్ఞానియైన పండితు(డు) జీ) డివాయతం
డునకు(బ్రహ్మపాతిసారూప్యము పునకాన(బడదు'గ్రాట్లు జే
వేశ్వరులు వివాదముంద(గా జీవునకు సమాధానము
సెప్పలేక భగవంతు(డు తడబడి కట్టు కాని ప్రమాణము
చేయుచున్నాడా యేమి మనుకట్టి వైఖరితోను నాడు అని భట్టు

విజ్ఞాపనము

దువారు శ్లోకము పూరింపఁగా రామానుజులవారు
మసన్నిధినావ్రములునుఁ బరమాశ్చర్యభరితాంతఃకర
ణులైరి అట్టి ప్రభావసంపన్నులగు పరాశరభట్టు
రువారిచే రచింపఁబడిన విష్ణుసహస్రనామభాష్య
మును శక్తికొలఁది తెలిగించి సందులకు నా సాహసం
బును మన్నింతురని పండితులకుఁ గవులకు సాష్టాం
గనమస్కృతులాచరించెదను

ఇట్లు శ్రీవైష్ణవపాదరేణువు ముప్పవేం
కటదాసు

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రియై నమః

శ్రీధరాయ నమః

శ్రీ పరాశరభట్టారాచార్యకృత విష్ణుసహస్రనామభా
ష్యాంధ్రతాత్పర్యము.

1 విశ్వం) విశత్యవయవాన్ = అణువులయందు (కూడ వ్యా
పించి పరిపూర్ణుడైనవాడు

2 విష్ణుః) స్వవిభూతిభూతం, చిదచిదాత్మకం సర్వం విశతీతి =
తన విభూతియగు చిదచిత్తులయందు ప్రవేశించిన
వాడు

3 వషట్కారః) సర్వం వశం స్వేచ్ఛాను వర్తం కరోతీతి) సమస్త
ము తనవశము చేసుకొనువాడు

4) భూతభవ్యభవత్ప్రభుః = కాలత్రయవర్తినాం ప్రభుః = మూండు కా
లముల యందుండువారికి ప్రభువు

5) భూతకృత్ = సర్వాణి భూతాని స్వతంత్రః సృజతీతి = సర్వభూ
తములను స్వతంత్రుడై సృష్టించువాడు

6) భూతభృత్ = భూతాని బిభర్తీతి) భూతకోటిని భరించు
వాడు

7) భావః) ఉక్త వక్ష్యమాణ సర్వవిభూతిభిః నటవత్ప్ర

విష్ణు సహస్రనామ భాష్యము (ప్రథమ శతకము 2

చాలకేన విశిష్టతయా భవతీతి) పెంచుటతో (గూడినసేమలి వేలవిభూతులతో (గూడియుండువాడు

8) భూతాత్మా) సర్వేషాం భూతానామాత్మా) సమస్త భూతములకునాత్మయైనవాడు

9) భూతభావనః) భూతాని ధారకపోషకభోగ్యప్రదానేన వర్ధయతీతి) ధారకపోషకభోగ్యవస్తువులనిచ్చి భూతములనరక్షించువాడు

10) పూతాత్మా) ఆత్మత్వేపి సంసారివత్ శరీరభూతచిదచిద్దోషానస్పృష్టాత్మా) భూతములయందువ్యాపించియున్నను జీవునివలె శరీరభూతములైన చిదచిత్తుల దోషములనంటక పవిత్రు(డైయుండువాడు

11) పరమాత్మా) పరోమాఽస్యేతి పరమస్సచ ఆత్మా) ఎవనికంటె శ్రేష్ఠు(డులేడో వా(డు పరము(డు) అట్టి భూతములకన్నిటికినాత్మయైనవా(డు

12) ముక్తానాం పరమాగతిః) ప్రకృతిబంధము) అవిద్యా, కర్మసంస్కారము మొదలగునావరణములనుండి విడువ(బడిన ముక్తులకు(బ్రాప్యమైనవా(డు

13) అవ్యయః) న వ్యయతే నవ్యపగమ్యతే అస్మాదితి) ముక్తులెవ్వటికిని వీనిచే విడువ(బడరు

14) పురుషః = పురు బహు సనోతి ఇతి = ముముక్షులకు (దన గుణానుభ
వము మిక్కుటముగా నిచ్చువాడు.

15) సాక్షీ = ముక్తానాం ఆనంద యక్ష స్వయమపి ప్రత్యక్షేణ సాక్షాత్ ఈక్షతే
ఇతి) ముక్తులనానందపరిపూర్ణ స్వయముగా (ప్ర)త్యక్ష
ముగా (జూచుచుండువాడు

16) క్షేత్రజ్ఞః = ముక్తానాం స్వానుభవం జానాతి తదేవాంతం జానా
తి ఇతి) ముక్తులకు స్వానుభవమిచ్చుటకు సుక్షేత్రస్థానము
గు పరమాకాశము నెఱింగినవాడు

17) అక్షరః = ముక్తైః స్వదానుభూయమానోపి మహాత్మ్యవ
శిష్టస్వగుణైః స్వేజ్ఞ నేన ఉపర్యుపరి భోగ్యతయా వ
ర్ధయతే, న తు క్షరతి ఇత్యక్షరః) ముక్తులచే నెల్లప్పు
డనుభవింపబడినను మధు(ప్ర)వాహము వలె నిరవధి
కములైన గుణములయందు ముంచి యంతకంతకు భోగ్యు
డై పెరుగుచు (దఱుగని వాడు

18) యోగః = యుజ్యతే ప్రాప్యతే అనేన ఇతి, వీనిచే తానే ము
క్తి (బొందబడుచున్నది

19) యోగవిదాంనేతా = వ్యవహితోపాయనిష్ఠానామపి నేతా
వ్యవహితములైన యుపాయములందున్న యోగవిదులకును
సుఫలము గలిగించి యుద్ధరించువాడు

20) ప్రధానపురుషేశ్వరః, ప్రధానస్య బంధహేతోః పురుషాణాం చేశ్వరః, బంధహేతువైన ప్రకృతికిని పురుషులకును నియామకుఁడైనవాఁడు

21) నారసింహవపుః, భక్తభయాపహా, తదపేక్షా సమృద్ధి ప్రతిపన్న [struck out] యథాకామ దివ్యమహానృసింహాసంహననః, భక్తుఁడైన ప్రహ్లాదుని భయమును బోఁగొట్టునదియు, నతఁడు కోరినట్లు ధరింపఁబడినదియు యథేష్టమునైన నృసింహ శరీరము గలవాఁడు

22) శ్రీమాన్, పరస్పర దుర్ఘటాపూర్వ వికృతరూపవపుః ధారేపి శ్రీమాన్ పరస్పరము దుర్ఘటమైన, యట్టి నృసింహత్వముల కలయిక గల వికృతరూపమును ధరించినను సౌందర్యలావణ్యాదులచే మనోహరుఁడైనవాఁడు

23) కేశవః, ప్రశస్త స్నిగ్ధ నీలకుటిల కుంతలః, నలుపు, వంకర, నునుపు గలిగి ప్రశస్తములై యుండు వెండ్రుకలు గలవాఁడు.

24) పురుషోత్తమః, పురుషేభ్యః, ఉత్తమః, జీవులందఱికంటె నుత్తముఁడైనవాఁడు

25) సర్వః, సర్వం సమాప్నోతీతి, అంతట వ్యాపించినవాఁడు

26) శర్వః, స్వశరణభూతానామశుభమపి [illegible] కరోతీతి, స్వశరణభూతులైన జీవుల యశుభములను బోఁగొట్టువాఁడు

27) శివః, శుభావహత్వాచ్ఛివః, శుభములుగలిగించువాఁ
డు

28) స్థాణుః, శుభములుగలిగించుటయందు స్థిరుఁడైనవాఁడు

29) భూతాదిః, భూతైరుపాదీయత ఇతి, స్వలాభేచ్ఛయుఁడ
నుటచే భూతములచే గ్రహింపఁబడువాఁడు

30) నిధిరవ్యయః, నిధి వలెననుభవింపఁబడియుఁ దఱుగ
నివాఁడు

31) సంభవః, సమంతాత్ భవో యస్యేతి, సర్వదేశకాల
ములయందు రామకృష్ణాద్యవతారములుగలవా
డు

32) భావనః, ఉజ్జీవయతీతి, అనిష్టనివారణాదులచేను
జ్జీవింపఁజేయువాఁడు

33) ~~భర్తా~~, తానాత్మదానేన, తచ్ఛీలః పుష్ణాతీతి, ఆత్మదా
నముచేఁదనవారిని రక్షించువాఁడు

34) ప్రభవః, అయమస్య భవః ప్రకృష్ట ఇతి, శ్రేష్ఠమైనజ
న్మముగలవాఁడు

35) ప్రభుః, ప్రభవతీతి, ఇతరదేవతలకసాధ్యమైనయ
పవర్గాదులిచ్చువాఁడు

36) ఈశ్వరః, పారమేష్ఠ్యేఽపి జన్మనస్వాధీనతమప్రయోజ

విష్ణుసహస్రనామభాష్యమ్, ప్రథమశతకమ్

నైశ్వర్యస్యేతి, అవతారములయందు సర్వబ్రహ్మకంటె
మిగిలినట్టైశ్వర్యము గలవాఁడు

37) స్వయంభూః, లోకార్థం స్వయం భవతీతి, లోకకొఱకు
స్వేచ్ఛగా జనించువాఁడు

38) శంభుః, శం సుఖం భావయతీతి, సౌందర్యాదులనా
విస్తరించి సుఖమును బొందించువాఁడు

39) ఆదిత్యః, ఆదిత్యేఽస్యనివాసత్వాత్, సూర్యుఁడే నివాస
స్థానముగాఁగలవాఁడు

40) పుష్కరాక్షః, పుండరీకే వాక్షిణీ యస్యేతి, పుండరీకము
లవంటి నేత్రములుగలవాఁడు

41) మహాస్వనః, మహాన్ పూజ్యః, స్వనశ్శబ్దో యస్యేతి,
పూజ్యమైన శబ్దముగలవాఁడు)

42) అనాదినిధనః, నిత్యయౌవనతయా, జనిజరాదిదురి
తేదూరవిగ్రహః, జన్మజరాదివికల్పములేని నిత్యయౌ
వనవిగ్రహముగలవాఁడు

43) ధాతా, అనిరుద్ధస్వరూపః, అచిత్సమష్టిభూతా
యాం ప్రకృతౌ చిత్సమష్టిభూతం విరించాత్మకం,
గర్భం దధాతీతి, అనిరుద్ధరూపుఁడై అచిత్స్వరూప

మైన ప్రకృతియందు చేతనాత్మకమై విరించాత్మకమగు గర్భమును బో[షించినవాడు] 7

44) విధాతా - తం గర్భం పరిణామయన్ ఆవిర్భావయతీతి - ఆ గర్భమును పరిపక్వమొనర్చి యావిష్కరించినవాడు

45) ధాతురుత్తమః - తత్సలష్టభ్యః ప్రజాపతిభ్యః ఉత్తమః - తనచేత సృజింపబడిన ప్రజాపతులకంటె గొప్పవాడు

46) అప్రమేయః - తేషాం కరణైః ప్రమాతుమశక్యః - బ్రహ్మాదులవారి జ్ఞానములకునందనివాడు

47) హృషీకేశః - హృషీకాణామీశః - బ్రహ్మాదుల యింద్రియములకు ప్రభువైనవాడు

48) పద్మనాభః - పద్మం నాభావస్యేతి - బ్రహ్మకు గారణమైన పద్మము నాభియందు గలవాడు

49) అమరప్రభుః - అమరాణాం సృష్ట్యధికారదానేన ప్రభుః - దేవతలకు సృష్ట్యధికారములనిచ్చు ప్రభువు

50) విశ్వకర్మా - విశ్వం కర్మ అస్యేతి - బ్రహ్మాదులమొదలు [?] గల సమస్త జగద్వ్యాపారము సేయువాడు

51) మనుః - మననాదేవ జగత్సృజతీతి - సంకల్పమాత్రముచేతనే జగత్తును సృష్టించువాడు

52) త్వష్టా: నిర్మితం జగత్ సురనరాదివైచిత్ర్యవిభక్తం త్వ
క్షతి; తనచే నిర్మింపబడిన జగత్తును సుర
నరాదినామరూపములచే స్పష్టము సేయువాడు

53) స్థవిష్ఠ: స్థూలతమ: చతుర్దశభువనరూపమైన
స్థూలజగత్తు ఆవరకముగా గలిగి స్థూలతముడై
నవాడు

54) స్థవిర: తిష్ఠతీతి కాలమునకు వశుడుగాక కాలా
ములను దనవశమందుం[redacted]చుకొన్నవాడు

55) ధ్రువ: అనంతపరిణామాదప్[redacted]వికారాత్ తయా
స్వరూపాదప్రచ్యావ్య: జగద్రూపమైన ప
రిణామమందియు వికారములేక తనస్వరూప
మునుండి తప్పించు[redacted]టకువలుగానివాడు

56) అగ్రాహ్య: మృత్తంత్వాదిరివ కులాలకువిందా
దినానధిష్ఠేయ: మృత్తుతంతువులవలెం
గులాలకువిందాదులచే నధిష్ఠింపబడనివాడు

57) శాశ్వత: అనవరతజగద్వ్యాపారప్రవాహాత్మ
నా నిత్య: జగద్వ్యాపారప్రవాహరూపము
గా నిత్యుడైనవాడు

విష్ణు సహస్రనామ భాష్యమ్ ప్రథమశతకమ్ 9

58) కృష్ణః) లీలారసననితాంతనిర్వృతః) లీలారసము
చే మిగులనానందపడువాఁడు

59) లోహితాక్షః) ఆనందసూచకములై యెఱ్ఱతామర
లవంటిలోచనములుగలవాఁడు

60) ప్రతర్దనః) ప్రకృష్టేన తర్దయతీతి) మరలజగముల
నన్నిటినిసంహరించువాఁడు

61) ప్రభూతః) సర్వసంహారేఽపి ప్రభూతః సమృద్ధః)
అన్నియునశించినప్పుడుకూడ సమృద్ధుఁడైనవాఁడు

62) త్రికకుద్ధామా) త్రికకుత్ త్రిపాద్విభూతిలక్షణం
పరంధామ యస్యసః) త్రిపాద్విభూతియనివాసము
గాఁగలవాఁడు)

63) పవిత్రం) పవిత్రుఁడైనవాఁడు

64) మంగళంపరం) స్వయంప్రభానందతయా కల్యాణతమ
త్వాత్ ॥ అనంతానందరూపుఁడై కల్యాణైకతానుఁడై
నవాఁడు

65) ఈశానః) సర్వావస్థస్య పరవస్తు స్వరూపస్వభా-
వ నియన్తా) తనకంటెనితరములైనవస్తువులను సర్వావస్థలయం

ధునియమించు స్వభావము గలవాఁడు

66) ప్రాణదః । ప్రాణం దదాతీతి తన దర్శనమూపానుభవము నకు యోగ్యమైన బలము నిచ్చువాఁడు

67) ప్రాణః । ఉజ్జీవనహేతుత్వే । జ్ఞానులకుజ్జీవనహేతువైనవాఁడు

68) జ్యేష్ఠః । స్వేన సూరిభిశ్చ సర్వదా సర్వథానుభూతేఽపి అదృష్టపారమపరవిభూతిత్వేన ప్రశస్తతమః । తన చేతను సూరులచేతనుఁ బూర్తిగా నెల్లప్పుడనుభవింపఁబడినను దఱుగని విభూతిచేఁ బ్రశస్తతముఁడైన వాఁడు

69) శ్రేష్ఠః । తైస్స్వదానుభవప్రీతైః స్తోత్రైః పరిచర్యమాణః । జ్ఞానులయొక్క స్తోత్రములచేఁ బరిచరింపఁబడువాఁడు

70) ప్రజాపతిః । బద్ధముక్తేభ్యః ప్రకృష్టతయా జాయతే భవతీతి ప్రజాః సూరయః, తేషాం పతిః । బద్ధముక్తులకంటె శ్రేష్ఠులగుచున్నారుగాన ప్రజలనఁగా నిత్యసూరులు వారికిఁ బ్రభువు

71) హిరణ్యగర్భః, హిరణ్మయమైన పరమాకాశమునకు గర్భభూతుఁడై అనఁగా దానియందు నివసించువాఁడు

72- భూగర్భః) భూః) భూమిః) సదానుభవేన భరణీయా గర్భభూతాస్సంతి) సదానుభవముచేత భరణీయమై గర్భభూతమైన భూదేవిగలవాడు

73) మాధవః) మాయాః శ్రియః ధవః) లక్ష్మీపతియైనవాడు

74) మధుసూదనః) సర్వనిర్వాహకు(డై రాక్షసనాశనముచేసి ప్రతిహతలక్ష్మీకు(డైనవాడు

75) ఈశ్వరః) అపర్యాప్తపరభోగభూమావప్రతిహతేస్వేచ్ఛః) అపారమైన పరమానందమునందును ప్రతిహతముకాని స్వేచ్ఛగలవాడు

76) విక్రమీ) సంకల్పాదన్యథా ప్రసక్తికి విరోధియగు విక్రమముగలవాడు

77) ధన్వీ) దివ్యంశార్ఙ్గ ధనుర్నిత్యమస్యాస్తి, నిత్యమును శార్ఙ్గమను దివ్యచాపమును ధరించినవాడు

78) మేధావీ) సహజసార్వజ్ఞః) సహజముగా సర్వజ్ఞు(డు

79) విక్రమః) వినాపతంగపతినా క్రమణం) తత్ర తత్ర స్వేచ్ఛయా) విహారగతాగతమస్యాస్తి వి: యన(గా వేదమయు

డైనగరుడుడు, వానిపైనెక్కి స్వేచ్ఛగా విహారముచేయు వాఁడు

80) క్రమః, నిత్యవిభూతిచే సమృద్ధుఁడైనవాఁడు

81) అనుత్తమః, తనకంటె నుత్తముఁడు లేనివాఁడు

82) దురాధర్షః, గాంభీర్యాతిశయేన, అంభోధివద నభిభవనీయః, గాంభీర్యాతిశయముచే సముద్రమువలెఁ దిరస్కరింపరానివాఁడు

83) కృతజ్ఞః, సంసారిణామానుకూల్యలవం జానాతి, అవిద్యావరణముచేఁగప్పఁబడ్డ స్వమును మఱచి మత్తులైయుండు బద్ధులు తనయందొనర్చిన యానుకూల్యలేశమును గుర్తించువాఁడు

84) కృతిః, తచ్ఛ్రుతేషాం సుకృతమనాల్పదేవప్రసన్నాదితి, ఆయానుకూల్యలేశము ప్రసన్నుఁడైనవానివలననే కలుగును

85) ఆత్మవాన్, తస్యకర్తృరోపాత్తాత్మనః, తదాయత్తస్వరూపప్రవృత్త్యాదికతయాఽస్య స్వభూతాఇతి, ఆత్మలు తనకధీనమైనప్రవృత్తిగలవిగాను తనసొమ్ముగాను గలవాఁడు

86) సురేశః) ఫల్గుప్రదత్విషూనాం బ్రవర్తితానామపి సంవిధాతా) అల్పప్రదవులు వాంఛించు ప్రవర్తిదులకవిచ్చే కూర్చువాఁడు

87) శరణం) అవిశేషేణ సర్వేషాం శరణం) సర్వులకు సవిశేషముగా రక్షకుఁడైనవాఁడు

88) శర్మ) శర్మసుఖం పరమప్రాప్యం చేతి) పరమప్రాప్యమైన సుఖరూపుడు

89) విశ్వరేతాః) విశ్వం రేతః అస్యేతి) సర్వము వానిచేఁ జేయఁబడుచున్నది

90) ప్రజాభవాః) సర్వాః ప్రజాః తత్కర్తృకైరేవోపకరణైః క్లైప్తస్సిద్ధ భవంతి) సర్వప్రజలు వానిచేత ఏర్పఁబడిన యుపకరణములచేతనే వానియందాభిముఖ్యమునొందియున్నారు.

91) అహః) నహీనోఽస్యాస్తీతి) హీనములేనివాఁడు

92) సంవత్సరః) ప్రబుద్ధేషు సముద్ధరణాయ సంవస్తీతి) జ్ఞానమెఱింగినవారిను ద్ధరించుటకై వారియందుండువాఁడు

93) వ్యాళః) ప్రస్థానేన తాన్ ఆత్మసాత్కరోతీతి) జ్ఞానులకెదురుగాఁబోయి తనయందుఁ జేర్చుకొనువాఁడు

94 ప్రత్యయః) ప్రతీయతే౽స్మిన్నితి) భక్తులకితనియందు విశ్వాసముగలుగుచున్నది)

95) సర్వదర్శనః) తేషాం సర్వం స్వమహిమానం దర్శయతీతి) భక్తులకుఁదనమహిమనంతయుఁజూపువాఁడు

96) అజః) తేషాం స్వప్రాప్తిపరిపంథి[సర్వా]న్యజతీతి) భక్తులకు దనప్రాప్తివిరోధులను నశింపఁజేయువాఁడు

97) సర్వేశ్వరః) సమర్థానామసమర్థానాం సర్వేషాం శరణాగతానాం వైలంబ్యం పరిహర్తుమాశ్రితానీష్టే ఇతి) సమర్థాసమర్థులైన శరణాగతులనందఱిని రక్షించుటకు విలంబనము లేకవచ్చువాఁడు

98) సిద్ధః) తేషాం స్వరూపేణ సిద్ధః) అన్యోపాయములచే సాధ్యుఁడుగాక స్వరూపముచేతనే భక్తులకు సిద్ధుఁడైనవాఁడు

99) సిద్ధిః) ఉపాయైరప్యయమేవ సాధ్యత ఇతి) ఉపాయములచేఁగూడ సిద్ధింపఁబడు వస్తువితఁడే యగువాఁడు

100) సర్వాదిః) తేషాం పరావరసర్వపురుషార్థమూలమితి) భక్తులకుఁబరావరరూపసర్వవిధపురుషార్థ

ములను (గారణమైనవాడు

ప్రథమశతకము సంపూర్ణము

ద్వితీయశతకప్రారంభః

101) అచ్యుతః। తేభ్యః ప్రపన్నేభ్యః నాపగతః। ప్రపన్నులను విడువనివాడు

102) వృషాకపిః। ధర్మశ్రేష్ఠుడైనవాడు

103) అమేయాత్మా। ఇయానిత్యపరిచ్ఛేద్యస్వరూపః। ఇంతవాడని పరిచ్ఛేదింపరాని స్వభావముగలవాడు

104) సర్వయోగవినిస్సృతః। వేదశాస్త్రములచేత (బొందుటకు యోగ్యుడైనవాడు

105) వసుః। తేష్వతి ప్రత్యావసతీతి। ప్రపన్నులయందు మిక్కుటమైన ప్రీతిగలవాడు

106) వసుమనాః। వసునిధావివ తేషు మనోఽస్యేతి। నిధియందువలె భక్తులయందెప్పుడు మనస్సునుంచువాడు

107) సత్యః। తేషు సత్సు సాధురితి। సత్పురుషులయందు సాధువైయుండువాడు

108) సమాత్మా। తేషు గుణాదిభిర్నిమ్నోన్నతేష్వప్యసా

లోచిత
~~చిత్త~~ విశేషమనాః) గుణాములచే (దనభక్తులయందెచ్చుతా
చ్చులుండినను వానిని విచారింపకసమముగా (జూచువా
(డు —

109) సమ్మితః) తైరస్మాథ స్తస్థ ఇతి సమ్యక్ స్వీకృతః -
భక్తులచే దమవాస్తవతు (డైయభిను (డుగా భావింప
బడువా(డు

110) సమః) తేష్వపి గౌరవేణ సమ ఇతి) అట్టివారియందు స
మమైన గౌరవము గలవా(డు

111) అమోఘః) తేషామవితథస్వరూపః) వారియెడ
వ్యర్థముగాని సంబంధము గలవా(డు

112) పుండరీకాక్షః) పుండరీకం పరంధామ) తస్మిన్
వాసినాం దృష్టిభూతః) పుండరీకమనగా
వైకుంఠము, అచ్చటు వసించువారికి దృష్టిభూ
తు(డు

113) వృషకర్మా) ఏవం ప్రకృష్ట సర్వ ప్రస్థాదినామ
పిశ్రేయస్కరత్వాత్ ధర్మరూపమస్యకర్మేతి)
గొప్పవా(డైనను నీచులమైన మనయందు శ్రేయస్కరు(డై
ధర్మరూపమైన కర్మము నాచరించువా(డు

114) వృషాకృతిః) తథాకృతిరస్యేతి) ధర్మయుక్తమైనరూపము గలవాఁడు

115) రుద్రః) ఏవంవిధరూపవివిధచేష్టితశ్రుతవ్యతయాన సానందబాష్పాన్ కుర్వన్ రోదయతీతి) ఇట్టిరూపక్రియలచే ద్రవించినమనస్సుగలవారినానందబాష్పయుక్తులుగాఁజేయుచునేడ్పించువాఁడు

116) బహుశిరాః) బహూనిశిరాంసి అస్యేతి) అనేకశిరస్సులుగలవాఁడు

117) బభ్రుః) తథావిధస్సన్ బిభర్తీతి) అట్టిశిరస్సులచే భూమినిభరించువాఁడు

118) విశ్వయోనిః) విశ్వేషాం భజుషాం స్వేనమిశ్రయతేతి) భజించువారినందఱినిఁ దనతోఁగలుపుకొనువాఁడు

119) శుచిశ్రవాః) తదుక్తాన్నవశ్శంశ్రృణోతీతి) భక్తులచేఁజెప్పఁబడునవియువశ్యము వినువాఁడు

120) అమృతః) తేషాం నిరవధికమాధుర్యకామసదాసేవాయామప్యతృప్తికరత్వేన) వారుసదాసేవించినను తృప్తిజనింపనంతమాధుర్యము గలవాఁడు

121) శాశ్వతస్థాణుః స్థాయం నిత్యేన భోక్తృభావేన హరిః శాశ్వతః, స్వయముగా నిత్యుఁడై భోక్తలకు దలుఁగనివాఁడు

122) వరారోహః, వరం, ఉత్కృష్టమారోహణం స్వప్రాప్తిరస్యేతి, శ్రేష్ఠమైన తనప్రాప్తిగలవాఁడు

123) మహాతపాః, మహత్తపః జ్ఞానమస్యేతి, పూజ్యమైన జ్ఞానముగలవాఁడు

124) సర్వగః, బలేనాత్మవద్ధారయన్ సంహృతాన్ సర్వాన్ గచ్ఛతీతి, బలముచే ధరించి సంహరింపఁబడిన సర్వలోకములనుఁ బొందువాఁడు

125) సర్వవిత్, సంహృతాన్ సిసృక్షుః సర్వాన్ విందతీతి సృష్ట్యై లభత ఇతి, సంహరింపఁబడిన లోకములను సృష్టిచే మరలఁ బొందువాఁడు

126) భానుః, సర్వనిర్వాణోప్యవికుర్వాణో భాతీతి, సర్వమును నిర్మించియు, వికారము లేక భాసించువాఁడు,

127) విష్వక్సేనః, అనేన సహావర్తత ఇతి సేనా అనేన రక్షకేనాంతో జంతవో విష్వంచో స్యేతి, తానే రక్షకుఁడుగాఁగల జంతుకోటియంతటను గలవాఁడు

128) జనార్దనః, దస్యూన్ ప్రతిపక్షాన్ జనాన్ అనపేక్ష్యాఽర్దయతీతి, దస్యులనదుష్టులైన జనులను హింసింపఁజేయువాఁడు

129) వేదః, వేదములను బ్రహ్మకిచ్చినవాఁడు

130) వేదవిత్, వేదార్థం చాపి విశేషయ వివరాన్ సంవేత్తీతి, వేదార్థమును నిస్సందేహముగా నెఱిఁగినవాఁడు

131) అవ్యఙ్గః, తదంగైశ్ఛందః కల్పాదిభిరవిహీనః, వేదాంగములను సహా యెఱింగినవాఁడు

132) వేదాంగః, వేదాస్త్వనంతశాఖా అస్యాంగశరీరమితి, వేదమే శరీరముగాఁ గలవాఁడు

133) వేదవిత్, వేదాన్ తదర్థానుష్ఠానేన విందతీతి, వేదార్థమును అనుష్ఠించువాఁడు

134) కవిః, క్రాంతదర్శిత్వాత్, భూతకాలము నెఱింగినవాఁడు

135) లోకాధ్యక్షః, ఆరాధించు లోకులను రక్షించువాఁడు

136) సురాధ్యక్షః, ఆరాధించు దేవతలను రక్షించువాఁడు

137) ధర్మాధ్యక్షః, ధర్మమును చెడకుండ రక్షించువాఁడు

138) కృతాకృతః, సంసారప్రవర్తన నివర్తనరూపమైన ధర్మము రూపముగాఁ గలవాఁడు

139) చతురాత్మా, వాసుదేవసంకర్షణప్రద్యుమ్నానిరుద్ధులనెడు నాలుగు రూపములుగలవాఁడు

140) చతుర్వ్యూహః, చతుర్వ్యూహములతో నాలుగువిధములుగానుండువాఁడు

141) చతుర్దంష్ట్రః, పూర్వావతారాలేన పరరూపాపేక్షా చతుర్దంష్ట్రః, పూర్వవంశాలమైనతర స్వరూపమునందు నాలుగు దంష్ట్రలుగలవాఁడు

142) చతుర్భుజః, నాలుగు భుజములుగలవాఁడు

143) భ్రాజిష్ణుః, పైఁజెప్పిన చతుర్భుజములతో ప్రకాశించువాఁడు

144) భోజనం, భుజ్యతే సుఖేనానుభూయత ఇతి దాసులచే సుఖముగా ననుభవింపఁబడువాఁడు

145) భోక్తా, స్వయమర్పితదత్తస్య భోక్తా, స్వయముగాఁ దానువారిచే నర్పింపఁబడినవానిననుభవించువాఁడు

146) సహిష్ణుః, తేషామభిమతాస్థిరవధారాపరాధాన సహిష్ణుః, భక్తులయభిమతమున సానందించి వారిచేఁ జేయఁబడిన యపచారములను సహించువాఁడు

147) జగదాదిజః॥ జగదాదిభూతాసు త్రిమూర్తిష్వున్నతమత్వేన జాయత ఇతి। జగత్కారణభూతులైన త్రిమూర్తులయందున్నతమూర్తిగానుండువాఁడు

148) అనఘః॥ ఏవం సంసారమధ్యే జనిత్వాప్యనఘః॥ ప్రకృతియందుద్భవించియుఁ బాపములంటనివాఁడు

149) విజయః॥ మూర్త్యంతరయోరపి సృష్టిసంహారాదిభిర్జగద్విజయోఽస్యాస్తీతి। మూర్త్యంతరములైన శివబ్రహ్మాదులకు సర్వజగద్విజయమితనివల్లఁ గలుగును

150) జేతా॥ తయోరపి జేతా। వారిద్దఱిని దనయాజ్ఞయందుంచువాఁడు

151) విశ్వయోనిః॥ విశ్వస్య కార్యప్రపంచస్య కారణం। శివబ్రహ్మాదుల ద్వారా కార్యప్రపంచమునకుఁ గారణమైనవాఁడు

152) పునర్వసుః॥ పునర్దేహేష్వంతరాత్మతయా వసతీతి। మరల నా బ్రహ్మాదులయందంతరాత్మయై వసించువాఁడు

153) ఉపేంద్రః) అనుజత్వేనేంద్రముపగతః) ఇంద్రునకుఁ
దమ్ముఁడైనవాఁడు

154) వామనః) భ్రష్టాన్ స్వకాంత్యా వామాని సుఖాని న
యతీతి) చూచువారికిఁ దనకాంతిచే సుఖము
నుఁ గూర్చువాఁడు

155) ప్రాంశుః) త్రివిక్రమరూపియైనవాఁడు

156) అమోఘః) నాస్య వ్యర్థాస్తి) వ్యర్థమైన దొకటియులే
నివాఁడు

157) శుచిః) ఉపకారము నొనర్చియుఁ బ్రత్యుపకారముగో
రనివాఁడు

158) ఊర్జితః) నముచిప్రభృతిపరిపంథివధబంధనా
త్ బలమూర్జస్సంజాతేతి) నముచి
మొదలుశత్రువుల వధించుటవలనఁ బ్రసిద్ధి
నొందినబలముగలవాఁడు

159) అతీంద్రః) ఇంద్రానుజత్వేప్యైశ్వర్యసంపదాదేన
తమతిక్రాంతః) ఇంద్రునికిఁ దమ్ముఁడైనను నైశ్వర్యముచేతను
వృత్తముచేతనతని నతిక్రమించినవాఁడు

160) సంగ్రహః) భక్తైరయత్నేన సంగృహ్యత ఇతి ప్ర
యత్నము లేకయే భక్తులచేఁ బట్టువడువాఁడు

161) సర్గః) త్రివిక్రమ క్రమణా పాదపద్మన్యాసాత్ భక్తః స్పృష్టో
తే ఇతి) త్రివిక్రమరూపియై భక్తులకు సుప్రాప్యమైన పా
దపద్మము లుగలవాఁడు.
162) ధృతాత్మా) ఏవమాత్మదానేన ధృతా ఆత్మానో యేనేతి
ఆత్మదానముచే ధరింపఁబడిన యాత్మలుగలవాఁడు
163) నియమః) బలిప్రభృతయో నియమ్యంత ఇతి) బలిప్ర
భృతులు తనచే నియమింపఁబడుచున్నారు
164) యమః) సర్వమునకంటకానుకూలముగా నియమిం
చువాఁడు)
165) వేద్యః) ఏవమావిర్భూయ ప్రకటితాత్మీయమ
హిమత్వాత్ వేదితుమ శక్యః) ఇట్లు త్రివిక్రమ
రూపియై తనమహిమను ప్రకటించి యెల్లరకుఁదెలిసి
కొనుటకు యోగ్యుఁడైనవాఁడు
166) వైద్యః) వేదితృభవభంజనం విద్యామర్థేత్ వేద ఇతి)
తన్నెఱింగినవారి భవబంధమును వదలించు విద్యనెఱిం
గినవాఁడు
167) సదాయోగీ) సతతజాగరూకః) నిత్యము మేల్కొ
... రికతోనుండువాఁడు

168) వీరహా) స్వవేదనవిహంతౄన్ హైతుకవీరాన్ హంతీతి) తననెఱుంగక దూషించువారిని నశింపఁజేయువాఁడు

169) మాధవః) స్వవిషయపరవిద్యాప్రవర్తనాత్) మాయ నగా స్వవిషయకపరవిద్య దానిని ప్రవర్తింపఁజేసిన వాఁడు

170) మధుః) లబ్ధవిద్యానాః స్వదమానత్వాత్) జ్ఞానుల చేననుభవింపఁబడువాఁడు)

171) అతీంద్రియః) జ్ఞానోపకరణాన్యతిక్రాంతః) ఇంద్రియములకగోచరుఁడైనవాఁడు

172 మహామాయః) మహతీ అప్రపన్నానిఖిలజనమోహినీ మాయాఽస్యేతి) ప్రపన్నులుకానిసమస్తజనులనుమోహింపఁజేయుగొప్పమాయగలవాఁడు

173) మహోత్సాహః) మహోర్జితోత్సాహః) కర్తృత్వలక్షణమైశ్వర్యమస్యేతి) కర్తృత్వలక్షణమైన మహైశ్వర్యముగలవాఁడు

174) మహాబలః) సహాయానపేక్షకర్త్రంతరవ్యాపారకం మహద్బలమస్యేతి కర్త్రంతరసహాయాపేక్షలేని మహాబలముగలవాఁడు

175) మహాబుద్ధిః) మహత్ జ్ఞానమస్యేతి) మహాజ్ఞానముగలవాఁడు

176) మహావీర్యః) సత్యపి తావద్ వికారలక్షణాం మహాద్భుమ
స్యతి) కారణమున్నను కార్యమైన వికారమును (బొం
దని మహావీర్యము గలవాఁడు

177) మహాశక్తిః) మహతీశక్తిరస్యేతి) గొప్పశక్తి గలవాఁడు

178) మహాద్యుతిః) సర్వకార్యపేక్షకారణా వెలమ్మాకరం
తదనపేక్ష లక్ష్మీకాంచ తేజో మహాదస్యేతి) కారణాత్
మునకితరసహాయమవసరములేని మహాతేజస్సుగల
వాఁడు)

179) అనిర్దేశ్యవపుః) అనుపమాన విగ్రహము గలవాఁడు

శ్రీమాన్) తేదను రూపం యా, దివ్యభూషణసంపదా నిత్యయు
క్తః) దానికనురూపమైన దివ్యభూషణ సమృద్ధితోఁగూ
డినవాఁడు

181) అమేయాత్మా) వివిధగుణరూపానురూపాంభోధి
గంభీరభావః) వివిధగుణరూపములకనుకూలమై
న మహాగాంభీర్యము గలవాఁడు

182) మహాద్రిధృత్) మహాంతమద్రిం దరం మథనే ధృతవాన్
మథనసమయమున మందరాద్రిని ధరించినవాఁడు

183) మహేష్వాసః) మహాక్ ఇషూకా మాసః) మహా
ధనుస్సు గలవాఁడు

184) మహీభర్తా) లవితధరణీభరదాశలాః) భూమిని ధరించి
నవాఁడు

185) శ్రీనివాసః) లక్ష్మికి నివాసస్థానమైనవాడు

186) సతాంగతిః) ప్రశాంత ప్రియంకరః) సాధువులకిష్టములు గూర్చువాడు

187) అనిరుద్ధః) నిరుద్ధతనిరోధ విఘ్నచేష్టితః) అడ్డులేనిదివ్య చేష్టలుగలవాడు

188) సురానందః) ఆపత్సఖత్వేన సురాం ఆనందంత్వసాది తి) ఆపత్సఖుడగుటవలనదేవతలనానందింతుడు)

189 గోవిందః) తద్గవాంస్తుతిగిరాం విందః) ఆదేవతలచే స్తోత్రముచేయబడునుపకారముగలవాడు

190) గోవిదాంపతిః) గావః వేదగిరః తద్విదాం జ్ఞానినాం పతిః వేదవిత్తులను రక్షించువాడు

191) మరీచిః) ప్రకాశితనిర్మలరూపః) ప్రకాశించునిర్మలరూపముగలవాడు)

192) దమనః) శాంతిమంతానికి నేభిః భవతాపం దామ్యతి) శాంతిప్రవాహములచే సంసారతాపమునుడుపువాడు

193) హంసః) మనోహరం హంతితి) మనోహరముగానడచువాడు

194) సుపర్ణః) శోభనమైన ఱెక్కలుగలవాడు

195) భుజగోత్తమః) భుజగానాముత్తమః) అనంతభోగపర్యంకశయనః) ఆదిశేషుఁడు పానుపుగాఁగలవాఁడు

196) హిరణ్యనాభః) బ్రహ్మాండము నాభియందుఁగలవాఁడు

197) సుతపాః) గొప్ప జ్ఞానము గలవాఁడు

198) పద్మనాభః) నాభియందుఁ గమలము గలవాఁడు

199) ప్రజాపతిః) ప్రజానాంపతిః) భూతకోటికి బ్రభువైనవాఁడు

200) అమృత్యుః) మృత్యువిరోధి) మృత్యువునకు మృత్యువైనవాఁడు

ద్వితీయశతకము సంపూర్ణము

తృతీయశతకప్రారంభః

201 సర్వదృక్) సర్వాన్ నియంతుం యథార్థం పశ్యతి) సర్వులను యథార్థముగా నియమింపఁ జూచువాఁడు

202) సింహః) సింహరూపియైనవాఁడు

203) సంధాతా) ఋభుద్విపవిష్వభిషణోభివ సంఘాతా ప్రత్యేయానాం ప్రవర్ధద్రభూతానాం సంశ్లేషయితా) శత్రుద్విపసంహారభయంకరుఁడైనను ప్రవర్ధద్రభూతులను గాఁగిలించుకొనువాఁడు

విష్ణుసహస్రనామభాష్యమ్, తృతీయశతకమ్ 30

204) సంధిమాన్, సంధత్తే స్సంధిర్మత్తో స్యేతి, వారితోనిత్యసంయో
గముగలవాఁడు

205) స్థిరః, తత్సంధానేతదుపచారమూర్ధపాలన్యత్వాత్, వా
రియుపచారములనుగ్రహింపక యుట్టికూడియుం
డువాఁడు

206) అజః, స్తంభసంభవత్వేన ఇతరవన్నజాయత ఇతి, స్తం
బమునఁబుట్టుటవలన నితరులవలెఁబుట్టనివాఁ
డు

207) దుర్మర్షణః, ప్రతిపక్షైర్దుర్ధర్షణం మర్షణమస్యేతి, దుస్త
రమైనకోపముగలవాఁడు

208) శాస్తా, ఏవం సర్వకంటకం సాధుశాస్తేతి, సర్వ
కంటకుఁడైన హిరణ్యకశిపునిశాసించినవాఁడు

209) విశ్రుతాత్మా, సర్వత్ర సర్వైర్విశ్వస్యయేన శ్రుతః సింహ
పదానస్వభావః, అన్నియెడలనందఱిచేతనా
శ్చర్యముగా వినఁబడినసింహాకృతిస్వభావముగలవాఁడు

210) సురారిహా, సురారిం హతవానితి, హిరణ్యకశిపుని
వక్షమునుభేదించిచంపినవాఁడు

211) గురుర్గురుతమః, అశేషవిద్యాపరమాచార్యుఁడు

212) ధామ, సచరాచరజగత్తునకాధారమైనవాఁడు

213) సత్యః ; తత్తత్కాలసమాశ్రితేషు సత్సు సాధుత్వ, ఆయాకా
లములయందాశ్రయించిన మహాత్ములయెడ సాధువైన
వాఁడు

214 సత్యపరాక్రమః ; సత్యోఽకైతవః పరాక్రమోవృత్తిరస్యే
తి ; సత్యమైన పరాక్రమవృత్తి గలవాఁడు

215) నిమిషః ; తద్విరోధిషు నిమిషతి నకటాక్షయతీతి ; ఆశ్రి
తవిరోధులనుఁ గటాక్షింపనివాఁడు

216) అనిమిషః ; సత్సు న నిమిషతీతి ; ఆశ్రితులకటాక్షింప
కుండ నిల్వలేనివాఁడు

217) స్రగ్వీ, తిరస్కృత్వపి పరత్వసూచనవైజయంతీ స్రగస్యా
స్త్యస్యాంగినేతి ; తిరస్కృతమైన మానవరూపమునందును
పరత్వసూచకమైన వైజయంతీమాల ధరించినవాఁడు

218) వాచస్పతిః ; సవేదశ్రమమన్న మత్స్యపురాణ వేదోపబృంహ
ణాత్ ; మానవమై వేదోపబృంహణమైన మత్స్యపురాణ
మును జెప్పినవాఁడు

219) ఉదారధీః ; సర్వజ్ఞుఁడైనవాఁడు

220) అగ్రణీః ; తేన ప్రకారేణ, అగ్రిమం పశ్చిమం పదం నయతీతి ;
అట్లు మానవరూపియై ముందున్నవారిని వెనుకకుఁ బోవునట్లు
చేయువాఁడు) అనఁగా విహరించినవాఁడు

221) గ్రామణీః ; తత్రచ నిత్యసిద్ధానాం గ్రామం సమాజం నయతీతి

అప్పటికి నిత్యసిద్ధుల సమాజమును గానిపోయినవాడు

222) శ్రీమాన్, స్పష్టమైనపరత్వైశ్వర్యముగలవాడు

223) న్యాయః, యుక్తాయుక్తమునాచరించువాడు

224) నేతా, నియుక్తంవర్తతేతి, కార్యనిర్వాహమునర్చినవాడు

225) సమీరణః, ఏవమిష్టచేష్టః విహరతీతి, ఇట్టులిష్టచేష్టితుడై విహరించువాడు

226) సహస్రమూర్ధా, అసంఖ్యేయములైనశిరస్సులుగలవాడు

227) విశ్వాత్మా, విశ్వమును వ్యాపించియున్నవాడు

228) సహస్రాక్షః, అసంఖ్యేయములైననేత్రములుగలవాడు

229) సహస్రపాత్, అసంఖ్యేయములైనపాదములుగలవాడు

230) ఆవర్తనః, సంసారఘటీయంత్రపరివర్తనాత్ ప్రవృత్తిచక్రమును ద్రిప్పుచున్నవాడు

231) నివృత్తాత్మా, తతః సంసారమహావిభూతేస్త్రిపాద్విభూతికత్వేన నివృత్తముద్గతం స్వరూపం యస్యసః, త్రిపాద్విభూతియందుండి ప్రవృత్తిచక్రమునంటకయుండువాడు

232) సంవృతః, తామసానాం జ్ఞానాం గూఢత్వాత్ తామసులకు గానరానివాడు

233) సంప్రమర్దనః, సంవరణాంతమః, స్వవిద్యయా ప్రమ

క్షయతీతి, తన్నెఱుంగుటచే నజ్ఞానమును నశింపఁజేయువాఁడు

134) అహస్సంవర్తకః, కాలపరిభ్రమణమునకు హేతువైనవాఁడు

235) వహ్నిః, దేవరూపేణ విశ్వం వహతీతి, దేవరూపముతో జగత్తును వహించువాఁడు

236) అనిలః, ప్రాణనామనా ఉజ్జీవనాత్, భూతములనుజ్జీవింపఁజేయువాఁడు

237) ధరణీధరః, అన్నదిపే ధారకం ధారయతీతి, ఇతరాధారములమనాధారమైనవాఁడు.

238) సుప్రసాదః, సమ్యగ్దోషే సుప్రసాదః, అభిముఖులయందుదయగలవాఁడు

239) ప్రసన్నాత్మా, స్వతః శాంతః, సహజముగా శాంతుఁడైనవాఁడు

240) విశ్వసృక్, గుణదోషమనపేక్ష్య దయైకాన్తత్ విశ్వం సృజతీతి, గుణదోషములనుఁజూడక దయతో విశ్వమును సృజించువాఁడు

244) విశ్వభుగ్విభుః, తథైవ విశ్వం భునక్తి పాలయతీతి, అట్లే వ్యాపించి విశ్వమునుఁబాలించువాఁడు

242) సత్కర్తా, సతః సత్కరోతి, సాధువులసత్కరించువాఁడు

243) సత్కృతః, తైః సత్కృతః, వారిచే సత్కరింపఁబడువాఁడు

244) సాధుః, తదేవ భక్తైతమాత్మసాధనాది సాధయతీతి భక్తులచేఁ గోరఁబడుమాత్మసాధనాదులఁ జేయువాఁడు

245) జహ్నుః) అభక్తేష్వాత్మానం మాహాత్మ్యమపహ్నుత ఇతి) భక్తులు కానివారికి తన మాహాత్మ్యములను ప్రకటింపనివాఁడు

246) నారాయణః) నారాయణుఁడైనవాఁడు

247) నరః) అనశ్వరచిదచిద్విభూతికః) నశింపని చిదచిద్విభూతిగలవాఁడు

248) అసంఖ్యేయః) అసంఖ్యేయములైన బ్రహ్మాండములుగలవాఁడు

249) అప్రమేయాత్మా) అసంఖ్యేయ జగద్భావనాత్) అసంఖ్యేయ బ్రహ్మాండభావనముఁ జేయుటచే నప్రమేయుఁడైనవాఁడు

250) విశిష్టః) స్వతః విలక్షణః) సహజముగా విలక్షణుఁడైనవాఁడు

251) శిష్టకృత్) స్వసంబంధేన తాన్ సాధూన్ గుణవతః శిష్టాన్ కరోతి ఇతి) తనసంబంధముచే వారిని తనకనుగుణముగా శుభులనుఁ జేయువాఁడు

252) శుచిః) తరుగని తేజస్సుగలవాఁడు

253) సిద్ధార్థః) స్వత ఏవ ఆప్త సమస్తకామత్వాత్) స్వయముగా అవాప్త సమస్తకాముఁడు

254) సిద్ధసంకల్పః) స్వేచ్ఛయా సాధిత సర్వార్థః) సంకల్పమాత్రమున సర్వార్థములను సాధించువాఁడు

255) సిద్ధిదః) అణిమాది సిద్ధీస్సాధకేభ్యో దదాతి ఇతి) అణిమా

ఇసిద్ధులను సాధములనిచ్చువాఁడు

256) సిద్ధిసాధనః) యస్యసాధనమపి (ప్రి)యంకరత్వాత్ సిద్ధిరూపం)
ఆరాధకులకు (ప్రి)యంకరమైన తనయారాధనము గలవాఁడు

257) వృషాహీ) ఏనాఁడే తని దర్శనము గలుగుచున్నదో ఆ దినములు
శోభనాహము అది గలవాఁడు తన దర్శనముచే సఫలముచేయ
బడిన దినము గలవాఁడు

వృషభః) వృషమభిగచ్ఛతో భవదర్శనే వర్షతీతి; సంసారతాపత
ప్తులై భావించువారికి వృష్టిప్రాయుఁడైనవాఁడు) 258

259) విష్ణుః) ఏవం వర్షన్ వేవేష్టీతి; తాపములువ్యాపించియు
న్నవాఁడు.

260) వృషపర్వా) వృషావర్ణాశ్రమధర్మాః తే తదారోహణసో
పానపర్వాణోతి; వర్ణాశ్రమధర్మములే తననుఁ బొందు
టకు సోపానములుగాఁ గలవాఁడు

261) వృషోదరః) ఆరాధకానాం యథాలబ్ధం హవిరాదిభిస్సు
పూరత్వేన ధార్మికోదరత్వాత్; ఆరాధకుల హవిరా
దులచే నిండు ధార్మికకుక్షి గలవాఁడు

262) వర్ధనః) మాతృవత్ తాన్ ఉపలాల్య వర్ధయతీతి;
ఆరాధకులఁ దల్లివలె గర్భమునందుంచుకొని పోషించు
వాఁడు

263) వర్ధమానః) తానే వర్ధయన్ స్వయమపి వర్ధత ఇతి; వారిని

(పోషించుచు(ధనసమృద్ధి(కై)యుండువాడు

264) వివిక్తః) ఏవం సర్వలోకోత్తరస్వకాంతవృత్తాంతత్వాత్)
ఇట్లు సర్వలోకోత్తరమైన తనచరిత్రముగలవాడు)

265) శ్రుతిసాగరః) ఏవంప్రకారగుణప్రవణానాం శ్రుతీనాం సాగర
ఇవ సరిదోఘానాం పరమాపర్యవసానభూమిరితి) సరి
(త్ప్ర)వాహములకు సముద్రమువలె వేదములకు పర్యవసానభూ
మియైనవాడు)

266) సుభుజః) ప్రపన్నభరధురన్ధరశోభనభుజః) ప్రపన్నుల
భారమును భరించు శోభనములైన భుజములుగ
లవాడు

267) దుర్ధరః) తాదృశభుజబలేన పరైర్దుర్ధారవేగః)
అట్టిభుజములచే నితరులచే వారింపరాని వేగము
గలవాడు

268) వాగ్మీ) ప్రశస్తతయా వాగస్యాస్తీతి) కొనియాడదగి
నవాక్కుగలవాడు

269) మహేన్ద్రః) సర్వతోముఖం ప్రసృతత్వాత్ మహాజ్యేష్ఠమై
శ్వర్యః) సర్వతః వ్యాపించిన మహైశ్వర్యముగలవాడు

270) వసుదః) లఘుభోగ్యధనదాదిభోగ్యధనం దదాతీతి) అల్పము
లైన కుబేరాదులకు ధనములిచ్చువాడు

271) వసుః) గరీయసాం స్వయమేవ ధనమితి) గొప్పవారికిని
తానే ధనమైనవాడు

272) నైకరూపః) యథోక్తమహిమోచితవైశ్వరూప్యః) ఉక్త మహిమమునకుచితమైన విశ్వరూపము గలవాఁడు

273) బృహద్రూపః) వప్వైకైకమేవ విజ్ఞానమావకాశం వ్యాప్య బృహద్రూపమస్యేతి) అట్టి బహురూపములలో నొక్కొక్కరూపము తానే సర్వదిక్కుల వ్యాపించునట్టి రూపము గలవాఁడు

274) శిపివిష్టః) శిపయః రశ్మయః తైర్విష్టః యుక్తః) కిరణములతోఁ గూడినవాఁడు

275) ప్రకాశనః) దివ్యరూపం దివ్యచక్షుర్భ్యో దర్శయతీతి) కిరణయుక్తమైన దివ్యరూపమును జూపుటకుఁ బ్రకాశింపఁజేయువాఁడు

276) ఓజస్తేజోద్యుతిః) ఓజః బలం, తేజః పరాభిభవనసామర్థ్యం ద్యుతిః ఔజ్జ్వల్యం, తాని ధరతీతి) బలము తేజము ఔజ్జ్వల్యము గలవాఁడు

277) ప్రకాశాత్మా) మూర్ఖైరపి సంప్రతిపన్న పరప్రభావః మూర్ఖులచేఁ గూడఁ దెలిసికొనఁబడిన పరత్వప్రభావము గలవాఁడు

278) ప్రతాపనః) తపింపఁజేయు కాంతి గలవాఁడు

279) ఋద్ధః) కూలముద్వహంస్త్వర్వార్ణవ ఇవ ఋద్ధః) కూలముల నాశ్రయించియున్న పార్వారసముద్రమువలె సమృద్ధి గలవాఁడు)

280) స్పష్టాక్షరః) ప్రతిపాదనతయా స్పష్టకృతవేదాక్షర ఇతి
స్పష్టమైన వేదాక్షరములుగలవాఁడు

281) మంత్రః) మంతారం త్రాయత ఇతి) స్మరించువానిని రక్షించువాఁడు

282) చంద్రాంశుః) మంత్రాంశానాం మహాహ్లాదనతేజస్త్వాత్) తన్నుస్మరించువారికి శ్రమమును దించి
సంతోషమును గూర్చు తేజస్సుగలవాఁడు

283) భాస్కరద్యుతిః) పరేషాం పరిభావుకప్రభావత్వాత్) శత్రువులను బరిభవించు తేజస్సుగలవాఁడు

284) అమృతాంశూద్భవః) సర్వతాపహారాత్మ
-యుత అమృతసంజీవనామృతమయాంశుః) చంద్ర
ఉదితస్సన్) శైత్యాదిగుణోపస్నిగ్ధత్వాత్ తదుద్భవత ఇతి
వనిమనః) శైత్యాతిశయంగల్గుటవలననే చంద్రుఁడు
సూండ లోహ్లాదకుఁడై క్షీణించియు వృద్ధిఁబొం
దుచునమృతమయుఁడగుచున్నాఁడు

285) భానుః) అతిభాస్వరేణ సహస్రాంశునా ప్రప
ఽచేష్టతే జుషోతోతి) సూర్యునకుఁ గూడనాధార
మైన తేజస్సుగలవాఁడై ప్రకాశించువాఁడు)

286) శశబిందుః) శశానాం కుటిలగతీనాం) బిందుర్
ఫలహితా) కుటిలవర్త్తములకు (గనబడనివాడు
287) సురేశ్వరః) ఋజుగతీనాం నిర్వాహకః) ఋజు
వర్త్తములకు నిర్వాహకుడైనవాడు.
288) ఔషధం) భవతీవ్ర విషహారప్రభావాత్) సంసా
రఘోరవిషమును హరించుటకు ఔషధమైనవాడు
289) జగతస్సేతుః) సదసద్వర్గ సంకరవిరోధిత్వాత్)
సదసత్తులు కలిసి సంకరము కాకుండ నెల్లమర్య
దావిధి నడపువాడు.
290) సత్యధర్మపరాక్రమః) ధర్మాః కల్యాణగుణాః
పరాక్రమాశ్చ సత్యాని చ సత్యా అవితథా యస్య
సః) వ్యర్థముగాక సత్యములైన కల్యాణగుణా
[illegible]ములు గలవాడు
291) భూతభవ్యభవన్నాథః) సార్వజ్ఞ్యం న కేవలమత్ర
కింతు త్రికాలేష్వపి) మూడు కాలములందును
దన సార్వజ్ఞ్యము గలవాడు) సార్వజ్ఞ్యమనఁగాఁ ప్ర
భుత్వము)
292) పవనః) సర్వదా సర్వత్ర స్వభావాదేవ పునా

తేతి) ఎల్లప్పుడు నెల్లయెడల సహాయము గానే పవిత్రము

చేయువాఁడు

293) పావనః) స్వసంబంధినో గంగాదీన్ జగత్పునాన్ ప్రయోజయతీతి) తన సంబంధులగు గంగాదులను లోకములఁ బవిత్రము చేయుటకు నియమించువాఁడు

294) అనలః) బహుమహిమశక్తిసంపదాం నాలం, నపర్యాప్తమస్యానుగ్రహమహిమ్న ఇతి) బహువిధములగా నుపకారము చేసియుఁ దృప్తినొందని యనుగ్రహము గలవాఁడు

295) కామహా) స్వగుణదర్శినాం విషయాంతరవిషయస్పృహం హంతీతి) తన కల్యాణగుణములననుభవించువారికి విషయాంతరవాంఛలు పోఁగొట్టువాఁడు

296) కామకృత్) భోగమోక్షాదికామ్యములను దానే యిచ్చువాఁడు

297) కాంతః) స్వయం సౌందర్యసాకుమార్యాదిరూపగుణైః కాంతః) సౌందర్యసౌకుమార్యాదిరూపగుణములచే స్వయముగా మనోహరుఁడైనవాఁడు)

298) కామః) శలోధార్థ్యదయా విభిరాత్మమక్షైర్వేకామ
కమనీయత్వాత్, శలోధార్థ్యములగు నాత్మసుఖ
ములచే ముక్తిలి మనోహరుడైనవాడు)

299) కామప్రదః) స్వకామభక్తేభ్యః ప్రకామభక్తేభ్యో య
థాక్తం కామం ప్రదదాతీతి) తననుగోరువారికి
ష్టప్రకామములనుగోరువారికి నెల్లరకు దానేకామ్యే
ములయథార్థముగా నిచ్చువాడు

300) ప్రభుః) నితాంతకాంతతయా సర్వహృదయహా
రకో ప్రభవతీతి) మనోహరత్వముచే సర్వుల
హృదయమునపహరించుసమర్థుడు

తృతీయశతకము సంపూర్ణము

చతుర్థశతకప్రారంభః

301) యుగాదికృత్) యుగస్యాదింతే ప్రారంభం కరోతీతి) యు
గాంతమునందును మరలజగత్తులసృష్టించి యుగా
రంభమునచ్చువాడు

302) యుగావర్తః) స్వధర్మవ్యవస్థయా కృతాదియు
గానాం పౌనఃపున్యేనానువర్తనాత్) వానివా
నిధర్మములుచక్కగానడచునట్లు కృతాదియుగములనావ
ర్తలమగలగుచవర్తింపజేయువాడు

303) నైకమాయః) మృగశిశురూపాపరిమితజగన్నిగరణానిరా
లంబనైకోదకవటదళశయనాద్యనేకాంతర్యాశ్చర్యకః)
శిశురూపమును ధరించుటు, జగత్తులమ్రింగుటు, నిరా
లంబనమైన వటపత్రమున జలంబుల శయనించుట
మొదలగు అతర్క్యములైన యాశ్చర్యములు గలవాఁడు

304) మహాశనః) నిఖిలజగన్నిగరణమస్యేతి, సర్వలోక
ములమ్రింగువాఁడు

305) అదృశ్యః) అతర్క్యవృత్తాంతః) ఊహింపరాని వృ
త్తాంతములు గలవాఁడు

306) వ్యక్తరూపః) అభిగచ్ఛతో మార్కండేయాదేః సు
గ్రహదివ్యవిగ్రహః) భక్తులగు మార్కండేయా
దులకు దెలియఁబడిన విగ్రహము గలవాఁడు

307) సహస్రజిత్) సహస్రయుగసంఖ్యాంకల్పాంతంశ
యానోజయతి) వేయియుగములు జయింప
చునిద్రించువాఁడు

308) అనంతజిత్) పరిమితశిశురూపస్సన్నపి కశ్చిత్
మహిమావధివిప్రకర్షినాస్తి) పరిమితశి
శురూపము కలిగియున్నను కాలఁతే పెట్టురాని మ
హిమగలవాఁడు

309) ఇష్టః) ఉత్తరేణ ఫలత్వేనుష్ఠైన రష్టవిశేషణాజనయిత్రే
వవాంఛితః) గర్భగోళమునను ంచుకొనఁబడినసర్వ
భూతకోటిచేఁ దప్పివెలె వాంఛింపఁబడువాఁడు
310) అవిశిష్టః) అందఱికి విశేషములేక యిష్టుఁడైనవాఁడు
311) శిష్టేష్టః) పండితాగ్రణీనాం మార్కండేయాదీనాం పర
మపురుషార్థత్వేనేష్టః) పండితులైన మార్కండే
యాదులకుఁ బరమపురుషార్థమగుటచే నిష్టుఁడై
నవాఁడు
312) శిఖండీ) శిఖండం పరమం తేజః) అస్యాతిశయితమి
తి) అతిశయించిన పరమతేజస్సుగలవాఁడు
313) నహుషః) స్వమాయయా జీవాన్నహ్యతి బధ్నాతీ
తి) తనమాయచే జీవులబంధించువాఁడు
314) వృషః) అమృతోష్మయా స్వకాంత్యా వాచా చేనాం
గరపోన్నదరాటనశ్రాంతమాశ్వాసయన్ సించతీతి)
సముద్రగర్భమునఁ దిరుగుడువడియలసిన మార్కండే
యునాశ్వాసించి తనయమృతప్రవాహమైనకాంతిచే
తను [illegible] వాక్కుచే తనుఁ దడిపినవాఁడు
315) క్రోధహా) త్రిస్తృప్తి వారం నరపతినిరాసకరం క్రోధం
కార్త్స్న్యప్రార్థనామాత్రేణ హతవాన్) ఇరువదియొ
కమారు రాజులవధించి కృత్స్నప్రార్థనచేఁ గోపమునుడిగిపిన
వాఁడు

316) క్రోధకృత్) పూర్వం తే భక్త క్రోధకృత్) పూర్వమురా
జులకు క్రోధమునంగీకరించినవాడు

317) కర్తా) క్రోధహంతౄ కార్తవీర్యస్య హర్తా) క్రోధమునకు
హంతువైన కార్తవీర్యుని వధించినవాడు

318) విశ్వబాహుః) కంటకోద్ధరణే విశ్వస్మిన్ బాహవో యస్యసః)
కంటకులనుద్ధరించుటచే నంతటను బాహువులు
కలవాడు

319) మహీధరః) ఏవం భారావతరణేన మహీం ధత్తే ఇతి)
ఇట్లు రాజులవధించి భూభారముదొలంగించి భూ
మిని ధరించినవాడు

320) అచ్యుతః) బ్రహ్మాదిసాధర్మ్యేఽవతారేష్వపి స్వైశ్వ
ర్యప్రచ్యుతివైధుర్యాత్) బ్రహ్మాదులతో సాధర్మ్య
ముగ వచ్చిన యవతారమునందును స్వకీయపర
మైశ్వర్యమునుండి జాఱనివాడు

321) ప్రథితః) తథాత్వేన ప్రసిద్ధః) ఇట్లుండుననిప్రసి
ద్ధినొందినవాడు

322) ప్రాణః) తత్రోపజీవినాం జీవితరూపత్వాత్)
సేవకులకు జీవితసర్వస్వమైనవాడు

323) ప్రాణదః) మరుతాం మథనోచితబలప్రదః)
సముద్రమథనమునకు యోగ్యమైన

బలముదేవతలకిచ్చినవాఁడు

324) వాసవానుజః) అమృతార్థినం వాసవమను తత్సంవిధానాయ జాత ఇతి) అమృతమథనమున సర్వనింద్రునకుఁదోఁబుట్టువై పుట్టినవాఁడు

325) అపాంనిధిః) మథ్యమానమర్ణవధారకత్వాత్) మథింపఁబడుచున్నమర్ణవమును ధరించినవాఁడు

326) అధిష్ఠానం) మందరాద్రేరధిష్ఠానం) మందరగిరికి నాధారమైనవాఁడు

327) అప్రమత్తః) ఏవంవిధానాంత్రాణేషు అత్యంతమవహితః) అమృతమథనవిధానములను రక్షించుటయందు మిక్కిలిజాగరూకతగలవాఁడు

328) ప్రతిష్ఠితః) స్వయమనాపేక్షయా స్వమహిమ్ని ప్రతిష్ఠితః) ఇతరాపేక్షలేక స్వయముగాఁ దనమహిమయందున్నవాఁడు

329 స్కందః) స్వయమసురాదీన్ స్కందయతి శోషయతీతి) రాక్షసులస్వయముగాశోషింపఁజేసినవాఁడు

330) స్కందధరః) సురసేనాన్యమపి ధరతీతి) కుమారస్వామినిఁ గూఁడధరించినవాఁడు) అనఁగాఁదనవిభూతిలోఁగలవాఁ

331) ధుర్యః) భువనభృత్) జగద్భారమువహించువాఁడు

332 వరదః) అన్నభోక్ష్యపి లోకకామాన్ భోక్షభోక్ష దేవేభ్యస్తేభ్యో నవ
కామాన్ దదాతీతి) లోకకామ్యనిర్వాహకులైన దేవతలకుఁ
కోరినయావరములిచ్చువాఁడు)

333) వాయువాహనః) జగత్ప్రాణం వాయుం వాహయతీతి)
జగత్ప్రాణమైన వాయువును వీవఁజేయువాఁడు

334.) వాసుదేవః) విశ్వం వసత్యస్మిన్ సవిత్రీవాసయన్ పరిపూర్ణభా
మివావ్యాదయన్ తస్మిన్ వసతీతి) వాసుః వాసుశ్చా
సౌ దేవశ్చ) తల్లివలె విశ్వమునుఁదనయందుంచుకొని
ఆకులతోవలెఁగప్పిదానియందుక్రీడించువాఁడు

335) బృహద్భానుః) బృహంతో భానవో నిత్యదీప్తా అస్యసం
తీతి) నిత్యప్రకాశముగల బహుకిరణములుగలిగి
యుండువాఁడు భోగవిభూతియగు పరమవ్యోమము
నందుండువాఁడు

336) ఆదిదేవః) అవరమైనలీలావిభూతియందుఁగ్రీడిం
చువాఁడు

337) పురందరః) అసురపురాణి దారయతీతి) రాక్షస
పురములనశింపఁజేయువాఁడు

338) అశోకః) ఆధ్యాత్మికానాం శోకమోహాశనాయా
దీనాం విరోధీ) ఆధ్యాత్మికములైనశోకమోహాదుల
కు విరోధియైనవాఁడు)

339) తారణః) ఆధిభౌతికేభ్యశ్చ వైరిచోరరోగాదిభ్

విష్ణుసహాంప్రదీంముభాష్యము) - చతుర్థశతకము
ఇమేభవసాత్తారయతీతి) ఆధిభౌతికములైన పైశాచికాదిభ
యములనుండి దాటించువాడు

340) తారః॥) సన్నిధానాచ్చ సర్వసంసారభయాం తారయతీతి)
సన్నిధానమువలన సర్వసంసారభయములనుండి దాటిం
చువాడు

341) శూరః॥) సమర్థో జైత్రః॥) సమర్థుడై జయించువాడు

342) శౌరిః॥) శూరస్య వసుదేవస్యాపత్యం॥) వసుదేవుని కుమారుడు

343) జనేశ్వరః॥) ఏవం సర్వసంప్లావనో జ్వలైశ్వర్యమహౌఘః॥
ఇట్లు సర్వులనుద్ధరించు మహైశ్వర్యప్రవాహముగలవాడు

344) అనుకూలః॥) నిసర్గమహాత్వేన విస్మయదమానవత్త్వనా
అనుకూలః॥) నిసర్గమహత్వము గలిగియు గర్వ
ము లేక యనుకూలుడై యుండువాడు

345) శతావర్తః॥) శతమావర్తా అస్యేతి) సంకటగమనత్వ
భముచే (బుట్టిన దివ్యావర్తములవలె వెక్కించు సమ
యమున మట్టంత విజృంభించు పరమైశ్వర్యముగల
వాడు

346) పద్మీ॥) లీలాపద్మేన నిత్యయోగాత్) వసుదేవకు
మారుడై విష్ణుడు లీలాపద్మముగలవాడు

347) పద్మనిభేక్షణః॥) అమలకమలాపాళలనవిభ్రమా
పహం వీక్షణమస్యేతి) కమలములు తాళజాలనంతటి ఉమ
ముహరించు చూపుగలవాడు

348) పద్మనాభః - నాభిః పద్మనిభా ఽస్యేతి - పద్మమువంటి నాభిగలవాఁడు

349) అరవిందాక్షః - అరవిందసుందరే అక్షిణీ అస్యేతి - అరవింద సుందరములైన నేత్రములుగలవాఁడు

350) పద్మగర్భః - పద్మేన ఉపాసక మానససరసిజేన గర్భే తస్య అంతరవస్థాప్యత ఇతి - ఉపాసకుల మానసకమలములచే లోపలనుంచుకొనఁబడువాఁడు

351) శరీరభృత్ - స్వశరీరభూతముపాసకం పుష్ణాతీతి - తనశరీరమైనయుపాసకుని రక్షించువాఁడు

352) మహర్ద్ధిః - తదానగర్మమర్మమనిస్య మవిభూతిః - ఆరాధకులదైనగర్మముల సరిచూచున పరిమితవిభూతిగలవాఁడు

353) ఋద్ధః - తత్సమృద్ధాన స్వయమపి సమృద్ధః - ఆ విభూతిచే స్వయముగా సమృద్ధుఁడైనవాఁడు

354) వృద్ధాత్మా - ఇమం మహాంతం మహిమానం చలకయన్తి వప్రవృద్ధ ఆత్మాస్వరూపమస్యేతి, పైఁజెప్పిన మహిమము కంటెఁ బ్రవృద్ధమైన స్వస్వరూపముగలవాఁడు

355) మహాక్షః - మహాన్ పూజ్యః అక్షో యస్య సః, వహించువాఁడు గనుక అక్షః, అనఁగా గరుడుఁడు, గొప్పదైన గరుడుఁడు వాహనముగాఁ గలవాఁడు

356) గరుడధ్వజః) సుపర్ణధ్వజో యస్య సః) గరుఁడుఁడే ధ్వజముగా గలవాఁడు

357) అతులః) అనుపమః, ఉపమానరహితుఁడు

358) శరభః) స్వమర్యాదాతివర్తినః శృణాతీతి) తమతమ ధర్మములను దాఁటువారిని హింసించువాఁడు

359) భీమః) అతేస్మాత్ సర్వే బిభ్యతీతి) పైఁజెప్పినదానివలనవారి తనికి భయపడుదురు

360) సమయజ్ఞః) తేషామగ్న్యాదీనాం ఊర్ధ్వజ్వలనాదిసమయమధికారనియమం జానాతీతి) అగ్నివాయువ్రుఁడు మొదలగు వారియూర్ధ్వజ్వలనాద్యధికారనియమములనెఱింగినవాఁడు

361) హవిర్హరిః) శ్రుతిసిద్ధసమయంజ్ఞాత్వా ఇదయత్తైరాదయతే చేతి హవిః) తద్విఘ్నమపహరతీతి) శ్రుతిసిద్ధసమయమునెఱిఁగి అగ్నివాయ్వాదులకే యిఁబడుచున్నది వారిచే గ్రహింపఁబడుచున్నదిగాన హవిస్సు) ఆహవిస్సునకుఁగలుగు విఘ్నములనపహరించువాఁడు

362) సర్వలక్షణలక్షణ్యః) సాక్షాల్లక్ష్మ్యా సతతాలింగనసా

భాగ్యసూచకైః సర్వైర్లక్షణైః లక్షణజ్ఞైః సాధుః, లక్ష్మీ సమాలింగనాది సౌభాగ్యసూచకములైన లక్షణముల చేత లక్షణజ్ఞానమునకు విషయమునగు (డైనవాఁడు సర్వశుభలక్షణసమన్వితుఁడు

363) లక్ష్మీవాన్, లక్ష్మ్యా నిత్యయోగవాన్, లక్ష్మితో నిత్యసంబంధము గలవాఁడు

364) సమితింజయః, పితృవన్నికృతిష్యతికశోయం జీవానాం స్వదాస్యవిరోధక్లేశం జయతీతి, తండ్రివలెను ఖకరుడై జీవులకు దాస్యవిరోధియైనక్లేశమునుఁ బోగొట్టువాఁడు

365) విక్షరః, తఱుగని భక్తప్రేమ గలవాఁడు.

366) రోహితః, కమలగర్భభతావతే, కమలగర్భము వంటి కాంతి గలవాఁడు

367) మార్గః, ఉపాసకైర్మార్గ్యత ఇతి, ఉపాసకులచే వెదకఁబడువాఁడు

368) హేతుః, భక్తవాంఛితములకు హేతువైనవాఁడు

369) దామోదరః, ఉదరే దామానస్యేతి, గర్భమున లోకములు పేరులు గలవాఁడు, లేక రజ్జువులు గలవాఁడు

370) సహః, ఏవంతద్బంధనతర్జనాదికం సహత ఇతి, అ

యశోదాదేవి బంధనతర్జనాదులసహించినవాడు

371) మహీధరః) భూభారధరణేన) భూభారమును ధరించిన వాడు

372) మహాభాగః) రుక్మిణీసత్యభామాప్రభృతీనాం స్వయంవరసౌభాగ్యవత్త్వాత్,) రుక్మిణీసత్యభామాదుల స్వయంవరసౌభాగ్యము గలవాడు

373) వేగవాన్) మనుష్యధర్మలీలే బాల్యేపి పరమైశ్వర్యప్రసరత్వాత్) మనుష్యధర్మలీలలుగల బాల్యమునందును (బరమైశ్వర్య ప్రసారముగలవాడు

374) అమితాశనః) అపరిమితం గోపైరింద్రాయ కల్పితమశనమస్నాతి) గోపులచే నింద్రునకు (గల్పింప(బడిన యాహారమునంతయు (దినినవాడు.

375) ఉద్భవః) సద్బంధానుసంధానే ఉన్నంభవబంధనిరుద్ధానేన ఉద్గతో భవోస్మాదితి) తాను యశోదాదేవిచే(గట్టు(బడిన విషయమునను సంధించువారి సంసారబంధములను(బోగొట్టువాడు

376) క్షోభణః) బంధార్థేన బంధనం ప్రవర్తితం చ క్షోభయతీతి) బంధార్థులను బంధనమైన ప్రవర్తిని క్షోభింప(జేయువాడు

377) దేవః) మాయాపాశేన పాపఘ్నవర్గవారిదివజ్ఞావాన్

తిష్ఠతి లేద తిష్ఠతి) వానప్రస్థ వర్ణాశ్రమములను వేలె జీవులను మా
యాపాశములచే బంధించియుండుకొనువాఁడు

378) ఋద్ధః) ఏవం ప్రాయభాగక్షేత్రే సాంపత్తేన వర్ధనయా
స్వశ్రీరితి) అట్టి భాగక్షేత్రములచే వృద్ధిఁ బొందింపఁ
బడిన సమృద్ధి గలవాఁడు

379) పరమేశ్వరః) లక్ష్మీస్వయంవర ప్రయోజనపరమైశ్వ
ర్యః) లక్ష్మీస్వయంవరముచే సార్థకమైన
ఐశ్వర్యము గలవాఁడు.

380) కరణం) స్వప్రాప్తిస్సాధకతమత్వాత్, తనను బొందు
టకు ముఖ్యకారణమైనవాఁడు.

381) కారణం) త్రైస్త్రైస్తద్వితస్త్ర త్వాత్సారయతీతి) ఆ
యా ఇంద్రియములచే నింద్రియవంతులను నా యా వ
ములు సేయించువాఁడు

382) కర్తా) తత్ర స్వతంత్రః కర్తా) జీవులు సుఖదుఃఖాదుల
కు సంతోషవిశ్లేషములఁ బొందువాఁడు

383) వికర్తా) తత్ఫలభోగేన హర్షశోకాదిభిర్వికర్తా
కారః) అట్టి జీవులను ఉంచి హర్ష, శోకములచే వికా
రము నొందువాఁడు

384) గహనః) సేర్వేషాం జ్ఞానాయతన భోగతదుపకరణా

స్వరూపేష్వ తదభిన్నత్వం త్వాభిమానాత్మనే మహాగుణో; అతిభూ
మిః) ప్రకృతిజీవాపేకరణాదురూపములైన సర్వము యొక్క
మంచిచెడ్డలు తనవిగా భావించు గుణావమునందు (గాలత్రయ
ప్పురాని యతిశయము గలవాడు

385) గుహః) స్వం సూవాతిరక్షతి) ఇట్లు రక్షించువాడు

386) వ్యవసాయః) అతిశయేన సయతే బధ్యతే 2స్మిన్ జ్ఞానతిష్ఠుత్రేమి
తి) జ్ఞానతిష్ఠుత్రే మునకాధారమైన ధ్రువమూ
ర్తిగలవాడు [illegible]

387) వ్యవస్థానః) తమ్మాలంకాలః కలామువవ్యా త్రాదాన్తో
త్ర్త్రై వవ్యతిష్ఠతె ఇతి) జ్ఞానతిష్ఠుత్రేము నకు మూలమగు
కాలము విని యుంచియుండు 387

388) సంస్థానః) సర్వమేతస్మిన్ సంతిష్ఠతే సమాప్యతే ఇతి) సర్వ
ము వనియందు సమాప్తినొందును

389) స్థానదః) పరమపదప్రాప్తివేతుః) పరమపదమునొందు
టకు (గారణమైనవాడు

390) ధ్రువః) తుంగపద ప్రదానేనానుగ్రావిచినం ధ్రువం ధ్రువ
చకార) ఉన్నతపదవినిచ్చి యల్లుడైన ధ్రువుని శాశ్వతు
నిగాంజేసినవాడు

391) పరర్ధిః) సర్వైశ్వర్యాదిపరాస్వకల్యాణగుణగణసమృ
ద్ధిరితి) సర్వైశ్వర్యము వంటి నెన్నియైన కల్యాణ

విష్ణుసహస్రనామభాష్యమ్) చతుర్థశతకము
కాకుకాములుగలవాఁడు) రామావతారము,

392) పరమస్పష్టః) స్పష్ట(ఉత్కృష్ట)స్పష్టస్వరూపస్సః) స్పష్టముగాఁజూపఁబడిన తనస్వరూపము గల్గువాఁడు

393) తుష్టః) అధికృతాధికారాత్ పరత్వాదప్యతిమియేన సమస్తమనుష్యాధికారయోగ్యాశరధిత్వజగత్త్వలనయోగ్యాభావాత్ ప్రీతః) సర్వాధికారము గలిగిన పరత్వముకంటెను మనుష్యసాధారణములైన దాశరథిత్వజగత్త్వలనములు లభించుటచే ప్రీతుఁడైనవాఁడు

394) పుష్టః) ఏవం మహాగుణైః పరిపూర్ణః) ఇట్టి మహాగుణములచేఁబరిపూర్ణుఁడు

395) శుభేక్షణః) ఏవం విధైశ్వర్యశీలాతిశయే పి శునశీతలవిశాలోదారచక్షుః తాజీవలోచనః) ఇట్టి యైశ్వర్యశీలాదికములు ప్రకాశించునట్టిచల్లనివియు చక్షువులైనవియు విశాలములైనవియునగు తామరలవంటి నేత్రములుగలవాఁడు)

396) రామః) రమన్తేఽస్మిన్ సదా సర్వే గుణరూపవశీకృతైః) ఏనియందు గుణవశీకృతులైన సర్వులు రమింపుచున్నారు

397) విరామః) విరమన్తేఽస్మిన్ పరత్వైశ్వర్యవిభవైశ్శే షావధీనత్వాదిభిన్న బద్ధపరైశ్వర్యాత్కాంక్షావిభిరతి) పరత్వ

మత్తులైన బ్రహ్మాదులయొక్క వరములచే నవధ్యులైన దులు ప్రాపించిన రా
క్షసులచే వేనియందు విరమింపఁబడుచున్నది) అనఁగా
వేనియందుఁబనిచేయక వ్యర్థమగుచున్నవి

398) విరతః (నిసర్గనైరపేక్ష్యేణ కల్పకాత్ప్రాజ్యాదేర్విరతః)
నిరపేక్షుఁడై రాజ్యాదులయందాసక్తిలేక విడిచినవాఁడు

399) మార్గః (భరద్వాజాదిభిర్మునిభిర్మార్గ్యత ఇతి) భర
ద్వాజాదిమునులచే నెదుకుచూడఁబడినవాఁడు

399) నేయః (సమ్యగ్దానియోగార్హత్వాత్) స్నేహితుల
చే నొకపనియందు నియోగింపనర్హుఁడైనవాఁడు

400) నయః (తేచ తథాఽస్మిన్నీయత ఇతి) వారునట్టివా
నియందుఁ బొందింపఁబడుచున్నారు

చతుర్థశతకము సంపూర్ణము

పంచమశతకప్రారంభః

401) అనయః (సప్రపాసువాళ్లిన యోఽస్య నాస్తీతి) శ
త్రువులైన రావణాదులతోఁ జనవులేనివాఁడు

402) వీరః (రఘునామతిభయచలనహేతుత్వాత్) రాక్షసు
లకు మిక్కిలి భయకంపహేతువైనవాఁడు

403) శక్తిమతాం శ్రేష్ఠః (శక్తిమతాం సురాదీనామ
తిశయేన ప్రశస్య ఇతి) శక్తిమంతులైన దేవాదులకును

బాగ దాఁగిన వాఁడు

404) ధర్మః) అభ్యుదయనిశ్శ్రేయససాధనం సర్వస్య సాక్షాద్ధరణాత్) అభ్యుదయనిశ్శ్రేయసములను సాక్షాత్తు సర్వులకుఁ గలిగించి ధరించువాఁడు

405) ధర్మవిదుత్తమః) ధర్మవిదాముత్తమః) ధర్మవేత్తలలోనుత్తముఁడు

406) వైకుంఠః) సర్వేషాం సంశ్లేషయితా) అన్నిటినిఁ గలుపు వాఁడు

407) పురుషః) సయత్పూర్వోఽస్మాత్ సర్వస్మాత్ సర్వాన్ పాప్మన ఔషత్తస్మాత్పురుషః (ఇతి శ్రుతేః) పాపములనన్నింటికిఁ బూర్వుఁడైనవాఁడు) అనఁగాఁ బరమపావనుఁడు

408) ప్రాణః) సర్వప్రాణనాత్, సర్వులను జీవింపఁజేయువాఁడు

409) ప్రాణదః) ప్రసిద్ధానపి ప్రాణాన దదాతీతి) ప్రసిద్ధములైన పంచప్రాణములనిచ్చువాఁడు

410) ప్రణమః) స్వగుణైశ్చరాచరనామనాత్) తనగుణములచేఁ జరాచరములచే నమస్కరింపఁబడువాఁడు

411) పృథుః) [illegible] విస్తీర్ణత్వాత్) విస్తరించి విస్తారుఁడైన వాఁడు

412) హిరణ్యగర్భః) హితరమణీయస్య ధ్యానస్థహృదయస్య
గర్భాశయత్వేన నిగర్భత్వాత్) హితము రమణీయము
నైన యుపాసకుని హృదయమునకు గర్భాశయమై లో
ననుంచుకొనఁదగినవాఁడు

413) శత్రుఘ్నః) విషయేషు విక్షేపకాణాం, తేషాం శాసనా
చ్ఛత్రుమింద్రియవర్గం వివేకశక్త్యాంతి శమయతీతి) వి
షయములయందుఁ బ్రవర్తింపఁజేయునవిగాన నింద్రి
యములగావున నివే శత్రువులు అట్టియింద్రియము
లను భక్తులైనవారికి శమింపఁజేయువాఁడు)

414) వ్యాప్తః) తద్ధనేషు గన్ధవద్ధర్మభూతజ్ఞానశత్రుమి
త్రాదిషు వాత్సల్యాదివిశేషాత్) తన్నుధ్యానించువా
రియందు చాలవృద్ధిభూతానందవిశేషములచే వ్యా
ప్తమగుచుండువాఁడు

415) వాయుః) తానే స్వయముగా భక్తులకడకేగువాఁడు

416) అధోక్షజః) అమృతోదధివత్ తృప్తిరహితోపయుజ్యమా
నోఽపి అధోనక్షీయతే జాతు యస్మాత్తస్మాదధోక్షజః)
ఎల్లప్పుడు ఉపయోగింపఁబడినను) అమృతసముద్రమువ
లెఁ దఱుఁగనివాఁడు

417) ఋతుః) సదా ప్రవృత్తత్వాత్ సర్వాల్లోకాన్ సత్త్రైః ఉత్తరోత్తరైః
రూపాన్తరైః ఋచ్ఛతీతి) ఎల్లప్పుడు సర్వలోక
సకలమునైన యుపూర్వగుణములచే వర్తించువాఁ
డు

418) సుదర్శనః) గుణప్రభావానభిజ్ఞానామపి దర్శనమాత్రే
ణైవ విష్ణుశోభనమితి) గుణప్రభావమెఱుఁగని
వానికైన శోభనమైన దర్శనము గలవాఁడు

419) కాలః) ఏవం భూతైర్గుణైరాత్మని చరాచరసంకలనా
త్) ఇట్టి గుణములచే జరాచరములను దనలో
ఇముడ్చుకొనిన వాఁడు

420) పరమేష్ఠీ) రాక్షసమృగయయా) జగద్రక్షణేనచా
త్ర విహృత్య పునః పరమే స్థానే తిష్ఠతీతి) రాక్షస
వధగావించి జగద్రక్షణము నొనరించి యీ లోకమున వి
హరించి మరల నిత్యస్థానమున నిలుచువాఁడు

421) పరిగ్రహః) అత్ర తత్ర చ పరితో గృహ్ణాతీతి) ఇహ
పరలోకములయందు సంబంధి సంబంధులను గూడ గ్ర
హించి రక్షించువాఁడు

422) ఉగ్రః) యుగావసానే పాపాతిప్రసంగిషు సర్వేషు
వర్ణాశ్రమవ్యవస్థేషు ప్రచండః) యుగాంతమున వర్ణా

శ్రమమున్నవష్ఠలవిడిచి మహాపాపులైనవారికి భయంకరుడగువాడు

423) సంవత్సరః) పొతిళ్ళసంవాశరపరికర్మః కాలప్రతీక్షనం
తే సంవసతి) సంవాశరపరికరములతో గాలమునకడు
రుచుచూచుచు బాల్యమునననంతుని మాడదేయుని
చువాడు

424) దక్షః) దక్షో వృద్ధో దక్షతే శీఘ్రకారీ) పాపులవధించుట
యందువేగముగలవాడు

425) విశ్రామః) పాపతప్తులాతిప్రసంగశ్రాంతజంతువిశ్రా
మభూమిః) పాపములచేతను దత్తులమైన దుఃఖ
ములచేతను గసటుజెందిన భూతకోటికి విశ్రాంతిస్థా
నమైనవాడు

426) విశ్వదక్షిణః) విశ్వస్మిన్ శిష్టానిష్టకారిష్వప్యవిశేష
దక్షత ఇతి) ఇష్టానిష్టములాచరించువారియందు భే
దములేక సర్వులయందు దాక్షిణ్యము జూపువాడు

427) విస్తారః) కలిప్రబలసంహారకావృత్తం ప్రవర్తయ
తి స్వధర్మశాస్త్రప్రతిష్ఠత ఇతి) కలిప్రాబల్య
మునడంచి కృతయుగమును బ్రవర్తింపజేసి
వేదశారతమును విస్తరింపజేయువాడు

428) స్థావరస్థాణుః) ధర్మస్థావరకృత్యస్య మే స్థాస్యతీతి ధర్మ
వయస్థిరముగా గాడాను శాంతివహించువాడు

429) ప్రమాణం) సాక్షియుగానాం మంత్రామంత్రయోజ్యన
చేస్తాపకః) కృతయుగపురుషులకు మంత్రామంత్రములం
దుప్రమాణభూతుడైనవాఁడు

430) బీజమవ్యయం) ఏవం కలికాలాంత్యవర్ణప్రాప్తావసానేషు
సత్యధర్మప్రవాహాత్) ఇట్లు కలికాలాదిప్రాపసమయా
వసానములయందు మరలమరల ధర్మమునిలఁబెట్టు
వాఁడు

431) అర్థః) ఏతచ్ఛక్తిరూపిణోధికారిణాస్య పృథక్ జన్మ
నినః స్వయం ప్రయోజనత్వాత్) ఏతచ్ఛక్తిగలి
గి మహాజన్మనెత్తినవానికి స్వయముగా ప్రయో
జనభూతుడైనవాఁడు

432) అనర్థః) మందసుకృతేదాతృర్థిభిః నిర్వ్యాజం నా
ర్థ్యత ఇతి) మందసుకృతులైన యర్థార్థులచేతను
ర్వ్యాజముగాఁ గోరఁబడనివాఁడు

433) మహాకోశః) సదా సర్వభోగః సర్వదా దానేప్యక్షయత్వా
న్మహాంతః) శంఖపద్మాదినిధిరత్నాకరకోశాగారవ
రాశయః) కోశాభాండాగారభూతాస్యేతి) సదా సర్వు
లకు దానమిచ్చినను దఱుగని శంఖపద్మాదినిధులు సము
ద్రరత్నాకరాచలాదులు భాండాగారములుగాఁగల
వాఁడు)

434) మహాభోగః) అర్థసాధ్యః కామభోగరూపి మహాన
స్యాదితి) అర్థసాధ్యము
వైనకామభోగాదులు వీనివలననే లభించును

435) మహాధనః) అనిరూప్యాతిశయ పరాప్రదేయమనంతధనమస్యేతి)
నిరూపింపరాక కృపణులకీయఁదగిన యనంతధనమతిశ
యముగాఁగలవాఁడు

436) అనిర్విణ్ణః) సృష్ట్యాదేస్తత్ర విష్ణుదానస్యాపి సకృత్త్వయు
క్త్వాస్యాపి సంసారిషు విషయానన్దసమ్మగ్నేషు
వైఫల్యేఽపి పునస్తత్రదానవత్త్వన దురాశయాలసః) విష
యాసక్తి చేతనభిముఖులుగాని జీవులకు సృష్ట్యాదినుండియు
చ్చిన తత్త్వ విష్ణుదానము వ్యయమైనను మరలమరల వారినభి
ముఖులుగాఁజేసికొను విషయమునందు దురాశవదలక నిర్వే
దము నొందకయుండువాఁడు)

437) స్థవిష్ఠః) తారాశింశుమారాకృతిస్తారాప్రకారే
ణాస్థూలాస్తతః స్థూలమైన తారాశింశుమా
రాకృతిగలవాఁడు

438) ధ్రువః) ధ్రువానుబంధినః సకలాధారో భవతి) ధ్రువసంబం
ధముచే సకలాధారుఁడైనవాఁడు

439) ధర్మయూపః) ధర్మతత్త్వం శరీరావయవతయా యాతి
ఇతి) ధర్మతత్త్వమే శరీరావయవముగాఁగలవాఁ
డు

440) మహామఖః) ధర్మశరీరతయా పూజనయజ్ఞ
స్యావయవ ఇతి) ధర్మశరీరకుఁడగుటచే యజ్ఞ
మొకయవయవముగాఁగలవాఁడు

441) నక్షత్రనేమిః) జ్యోతిశ్చక్రం నయతీతి, జ్యోతిశ్చక్రమును నడపువాఁడు

442) నక్షత్రీ) నక్షత్రములకాధారుఁడైనందున నవిగలవాఁడు

443) క్షమః) అఖిలభువనభారమనాయాసేన క్షమత ఇతి) అఖిలభువనభారమును అనాయాసముగా వహించువాఁడు

444) క్షామః) అవాంతరక్షయే నక్షత్రాంతరైః క్షీణోస్తిష్ఠతీతి) అవాంతరప్రళయమందుఁగా స్థినక్షత్రములతోనుండువాఁడు

445) సమీహనః) అథసృష్ట్యా సర్వాన్ స్వ స్వాధికారేషు సమీహయతీతి) సృష్టియందు సర్వులను సర్వాధికారములయందుఁ బ్రవర్తింపఁజేయువాఁడు

446) యజ్ఞః) యజ్ఞాత్మా భవనతత్త్వలావధిత్వేన ప్రతిపాదితః) యజ్ఞయజ్ఞసాధనయజ్ఞఫలరూపముగా బ్రతిపాదింపఁబడినవాఁడు

447) ఇజ్యః) కామాధికారైరింద్రాదిదేవైర్యజనమర్హతీతి) కామాభిలాషులచేతను ఇంద్రాదిదేవపూజలనొందువాఁడు

448) మహేజ్యః) అకామవంతాం మహతీ జ్యేనేష్ట్వ

వధానేనేతి) అవధానమైననాగార్జునునిగలవాఁడు

449) క్రతుః) పంచయజ్ఞపాకయజ్ఞహవిర్యజ్ఞసోమయజ్ఞై
రారాధ్యంత్రియతఇతి) పంచయజ్ఞపాకయజ్ఞాదులచే
నారాధ్యుఁడుగాఁజేయఁబడుచున్నాఁడు

450) సత్రం) ధర్మకాలబహుయజమానకమాసపాదినా
లక్షణాం సత్రం, తత్రచారాధనతయా సత
తం సీదతీతి) బహుకాలముబహుయజమానుల
చేమాసమాసమునఁజేయఁబడునదిసత్రము) దానిచే
యందారాధింపఁబడువాఁడు

451) సతాంగతిః) ఏవమేవప్రవృత్తిధర్మనిష్ఠానాంగతిః
ఇట్లుప్రవృత్తిధర్మనిష్ఠులకుగతియైనవాఁడు

452) సర్వదర్శీ) సర్వైర్వివిధావపిధర్మానధర్మయితుశీల
మస్యేతి) సర్వులచేతనురెండువిధములైనధర్మ
ములననుష్ఠింపఁజేయుశీలముగలవాఁడు

453) నివృత్తాత్మా) విషయేభ్యః ప్రత్యావర్తితమ
నాః) విషయములనుండిమరలింపఁబడినమ
నస్సుగలవాఁడు

454) సర్వజ్ఞః) సర్వాత్మనాత్మానంజానాతీతి) సర్వాత్ముని
గాఁదన్నెఱింగినవాఁడు

455) జ్ఞానముత్తమమ్, జ్ఞాయతేఽస్మాత్ పరః సర్వవైష్ణవధర్మ
ఇతి) శ్రేష్ఠమైన సర్వవైష్ణవధర్మమువని
యందుఁ దెలియఁబడుచున్నది

456) సువ్రతః) శోభనం వ్రతమస్యేతి) అవాప్తసమస్తకాముఁడ
గుటచే శోభనమైన వ్రతముగలవాఁడు

457) సుముఖః) జపాదావికృత ప్రసన్నమనోహరముఖత్వాత్)
జపాదులయందు వికారములేని ప్రసన్నమైన ముఖము
తోనగపడువాఁడు

458) సూక్ష్మః) నిరుపాధిక సమాధిసాక్షాత్కృత సూక్ష్మస్వ
రూపత్వాత్) నిరుపాధిక సమాధిచే సాక్షాత్కరింపఁ
బడెడు సూక్ష్మస్వరూపముగలవాఁడు

459) సుఘోషః) ఔపనిషద్వేదాభిధాయఘోషత్వాత్) ఉపనిషత్సం
బంధమైన వేదఘోష గలవాఁడు

460) సుఖదః) సదాచారసమాధ్యనుష్ఠాపనేన తన్ని
ష్ఠేభ్యః ఫలం పరమసుఖం దదాతీతి) సదాచార
సమాధులననుష్ఠింపించి వారికిఁ దత్ఫలమైన పర
మునిచ్చువాఁడు

461) సుహృత్) అనుపకారిణ్యపి కిమస్యభవిష్యతి కిం కరవా
ణీతి శుభాశంసి శోభనహృదయత్వాత్) అనుపకా
రియైనవానికిఁ గూడ నేమి మేలు సేయుదునా

[illegible]

462) మనోహరః) ఏవం నిసర్గసౌందర్యేణ, తేషాం మనో హరతి) ఇట్లు సహజసౌందర్యముచే సాధకుల మనస్సుల నపహరించువాఁడు

463) జితక్రోధః) జితాశ్చ తేషాం క్రోధాదయో యేనేతి) ఆ సాధకుల క్రోధాదుల జయించి వానిని దునుపువాఁడు

464) వీరబాహుః) స్ఫురత్కటకకేయూరహారాలమధనశ్చ లావణ్యమహామహిమా వృత్తవీరవిక్రాంతబాహవ స్తస్య సంస్తీతి) నానారత్నకటకాది భూషణములుగలిగి దుష్ట(లు)మ(నమను)ర్దనం దవామహామికగా ముందుం జవేయు శౌర్యముగలవీయు బాహువులుగలవాఁడు

465) విదారణః) దివ్యనానాభిరామముఖాన్ విదారయతీతి) దివ్యాయుధములచే రావణ ~~[illegible]~~ ప్రభృతుల విదారించినవాఁడు

466) స్వాపనః) నష్టశేషాన్ విచారుచతురస్మితమధురకటాక్షభ్రూవిలాసైః స్వాపయతి పరవశయతీతి) భావగామి గలిన సాత్వికులను మనోహరమందస్మితకటాక్షవిభ్రమాదులచేఁ బరవశులుగా నొనర్చినవాఁడు

467) స్వవశః) తేషు సుప్తేషు స్వకీయైః స్వహస్తైరవహరతి) అట్లు సాధకులు పరవశులుగాఁగనవారితోఁ గూడి స్వేచ్ఛగా విహరించినవాఁడు

468) వ్యాపీ) సురాసురమందరవాసుకిప్రభృతిషు శక్త్యాన్వే
యనాయ వ్యాపనాత్) శక్తివృద్ధినందుటకు (గాను సురా
సురమందరాదులయందు వ్యాపించినవాడు

469) నైకాత్మా) తదానీనే ఉచ్ఛైశ్శ్రవైరావతమోహిన్యనేక
రూపైః నైకాత్మా) అప్పుడైరావతమోహిన్యాదిబ
హురూపములు ధరించినవాడు

470) నైకకర్మకృత్) మథనధారణవైరివిదారణసుధాదానా
ద్యనేకకర్మా) సముద్రమథనమందరధారణాద్య
నేకక్రియలాచరించినవాడు

471) వత్సరః) పురుషార్థప్రవర్తనాయ సర్వాంతర్వసతి
తి) పురుషార్థసంపాదనమునకై యందఱియందువ్యా
పించియుండువాడు

472) వత్సలః) వత్సాన స్వభక్తాన్ లాలయతీతి) తన
యందు భక్తులగలవారిని ప్రేమించువాడు

473) వత్సీ) నిత్యపోష్య-ఆత్మవర్గభూయస్త్వాత్ సదా పోషింపదగి
నసేవక్షమందిస్థ్యయులుగలవాడు)

474) రత్నగర్భః) తేషు ధనార్థిభ్యః ప్రదీయ ధనాధినాసత్) అట్టిభక్తు
లలో ధనార్థులైనవారికి మిక్కుటముగానీయద
గినధనముగలవాడు

475) ధనేశ్వరః) తత్ర దృష్టధనదానే ఆతురాన్తాత్వాత్) వారి

వారి యిష్టధనములిచ్చుటయందు శ్రద్ధగలవాఁడు

476) ధర్మగుప్, ధత్తే వృషణాం మా దుర్విషయాన్నివర్తనతాభాసం
మాతధర్మరక్షణాత్, వారికిన ర్థకామములనిచ్చినను
దుర్విషయములవంకపోనీయక వానిచే ధర్మమును రక్షించు
వాఁడు

477) ధర్మకృత్, ఏవం సర్వాన్ ధార్మికయన్నకారణాదనుగ్రహా
ర్థం ధర్మం కరోతీతి, ఇట్లు దర్శించిని ధర్మవర్తులుగ
నానరించి నిష్కారణముగాననుగ్రహించుటయను ధర్మ
మునాచరించువాఁడు

478) ధర్మీ, ప్రసిద్ధోపి ధర్మోస్య సర్వసాధారణోపకరణమితి,
సిద్ధమైన ధర్మమును సర్వసాధారణోపకరణముగాఁగ
లవాఁడు

479) సత్, ఉక్త ధర్మప్రశస్తత్వాత్, పై ధర్మమునందుఁబ్రసి
ద్ధుఁడైనవాఁడు

480) సత్ అక్షరం, నిత్యనిరుపాధికసద్భావసాధ్యత్వాభ్యాం,
నిత్యనిరుపాధిసాధ్యత్వసద్భావములుగలవాఁడు

481) అసత్, ~~తద్ధరింపఁదలఁచినవానిచే సుకర్మములనుఁజే~~
యించువాఁడు

482) అసత్ క్షరం, అధర్మప్రవృత్తునిఁజేయఁదలఁచిన వానిచే దుష్కర్మములనుఁజేయించువాఁడు

483) అవిజ్ఞాతా, సాధుష్వపరాధానంతానపి వృషాణ్వసదం
చయతి, క్షమతేచేతి నైతాన్ వదవత్యంతస్తేషామవిజ్ఞాతా,
భక్తులయపరాధశతములఁ జూచియుం దండింపక సహించుటయె
గాక వానినెఱుఁగకయుండువాఁడు

484) సహస్రాంశుః, సహస్రపరిమితాంశవో జ్ఞానాన్యస్యేతి,
~~[illegible]~~ సహస్రసం
ఖ్యాకములైన జ్ఞానములుగలవాఁడు

485) విధాతా, పాపఫలములననుభవింపఁజేయుయమాదు
లకును బ్రభువైనవాఁడు, వారినిసృష్టించినవాఁడు

486) కృతలక్షణః, కృతం పాతేనలక్షణము వేదయానాం
ప్రహ్లాదాదినవానిని వర్ణింపఁబడినవానినిగుర్తించు
టకైలక్షణములనేర్పరచినవాఁడు

487) గభస్తినేమిః, గభస్తిర్దీప్తతేజో జ్యోతిర్మయం నేమిలక్షితం
చక్రం యస్యేతి, భక్తులరక్షించుటకై జ్యోతిర్మయనేమి
లక్షితమైనచక్రముగలవాఁడు

488) సత్త్వస్థః, హృదయేస్థితః, భక్తులహృదయమునసుం
డిదుఃఖాదులకుహేతువైనపాపాదులనశింపఁజే
యువాఁడు

489) సింహః, యదిదమవిదంతోయమాదయస్తానప్రావ

వధక్షయే యః, తాన్ వానస్త్రీతి, తనభక్తులపై ద్వేషము
బూనిన ప్రాణులను వేవేబాధపెట్టెడి యమాదులను హిం
సించువాడు

490) భూతమహేశ్వరః) భూతేశ్వరాణాం బ్రహ్మాదీనామపి నియంతా, భూతేశ్వరులైన బ్రహ్మాదులకును ప్రభువైనవాడు

491) ఆదిదేవః) తేషామపికారణం) ఆ బ్రహ్మాదులకును కారణభూతుడైనవాడు

492) మహాదేవః) త్రిదశైః కందుకాదిభిర్దీవ్యతీతి, వారితో బంతులతో వేళనాడుకొనువాడు

493) దేవేశః) తేషాం స్వామీ వారికి స్వామియైనవాడు

494) దేవభృత్) తేషాం యథార్హం నియోగప్రమస్తాన్ బిభర్తీతి, వారిని యథార్హముగా నియోగింపుచు భరించువాడు

495) గురుః) తేషాం వేదైః స్వస్వాధికారబోధనాత్, వారికి వేదములచే వారి వారి యధికారములను బోధించువాడు

496) ఉత్తరః) బ్రహ్మాదీనాం సురాపదుత్తారకత్వాత్ బ్రహ్మాదులకు రాక్షసుల వల్ల గలిగిన యాపదల వాపి యుద్ధరించినవాడు

497) గోపతిః) అశేషచ్ఛందోభాషావేషవాఙ్నిర్వర్తకః

సర్వవేదభాషావాగ్విశేషములకు నిర్వాహకుడైనవాడు

498) వాగ్మీ) సర్వవిద్యాపాలనాత్ సర్వవిద్యలను(బరిపాలించువాడు

499) జ్ఞానగమ్యః) పరవిద్యావేద్యః) పరవిద్యచే(దెలిసికొన(దగినవాడు

500) పురాతనః) నేదం విద్యాప్రద్యోతనమద్యైవ కింతు ప్రతికల్పకమితి) ఇట్టి విద్యాపరిపాలనాదులిప్పుడే కాక ప్రతికల్పమునందును నాచరించువాడు

శ్రీపరాశరభట్టారాచార్యకృతవిష్ణుసహస్రనామభాష్యాంధ్రీకరణము పంచమశతకము సంపూర్ణము

షష్ఠశతకప్రారంభః

501) శరీరభూతభృత్) శరీరభూతం తత్త్వజాతం బిభర్తి) పృథివ్యాదితత్త్వములు శరీరముగా(గలవాడు

502) భోక్తా) హవ్యకవ్యభుక్) హవ్యకవ్యములకు భోక్తయైనవాడు

503) కపీంద్రః) కపిరూపం ఉపనాదినాం దేవానామింద్రః) కపిరూపములనొందిన దేవతలకు(బ్రభువైనవాడు

భూరిదక్షిణః

504) భూరిదక్షిణః) వాజిమేధాదిభిర్యజమానః) వాజిమేధాదులనాచరించి ~~నవాఁడు~~ దక్షిణలనొసంగినవాఁడు.

505) సోమపః) తత్ర తత్ర సోమపిబతి) ఆయజ్ఞములయందుసోమపానముచేసినవాఁడు

506) అమృతపః) స్వాత్మరసామృతంస్వయమేవపిబతి-చేతి) స్వాత్మరసమైనయమృతమునుస్వయముగాఁద్రావినవాఁడు)

507) సోమః) స్వస్త సౌఖ్యానుభవిత్వభావాత్) అమృతాయమానః) తనకుఁదననుభవించువారికినమృతమైయుండువాఁడు.

508) పురుజిత్) బహూనాం జయాత్) బహుమందినిజయించినవాఁడు

509) పురుసత్తమః) స్వగుణామృతసముద్రపిపాసుషు హనుమదాదిషుమహత్సు) అతిశయితమః) స్వగుణామృతసముద్రపానమొనర్చుహనుమదాదులయందుఁబెన్నమందియున్నవాఁడు

510) వినయః) మారీచాదయోపి వశ్యాదినాసద్గుణినియం తే దమ్యంత ఇతి) మారీచాదులతనిబలపరాక్రమములవల్లశిక్షింపఁబడుచున్నారు

511) జయః) ఆశ్రితైర్జయతే వశీయ్యాత్ర యత ఇతి) ఆశ్రితులచే వశీయుఁడుగాఁజేసికొనఁబడుచున్నాఁడు

512) సత్యసంధః, తేషు సత్యా సంధా ప్రతిజ్ఞాస్యేతి, ఆశ్రితు
లయందు సత్యమైన ప్రతిజ్ఞ గలవాఁడు

513) దాశార్హః, దాశో దానం భక్తైస్సమర్పిత స్వాత్మనివేదన
రూపమర్హతీతి, భక్తులచే వారియాత్మసమర్పణ
రూపమైన దానమును బొందువాఁడు తే

514) సాత్వతాంపతిః, సాత్వతా భాగవతాః తేషాంపతిః
భాగవతులకుఁ బ్రభువైనవాఁడు

515) జీవః, భాగవతాన్ ఆత్మనాశకేన వర్త్మనః స్వపరిచర్య
యా జీవయతీతి, భక్తుల నాత్మనాశకములైన
పనులనుండి మరలించి తన పరిచర్యనిచ్చి జీవిం
పఁజేయువాఁడు

516) వినయితా, తాన్ రాజకుమారాన్ లాలనేన రక్షతీతి
వారిని రాజకుమారుని లాలించునట్లు లాలించి
రక్షించువాఁడు,

517) సాక్షీ, తద్ధర్మం తద్వృత్తం సాక్షాత్కారాత్, అట్లులా
లించుటకు వారియాచారమును బరిశీలించు
చుండువాఁడు

518) ముకుందః, తైస్తైరనంతస్య గరిమ్నా ప్రార్థితః స్వయం
ముక్తిభూమిం దదాతీతి, వారిచే ననన్య భక్తిచేఁ బ్రార్థిం

ప్రబోధమునిచ్చువాఁడు

519) అమితవిక్రమః) తేషాం ధ్యానారాధనానుసంధేయతత్త్వ
వికారాధారణశక్తిధారకత్వాత్) వారియారాధనధ్యానా
ది తత్త్వములయాధారశక్తిని ధరించువాఁడు

520) అంభోనిధిః) పాతాళాంభస్స్వఖిలజగదాధారపీఠ
కమఠాత్మనా నిధేయత ఇతి) పాతాళజలమున
జగదాధారపీఠమైన కమఠరూపమును ధరించి
యుండువాఁడు

521) అనంతాత్మా) తదుపరి జగదాధారస్తంభభోగీం
ద్రాత్మతయా తిష్ఠతీతి) ఆ కమఠముమీఁద
జగదాధారస్తంభమైన శేషరూపమును ధరించి
యుండువాఁడు

522) మహోదధిశయః) సర్వాంతకాలే తస్మిన్నేవా
నంతభోగపర్యంకే మహోదధౌ శేత ఇతి) ప్రళ
యమున నాయనంతశయనమున సముద్రమునందు
బరుండువాఁడు

523) అంతకః) తదా సర్వస్యాంతం కరోతీతి) ఆప్రళయ
మున సర్వమును నంతమొందించువాఁడు

524) అజః) అస్మింస్తత్త్వావసానే బ్రహ్మణైవ ప్రకృతి

భూతాకాశవాచ్యతయా స్థితత్వాత్, ఆప్రళయము
నఁ బ్రణవమునకుఁ బ్రకృతియైన యకారమునకు వాచ్యుడై
ప్రశింపఁదగియుండువాఁడు

525) మహార్హః) తత్రప్రణవేన మహం, ఆత్మనివేదనపూ
ర్వకం పూజనమర్హతీతి) అప్పుడు ప్రణవముచే
నాత్మనివేదనపూర్వకమైన పూజనందువాఁడు

526) స్వాభావ్యః) ఏవమనేన మంత్రేణ స్వభూతైరాత్మ
భిః స్వామిత్వేనాభిముఖ్యేనావశ్యం భావనీయ
త్వాత్, అట్లు ప్రణవమంత్రముచేఁ దనసొత్తుగా
నున్నజీవులచేత స్వామిగా నవశ్యము భావింపఁద
గినవాఁడు

527) జితామిత్రః) ఏతత్ప్రవాస్వబోధవిరోధ్యహం
కారమమకారకామాదయో జితాస్తేషా
మనేనేతి) ఈపై రహస్యమునెఱుంగుటకు విరోధు
లైన యహంకారమమకారాదులతనిచే భక్తులు
జయింతురు

528) ప్రమోదనః) స్వసంబంధినాం తత్ప్రథమానుసం
ధానప్రహర్షః ప్రమోదనం) తనభక్తుల
ంయాప్రణవముతోనైన ప్రథమానుసంధానమున

విష్ణుసహస్రనామభాష్యమ్, షష్ఠశతకమ్

కుఁబ్రయోజనమైనవాఁడు

529) ఆనందః: (మాహాజ్ఞానసదుర్గ్రాహ్యో మహానందో
స్మీతి) మాహాజ్ఞానసములకందని మహానందముగల
వాఁడు) కపిలమూర్తి

530) నందనః: (తమానందయుక్తాయాం ముక్తాత్రా
పయస్సన్నదయతీతి) అట్టియానందమును ము
క్తినొందించి యితరులకునుఁగూర్చువాఁడు

531) నందః: (నమనంతభోగ్యభోక్తృభోగతదుపకరణైస్సము
ధ్నోతే తస్సన్నితి) ఇట్లనంతభోక్తృభోగాదు
లువీనియందు సమృద్ధినొందుచున్నవి

532) సత్యధర్మా (సత్యవృత్తః) సత్యమైననడవడిగ
లవాఁడు

533) త్రివిక్రమః: (ఈదృశేన మహా మహిమ్నా వాచ్య
నవిక్రాంతత్రివేదః) ఇట్టి మహామహిమచే(త్రి) వేదము
లనతిక్రమించినవాఁడు

534) మహర్షిః: (ఋషీకృత వేదదర్శనాత్) అట్టివేద
ములనుఁజూచినవాఁడు

535) కపిలాచార్యః (కపి[redacted]లశ్చాసావాచా
ర్యశ్చ) కపిలవర్ణముగలిగినయాచార్యుఁ
డు

విష్ణుసహస్రనామభాష్యమ్
2 ద్వితీయ పుస్తకము

536) కృతజ్ఞః - పాపరాధసహస్రాణ్యపి శుమాసాభి
నమ్రత్వసుకృతమేవ జ్ఞాతవానితి - పాపరాధము
నసగరము మారుఁడగు నంచుమంతుని నమస్కారమా
త్రమైన సుకృతము నెఱింగినవాఁడు

537) మేదినీపతిః - కపిలరూపమును ధరించి భరించుచుండే
భూమికిఁ బతియైనవాఁడు

538) త్రిపదః - మూఁడు పదములతోఁ గూడిన ఓంకార
ముచేఁ జెప్పఁబడువాఁడు

539) త్రిదశాధ్యక్షః - బ్రహ్మాదేః ప్రళయాపత్సుత్రాతా
-త్, ప్రళయమునందు బ్రహ్మాదులకు నాపత్తులే
కయుండునట్లు రక్షించువాఁడు

540) మహాశృంగః - అగ్రలగ్నమహామండలదంష్ట్రః -
అగ్రమునందున్న మహామండలము గల దంష్ట్ర
గలవాఁడు

541) కృతాంతకృత్ - కృతాంతమంతకాభం హిరణ్యా
క్షం కృత్తవానితి - యమసన్నిభుఁడైన హిర
ణ్యాక్షుని సంహరించినవాఁడు

542) మహావరాహః - వరాహరూపమును ధరించి
నవాఁడు

543) గోవిందః) నష్టమైన భూమిని మరల నెత్తినవాఁడు

544) సుషేణః) శోభనా, శుద్ధసత్త్వమయా బద్ధముక్తనిత్యజయోపకరణత్వాత్ సేనేవ పంచోపనిషత్ కాయో౽స్యేతి) శుద్ధసత్త్వమయమై బద్ధముక్తనిత్యులను జయించుటకు పకరణమైన పంచోపనిషన్మయశరీరము గలవాఁడు

545) కనకాంగదీ) అంగదోపలక్షితైః దివ్యభూషణైర్యోగాత్) అంగదాదిదివ్యభూషణములధరించినవాఁడు

546) గుహ్యః) ఏవం పరమోపనిషద్విషయో దేవవపుషా గుహ్యః) ఇట్లు పరమోపనిషద్విషయమైన శరీరముచే రహస్యమైనవాఁడు

547) గభీరః) తదభివ్యక్తైశ్వర్యమహాగాంభీర్యాత్) ఆశరీరముచే వ్యక్తము చేయఁబడిన యైశ్వర్యగాంభీర్యములు గలవాఁడు

548) గహనః) దురవగాహః) తెలియరానివాఁడు

549) గుప్తః) వానిగౌరవమెఱిఁగిన పూర్వులచే రహస్యముగా దాఁచఁబడినవాఁడు

550) చక్రగదాధరః । ఉక్తనిత్యరూపవిభూషణవత్త్వం చక్ర
కౌమయనిత్యదివ్యాయుధః । పైఁజెప్పఁబడిన శ
రీరభూషణములవలె నిత్యములై శక్తిమయములై
న చక్రాది దివ్యాయుధములు గలవాఁడు

551) వేధాః । ఏవంవిధమనంతమహావిభవం నిత్యం విదధా
తీతి । ఇట్టి వివిధమైన యనంతవిభవము నిత్య
ముగఁ గలిగియుండువాఁడు

552) స్వాంగః । సమగ్రస్వసాధారణమంగం । సర్వాధి
కారాజ్ఞపరిబర్హజాతం నిత్యమస్యేతి । స్వసా
ధారణచిహ్నములును సర్వాధికారయో
గ్యములైన ఛత్రచామరాదులు గలవాఁడు

553) అజితః । ప్రాకృతైరుత్పత్తిమరణాదిభిరజితా
యథోక్తప్రవాసశోధానాపురి ~~వి~~ అజితా
సాస్తీతి । ప్రాకృతములైన యుత్పత్తిమరణాదు
లులేక ప్రకాశించుపురము అజితయనఁబడు
నట్టి నిత్యపదము గలవాఁడు

554) కృష్ణః । మేఘమేచకచారువర్ణః । మేఘమువం
టి మనోహరమైన నల్లని రూపము గలవాఁడు

555) దృఢః: స్వభావసామర్థ్యను గ్రహాయ ప్రచ్యవహారవిహీనత్వాత్
స్వభావః: స్వభావసత్తులను గ్రహించుటకున్నదించి
ప్రచ్యుతిస్వల్పమునొందనివాఁడు
556) సంకర్షణః: సంసారేచిదచితోరాత్మని సమంకర్షణాత్, సమంకర్షణ యుతేతి, చిదచిదాత్మకమైన
ప్రపంచమును సమముగా నడపువాఁడు
557) అచ్యుతః: పూర్వమందునుఁ దన పదవినుండి భంగములేనివాఁడు
558) వరుణః: తేజసా మావృతం, భూమ్యాకాశాదుల నంతటఁ వ్యాపించియుండువాఁడు
559) వారుణః: తంస్వామిత్వేన వృణుతేతి, వానియందు స్వామిగాఁ గోరఁబడియుండువాఁడు
560) వృక్షః: తేషాం భూయాం తరువదావృతానాముపజీవ్యస్సర్వస్వః తత్త్వతో పమస్సహస్రసహా
వృక్షతే ఇతి, వానియందు భూయాతరువు
వలెఁ గప్పియుండి వానినుపజీవింపఁజేయుచు
వానియొత్తిడుల సహించియుండువాఁడు
561) పుష్కరాక్షః: తేషాం ప్రసాదవర్షణే పోషణే అ
యోగ్యయస్సః వార

విష్ణుసహస్రనామభాష్యమ్, షష్ఠశతకము

ఆ దేవుని వర్ణింపుచున్న శోభించు నేత్రములు గలవాఁడు

562) మహామనాః, తేష్వభాధారవిస్తృతమనాః, వా
రియందు మిక్కుటముగా వ్యాపించు మనస్సుగల వాఁడు

563) భగవాన్, అశేషదోషవిద్వేషికల్యాణాస్వ
రూపతయా పరమపూజ్యః, అశేషదోషరహి
తమైన కల్యాణస్వరూపముచేఁ బరమపూజ్యుఁడై
నవాఁడు)

564) భగహా, భగం షాడ్గుణ్యం, తం హంతి గచ్ఛతీతి, ష
డ్గుణములుగలవాఁడు) అనఁగా జ్ఞానశక్తిబలై
శ్వర్యవీర్యతేజస్సులుగలవాఁడు

565) నందీ, స్వావతారే నందగోపేన పితృమాన్, అవతార
సమయమున నందగోపుఁడు తండ్రిగాఁగలవాఁడు

566) వనమాలీ, సర్వసృజ్యభూతసూక్ష్మసౌరభాభిమా
నిన్యా వైజయంత్యా నిత్యయోగాత్, తనచే
సృజింపఁబడిన భూతసూక్ష్మముల సారములయం
దలి సౌరభముగల వైజయంతిచే నిత్యయోగముగ
లవాఁడు

567) హలాయుధః, ఉక్తభూతసమృద్ధికల్పివేలవా
లహరికరః, భూతసమృద్ధికొఱకు హలాయుధ

విష్ణుసహస్రనామభాష్యమ్, షష్ఠశతకమ్
ముధరించినవాఁడు

568) ఆదిత్యః) స్వవాచకాదా వర్ణాదాత్తత్వేఙ్ ప్రాప్తత్వాత్
స్వవాచకమైన యును అవర్ణముచేఁ బ్రాపుదైనవాఁడు

569) జ్యోతిరాదిత్యః) దివాకరస్తు సర్వజ్యోతిర్మయత్వాత్, దివ్య
లకాత్సర్వము నొసంగు జ్యోతిస్సుగలవాఁడు

570) సహిష్ణుః) తత్ర తత్ర అపరాధసహనాత్, శివుని
యపరాధముల సహించినవాఁడు

571) గతిసత్తమః) పరమధర్మాధ్వదేశకత్వేన, పరమ
ధర్మమార్గము నుపదేశించినవాఁడు

572) సుధన్వా) సుధానిమిత్తం సురాసురసమరసంహారి
శరాసనత్వాత్, అమృతమథనమునకైన
సురాసురసమరము, నుపశమింపఁజేయు దివ్యధను
స్సుగలవాఁడు

573) ఖండపరశుః) పరశునా క్షాత్రసంగ్రామ ఖండనా
త్, పరశువుచే క్షత్రియసంగ్రామము నాపి
నవాఁడు

574) దారుణః) బాహ్యాభ్యంతరారిదారణాత్, బా
హ్యాభ్యంతరవైరుల సంహరించినవాఁడు

575) ద్రవిణప్రదః) సమగ్రం శాస్త్రం తదర్థరూపం ద్రవిణం
దదాతీతి) సమగ్రముగా శాస్త్రములను వానియ
ర్థమును జెప్పి లోకములకొసంగినవాఁడు

576) దివిస్పృక్) పరవిద్యయా దివి పరమపదస్థితం
స్వతత్త్వరహస్యం స్పృశతీతి) పరవిద్యచేఁ బరమప
దమందున్న తన తత్త్వరహస్యమునెఱింగినవాఁడు

577) సర్వదృక్) అస్యదపి సర్వం వైభవం పశ్యతీతి) పరమప
దమునందలి దేశాకయుత్తరమైన వైభవమునె
ఱింగినవాఁడు

578) వ్యాసః) త్రికాలవేదియైన వ్యాసరూపి

579) వాచస్పతిః) పంచమవేదరూపాయా వాచస్స్వామీ
పంచమవేదమైన భారతమునకుఁ బ్రభువు

580) అయోనిజః) సారస్వతావతారే భగవద్వ్యాసంభ
వత్వాత్) సారస్వతావతారమున భగవద్వ్యా
సుండై పుట్టినవాఁడు)

581) త్రిసామా) సామగాయకబృహద్రథంతరవామదే
వ్యప్రధానసామకత్వాత్) బృహత్తు) రథంతర
ము) వామదేవ్యము) అను సామవేదవిశేషములు
ప్రధానముగాఁగలవాఁడు

582) సామగః) సమయంచసాృవసుభవప్రేత్నా తాద్యం శిగాయతీతి) తాసుసాృవసుభవమున్నై యాసామగానమునల్పువాఁడు

583) సామ) సామగాయతాం పాపం స్యతీతి) తనను గానముచేయువారి పాపముల నపహరించువాఁడు

584) నిర్వాణం) ఏవమద్వైతవాదినాం పరమగతినిమిత్తం) ఇట్టుల అద్వైతవాదులకు వారి పరమగతికిఁ గారణమైనవాఁడు

585) భేషజం) అసాధ్యసంసారవ్యాధేః పరమం భేషజం) అసాధ్యమైన సంసారవ్యాధికి నౌషధమైనవాఁడు

586) భిషక్) సమ్యగ్విదిత నిదానచికిత్సః) చక్కగా నెఱిఁగిన కారణచికిత్స గలవాఁడు

587) సన్యాసకృత్) సాత్త్వికేన సన్యాసేన రజస్తమస్సీ కృంతతీతి) సాత్త్వికమైన సన్యాసముచే రజస్తమస్సుల నరికింపఁజేయువాఁడు

588) శమః) ఇచ్ఛాభయక్రోధశాంత్యుపాయమాచష్ట ఇతి) ఇచ్ఛాభయక్రోధాదులు శాంతించుటెఱుంగుఁజెప్పువాఁడు

589) శాంతః) స్వయంచ శాంతః) స్వయముగా శాంతుఁ
డైనవాఁడు

590) నిష్ఠా) వృత్తిచిత్తః శుభాశ్రయభూతే రస్మిన్నిష్ఠీయ
తే ఇతి) ప్రబుద్ధములైన చిత్తములు వీనియం
దు రమింపుచు నిలుచుచున్నవి

591) శాంతిః) తత్ర పరమసమాధౌ విస్మృతసర్వాధికా
రాః) శామ్యంతీతి) పరమసమాధిలో సర్వ
ము విస్మరించి వీనియందు నిశ్చలచిత్తములుల
యుంపుచున్నవి

592) పరాయణం) సమాహితానాం పరమయనం అ
ప్రవర్తితప్రాపికా పరమాభక్తిరస్మాదితి)
సమాహితచిత్తులైన వారికి నప్రవర్తిగాఁదన
నుఁబొందించు పరమభక్తి వీనివలననే కలుగుచు
న్నది

593) శుభాంగః) ఏవం స్వభక్తి భావనాః శుభానియ
మసమాధ్యవధిసన్నష్టావంగాని తస్మాదితి) తనభ
క్తి భావనము చేయు శుభములైన యమనియమాద్యష్టాంగ
యోగములు వీనిచేఁ గలుగుచున్నవి

594) శాంతిదః) స్వనామయుజ్జనేభ్యశ్శాంతిం దదాతీతి) అట్టిభక్తులకుజన్మరాహిత్యమునిచ్చి స్వనా యుజ్జనరూపమైన శాంతినొసఁగువాఁడు

595) స్రష్టా) ఏవం ముముక్షూన్ ముంచన్ సంసిసృక్షూంస్తు ప్రచితచిరంతనకర్మవైచిత్ర్యోచితపరికరైరనాజయన్ సృజతీతి, ఇట్లు ముముక్షువులవిడిచి బద్ధులను పూర్వకర్మవైచిత్ర్యోచితములైన పరికరములతో సృజింపుచుండువాఁడు

596) కుముదః) కుః ప్రాకృతమండలం తత్ర భోక్తౄన్ భోజయన్ మోదత ఇతి) ప్రాకృతమండలమున భోక్తలైనవారిని వారికర్మానుగుణముగా ననుభవింపఁజేయుచు నానందమొందువాఁడు

597) కువలేశయః) కువలాః జీవాః, తే స్వదేహేంద్రియాద్యపేక్షికాభిమానికాః, శాస్తీతి కువలేశః, తాంస్వాధీనియచ్ఛన్ యాతీతి, కువలులనఁగా ప్రకృతిమండలమున వర్తించు జీవులు వారు తమదేహాదులయందభిమానప్రభుత్వములుగలిగి వర్తించునట్లుగా నియమించువాఁడు

598) గోహితః, గోః ప్రకృతేః సంసారబీజావాపస్థానభూతాయాః హితః వ్యవస్థాపకః, సంసారబీజావాపమునకు క్షేత్రమైన ప్రకృతికి నియామకుడు

599) గోపతిః, భోగభూమేః స్వర్గస్య పతిః, భోగభూమియైన స్వర్గమునకు (ప్ర)భువు

గోప్తా
600) అస్య కర్మచక్రస్య రక్షితా, ఈ కర్మతత్ఫలచక్రమునకు రక్షకుడు
7

శ్రీ పరాశర భట్టారాచార్యకృత విష్ణుసహస్రనామ భాష్యము యొక్క ఆంధ్రీకరణమునందు షష్ఠశతకము సంపూర్ణమైనది

సప్తమశతకప్రారంభః

601) వృషభాక్షః, ఫలవర్షి వృషభో ధర్మః సో అక్షః సంసారచక్రాధారో యస్మాత్, సంసారచక్రమునకు ఫలవర్షియైన ధర్మమును ఇరుసుగా నుంచినవాడు

602) వృషప్రియః, ప్రవర్త నివర్తక ధర్మౌ ప్రియౌ యస్య, ప్రవర్తక నివర్తక ధర్మములు రెండును ప్రియముగా గలవాడు

603) అనివర్తీ) ప్రవృత్తికర్మరతాన సంసారాన్ననివర్తయతీ
తి) ప్రవృత్తినిష్ఠుల మరలమరల(త్రి)ప్పుచుసం
సారమునుండి తప్పుకొననీయనివాఁడు

604) నివృత్తాత్మా) నివృత్తిధర్మేభ్యోఽప్రవృత్తాత్మనోఽస్యేతి
ప్రవృత్తినిష్ఠులేకాక నివృత్తిధర్మాచరణులునైన
యాత్మలుగలవాఁడు

605) సంక్షేప్తా) తత్రప్రవృత్తాన సంకుచితస్వాభావి
కజ్ఞానప్రభావాన్ కరుంఠలమస్యేతి) ప్ర
వృత్తినిష్ఠులను సంకుచితజ్ఞానులుగాఁజేయువాఁ
డు

606) క్షేమకృత్) నివృత్తానాం తత్సంకోచనవిమోచన
క్షేమం కరోతీతి) నివృత్తినిష్ఠులకట్టి
జ్ఞానసంకోచములేకుండుటయనెడుశుభ
మును(గూర్చువాఁడు

607) శివః) సర్వబుభుక్షుముముక్షుశివంకరత్వాత్)
ఇట్లుసర్వబుభుక్షుముముక్షువులకును శుభంక
రుఁడైనవాఁడు

608) శ్రీవత్సవక్షాః) లక్ష్మీవాల్లభ్యసౌభాగ్యచిహ్నం
శ్రీవత్సోఽస్యవక్షసీతి) లక్ష్మీవల్లభత్వసౌభాగ్య

చిహ్నమైన శ్రీవత్సము వక్షమున గలవాడు

609) శ్రీవాసః, శ్రీయో నిత్యస్వైరవిహారకల్పద్రుమో
ద్యానం, లక్ష్మీదేవి స్వేచ్ఛావిహారమునక్షు,
టకును నివాసభవనమైనవాడు

610) శ్రీపతిః, తనాన్నస్సముచితో నిత్యస్వయంవరపతిః
ఆమెకు తగిన భర్తయైనవాడు

611) శ్రీమతాంవరః, తనస్సాన్నిధ్యపూర్ణనిర్వర్ణ నిత్య
పవిత్రం, ఆమెచే నాదరపూర్వకముగా నిత్యము
మిక్కిలి చూడబడువాడు

612) శ్రీదః, నిత్యనూతననిర్వ్యాజప్రణయరసశ్రేయం
తస్యై దదాతీతి, నిత్యనూతనమును ని
ర్వ్యాజమును ~~[illegible]~~ నగు ప్రణయర
ససమృద్ధి నామెకొసగువాడు

613) శ్రీశః, శ్రియః, అపితధాసవిధానతోఽపత్, ఆమె
కును దారవేకారణమైనవాడు

614) శ్రీనివాసః, దివ్యవల్లానన్దవకల్పద్రుమః, తస్యాఽని
తోనవృక్షః, కల్పలతకు గల్పవృక్షమువలెనా
మెకు బ్రాకుడుగాయున్నవాడు

615) శ్రీనిధిః - రత్నమంజరీవ మంజూషాయాం శ్రీరస్మిన్నిహి
తేతి - మంజుసమున రత్నమంజరి వలె లక్ష్మీదేవి ఇతనియం
దుంచఁబడినది

616) శ్రీవిభావనః - సైవాస్య విభావన ప్రభవో వా ఖ్యాపో వా భవ
తి - ఆమెయే కీర్తిప్రతిష్ఠలకు హేతువుగాఁగలవాఁడు

617) శ్రీధరః - తాం రత్నమివార్చిష్మం పుష్పమివ సురభిమిందురివ
చంద్రికామమృతమివ స్వాదుతామౌత్పత్తికేన సంబం
ధేన ధరతీతి - రత్నము కాంతినిఁ బుష్పుగంధమును
చంద్రుఁడు వెన్నెలను అమృతము రుచిని వలె
విడదీయరాని సంబంధంబుతో నామెను ధరించువాఁడు

618) శ్రీకరః - తాం పరత్వే ఇవ వ్యూహవిభవతారాద్విష్వపి
స్వానురూపాం కరోతీతి - పరస్థానమునందువలెనే
వ్యూహవిభవతారాదులయందును నామెను స్వాను
రూపముగా మార్చుకొనుచుండువాఁడు

619) శ్రేయః శ్రీమాన్ - శ్రేయసే సర్వపురుషార్థాయ శ్రేయసే
యాం శ్రీః శ్రేయః శ్రీః - సోఽస్య నిత్యయోగినీతి -
సర్వవిధపురుషార్థములకు నాశ్రయింపఁదగిన లక్ష్మీదే
వితో నిత్యము కూడియుండువాఁడు

620) లోకత్రయాశ్రయః - సహ తయా జగతాం మాతాపితృత్వేవ
త్రైలోక్యాశ్రయః - జగన్మాతయగు నామెతోఁ దండ్రివ

వెనకర్తులకునాశ్రయుడైనవాఁడు

621) సులక్షణః) తత్సౌందర్యసుధోదధిపారణా దివ్యకరణాః) లక్ష్మీదేవిసౌందర్యసుధాసముద్రమున మగ్నమైన ఇంద్రియములు గలవాఁడు

622) సుమంగః) అస్యా అపి స్పృహణీయ దివ్యదేహః) ఆమెకును వాంఛింపఁదగిన దివ్యదేహము గలవాఁడు

623) శతానందః) పరస్పరప్రణయప్రవాహపరిమితానందః) పరస్పరప్రేమచే నుత్కృష్టమైనయానందము గలవాఁడు

624) నందిః) ఏవం సర్వదా సర్వత్ర సర్వథా చానయా సమృద్ధ్యత ఇతి) ఇట్లు సదా అన్నిచోట్ల నన్నివిధములనామెతోఁగూడి సమృద్ధుఁడగుచున్నాడు)

625) జ్యోతిర్గణేశ్వరః) ఉభయానుకూలోజ్జ్వలశేషశేషాశనాది నిత్యపరిచారకగణపరిచరణీయత్వాత్) తమ ఉభయులకు ననుకూలురైన శేషశేషాశనాదినిత్యసూరులచే సదా పరిచరింపఁబడువాఁడు

626) విజితాత్మా) లక్ష్మీకమనీయత్వసంపదుచ్ఛృంఖల మపి మనోऽస్య ప్రణామ్యైః ప్రవణీకృతమితి)

లక్ష్మిసౌందర్యసంపత్తిచేనైన లొంగని వీని మనస్సు భక్తులచే
వశీకరింపఁబడినది

627) విధేయాత్మా | తేషాం విధేయం హి ఇదం గచ్ఛ, ఇదం స్వప, ఇదం భుంక్ష్వ ఇతి విధాతుం యోగ్యం స్వరూపమస్యేతి | ఇచ్చటికి రమ్ము ఇటు నిల్వుము ఇచ్చట కూర్చుండుము దీనిని తినుము అని భక్తులచే నియోగింపఁదగిన స్వరూపము గలవాఁడు

628) సత్యకీర్తిః | ఈదృశ సౌశీల్య సత్త్వాత్ సత్యాతిమహతీ కీర్తిరితి | ఇట్టి సౌశీల్యము ఉండుటచేన
పరిమితమైన కీర్తి గలవాఁడు

629) ఛిన్నసంశయః | ఏవం సౌశీల్య ప్రథయా సుజ్ఞాన దుర్జ్ఞాన సునాథ దుర్నాథ సులభ దుర్లభత్వాది సంశయ ఛిన్నోऽనేనేతి | ఇట్టి సౌశీల్యకీర్తిచే సులభముగాఁ దెలిసికొనఁదగినవాఁడా లేక దుఃఖముచేఁ దెలిసికొనఁదగినవాఁడా సులభుఁడా దుర్లభుఁడా యనునివి మొదలుగా గల సందేహములను బోఁగొట్టిన వాఁడు

630) ఉదీర్ణః | చర్మచక్షుషామపి ప్రత్యక్షయోగ్యత్వేన, మాంసనేత్రములకును గనఁబడువాఁడు

631) సర్వతశ్చక్షుః, అస్మదాదిచక్షూంష్యపి తత్తత్సాక్షాత్కారక
శ్శాక్షీతి, మననేత్రములుగూడవానిని సాక్షాత్కరించు
చుండును,

632) అనీశః, తత్త్వశేష తదధీనస్థానపరికల్పనాదిసర్వా
వస్థత్వాత్, భక్తులయధీనమందున్న స్థానప్రసా
ధనాదులుగలవాఁడు

633) శాశ్వతస్థిరః, తథాఽనకృత్ప్రత్యక్షకృత సదాతనానా
నాబింబాకృతిరవ్యవహితశ్చ తిష్ఠతీతి, పలు
సారులు ప్రత్యక్షముచేయఁబడిన పూర్వబింబా
కృతులుగలవాఁడై యవ్యవహితముగా నిలుచువాఁడు

634) భూశయః, తద్భక్త్యాయతనభూమిషు స్వయంవ్యక్త
మానుషాదిలక్షణాసు ~~[struck]~~ తదనుగ్రహం సుష్ఠే శేతే
ఇతి, స్వయంవ్యక్తమనుష్యకృతాదులైనయాలయ
ములందు భక్తులననుగ్రహించుచు సుఖముగాఁ
బరుండువాఁడు

భూషణః శివం విశ్వజనీనేన శేవేన శ్రియఃపతిమాత్మానం భూష
యతీతి, ఇట్లు విశ్వజనోపయోగమైన ప్రవర్తనముచేఁ
దనను భూషించుకొనువాఁడు (635

636) భూతిః) సర్వబాహ్యాంతరోపాయత్యాగినాం తేషామే
వ సర్వసమృద్ధా విభూతిరితి) బాహ్యాంతరరూపములై
న సర్వోపాయములను విడిచినవారికి సర్వసమృద్ధమై
న విభూతియైనవాఁడు

637) అశోకః) ఏవం కస్యచిదప్యసాధనస్యాపి వర్జనాత్తద్విషయే
దీనుఁడైనవానినొక్కనిని విడువకుండుటచే వాని
విషయమున వ్యాకులత లేనివాఁడు

638) శోకనాశనః) తేషాం స్వసంబంధవ్యతిరేకశోకం నా
శయతీతి) అట్టిజనులకుఁ దనసంబంధమున
కు విరోధులైన శోకములనశింపఁజేయువాఁడు

639) అర్చిష్మాన్) తద్బాహ్యాంతరచక్షురున్మయనక్షమది
వ్యతేజోఽతిశయః) ఆశ్రితుల బాహ్యాంతరనే
త్రములకు మిఱుమిట్లుగొలుపు తేజస్సుగలవాఁ
డు

640) అర్చితః) అర్చా, అర్చావతారః సోఽస్య సంజాతే
తి) అర్చావతారము నొందినవాఁడు

641) కుంభః) తత్రత్యైః పరిచితసజాతీయసౌందర్యా
దినా కామ్యత ఇతి) పరిచితమును సజాతీయ
మునునైన సౌందర్యాదులచే భక్తులచేఁ గామింపఁబడువాఁ

642) విశుద్ధాత్మా, ఏవమశేషాశ్రితేషు నిరవశేషిత సర్వ
స్వత్వాత్, సమస్తాశ్రితులయందు సర్వస్వము ~~నిచ్చి~~
~~నవాఁడు~~ మిగుల్చుకొనక ప్రతిపాదించినవాఁడు

643) విశోధనః, తత్రక్షేత్రేషు స్నానదర్శనేన స్వప్రాప్తి
పాపాన్ విశోధయతీతి, తనక్షేత్రమున దర్శించి
చినవారిని స్వప్రాప్తి యోగ్యులుగాఁజేయువాఁడు

644) అనిరుద్ధః, వాసుభాండమండలమున ననిరుద్ధ
స్థితోమున్నవాఁడు

645) అప్రతిరథః, శత్రువులహింసించుటయందు
ఁదనకుఁబ్రతిపక్షులులేనివాఁడు

646) ప్రద్యుమ్నః, ఆత్మప్రదానతనాత్, ఆత్మలఁబ్ర
కాశింపఁజేయువాఁడు

647) అమితవిక్రమః, త్రైలోక్యస్య పర్యాప్తవిక్రమ
త్వాత్, మూఁడులోకములందునిమడని
విక్రమముగలవాఁడు

648) కాలనేమినిహా, ఏతేషు క్షేత్రేషు స్థితో కలికల్మషా
పహః, పుణ్యక్షేత్రములయందుండి కలికల్మషము
లహరించువాఁడు

649) శౌరిః) ఉత్పలావర్తక దేశమున శౌరియను నామముతో నున్నవాఁడు

650) శూరః) చిత్రకూటమున శూరవిఖ్యాతితో నున్నవాఁడు

651) శూరజనేశ్వరః) శూరులకుఁ బ్రభువైనవాఁడు

652) త్రిలోకాత్మా) భక్తాననుగ్రహీయ త్రీన్లోకానాత్మనగచ్ఛతీతి) భక్తులననుగ్రహించుటకై మూఁడు లోకములందును సదా చరించువాఁడు

653) త్రిలోకేశః) ప్రాగ్జ్యోతిషపురమున (త్రి)లోకేశుఁడను ప్రసిద్ధితోనున్నవాఁడు

654) కేశవః) మధురయందును గాశియందును గేశవ నామముతో నున్నవాఁడు

655) కేశిహా) కేశిహంతా) కేశియను రాక్షసుని సంహరించినవాఁడు

656) హరిః) గోవర్ధనగిరియందు హరియను పేరుతో నున్నవాఁడు

657) కామదేవః) కైలాసమునఁ గామదేవుఁడను పేరుతోనున్నవాఁడు

658) కామపాలః) దత్తానుపాలనాత్ భక్తులకిచ్చినవాంఛితములమరలఁగాపాడువాఁడు

659) కామీ) ప్రదేయాతిశయాత్) ఈయఁదగిన కామములు మిక్కుటముగాఁ గలవాఁడు

660) కాంతః) స్వయమేవ కమనీయః) సహజముగా మనోహరుఁడైనవాఁడు

661) కృతాగమః) నానాశాస్త్రముల వ్యక్తీకరించినవాఁడు

662) అనిర్దేశ్యవపుః) తత్తద్యుగగుణానుగుణానేకరూప వైచిత్ర్యాత్) ఆయా యుగగుణములకుఁ దగిన బహురూపముల ధరించినవాఁడు

663) విష్ణుః) వ్యాప్తి నియమనాది శక్తి ద్వారా విశ్వవ్యాప్తః) వ్యాపించుట నియమించుట యను శక్తి ద్వారా విశ్వమును వ్యాపించియున్నవాఁడు

664) వీరః) ఆజ్ఞాప్రతీక్షకైర్భటైర్గదాచక్రద్వయేన తు హ్నితేన వీం నస్యాన్తు సాధుసంతాపకారిణః) ఇతి
విష్ణుతత్త్వే = ఆజ్ఞను ప్రతీక్షించు భటుని వలె గదాచక్రముల ధరించి సాధుసంతాపకరులను హింసించువాఁడు

665) అనంతః) నాఽస్య దేశకాలవస్తుతోఽవధయస్సంతి) దేశకాలవస్తుకృతములైన పరిమితులు లేనివాఁడు

666) ధనంజయః) ప్రవాసే సంజ్జిన లాభగూం వానోపజే

వనాంతి యోఽనన్తావఘోక్త్వ నవామరత్నాదికం ధనమఘఃకరో
తీతి) పొందఁదగుటకు సంపాదించుటకు మొదలగువా
నియందు మహామరత్నదులనఘఃకరించినవాఁడు

~~బ్రహ్మాజ్ఞోఽజీవావ్యక్తప్రకృతులచే సర్వవస్తులుగలుగఁజేయుచు~~
~~[illegible]~~

667) బ్రహ్మణ్యః) జీవావ్యక్త ప్రకృతులచే సర్వవస్తులు
గలుగఁజేయుచు హేతువైనవాఁడు)

668) బ్రహ్మకృద్బ్రహ్మ) అవ్యక్త ప్రకృతికిఁగారణమై
సమహదహంకారాదులు బ్రహ్మమనఁబడును
వానిసృజించు బ్రహ్మనియామకుండుగాఁగల
వాఁడు

669) బ్రహ్మీ) ఏవం వ్యక్తావ్యక్త పురుషాన్ బృంహ
యతి) వ్యక్తావ్యక్తములుగానున్న పురుష
లనువృద్ధిఁబొందించువాఁడు

670) బ్రహ్మవివర్ధనః) సర్వస్యాపి నిమిత్తం) తపఆదీ
ఫలమోత్యాధర్మోవేబ్రహ్మ) తంవర్ధయతీతి) కంసర్వ
మునకు హేతువైన తపస్సు బ్రహ్మమనఁబడును. అ
ట్టి తపోరూపధర్మము నువృద్ధినొందిం
చువాఁడు

671) బ్రహ్మవిత్, తత్ప్రతిపాదకో వేదోఽపి బ్రహ్మ, వేదం సప్పవధినా వేత్తీతి, తత్ప్రతిపాదకమగు వేదము బ్రహ్మమనఁబడును అట్టి వేదములనన్నిటిని యెఱిఁగినవాఁడు

672) బ్రాహ్మణః, వేదప్రవచనార్థం స్వయమత్రిగోత్రాదౌ దత్తాత్రేయాదిరూపేణ బ్రాహ్మణో భవతీతి, తెలియఁదగినదానినిఁ దెలియఁజేయుటకై దత్తాత్రేయాది బ్రాహ్మణరూపములతో నవతరించినవాఁడు

673) బ్రహ్మీ, సర్వమేతత్ప్రమాణప్రమేయరూపం, సర్వప్రమాణప్రమేయరూపమైనవాఁడు

674) బ్రహ్మజ్ఞః, వేదార్థపర్ణం తం సాక్షాత్కరోతీతి, వేదములనర్థముతోఁగూడ సాక్షాత్కరించుకొన్నవాఁడు

675) బ్రాహ్మణప్రియః, తదధికారిణో బ్రాహ్మణాః ప్రియా అస్యేతి, వేదాధికారులైన ~~బ్రాహ్మణులు~~ భక్తులు ప్రియులుగాఁ గలవాఁడు

676) మహాక్రమః, పరమతుంగమాత్మానం పరమనిమ్నభావపాతాళాజ్జీవైః సాకారోహంయతో మహాంతారోహణసోపానపర్వాణ్యస్య ఖ్యాతాన్యస్యేతి, మిక్కిలి నీచస్థానగతులగు జీవులు సర్వోన్నతుఁడగు తననుఁ బొందుటకు మధ్యలో నవరి

మితసోపానమార్గముగలవాఁడు

677) మహాకర్మా) త్రిమికీటకాదిభావేదుర్జరపరీక్షిష్టస్వ
ప్నమాత్రం జంతుం స్వమహావిభవానుభవయుక్తం క
రోతీత్యేతి విస్మయనీయం మహాదస్యకర్మేతి) క్రిమికీటకా
దిరూపములా విపరీక్షిష్టవేయాహారముగాఁగలజం
తువొకటినిఁ దనమహావిభవమునను భవించుదానిగానొన
రించునద్భుతకర్మముగలవాఁడు

678) మహాతేజాః) తామసాస్వమస్యవిద్యాతమస్తస్య
రతేజస్త్వాత్) తామసులయనాది [illegible] యవిద్య
యనెడుతమస్సును దస్కరించుతేజస్సుగలవాఁడు

679) మహోరగః) విషయాంతరవత్ తత్త్వరశానస్యప్రవిశ్య
తత్రాంతఃకరణానుప్రవేశాత్) ఉరమునఁగావ్యాద
యులక్షితమైనమనస్సు) విషయాంతరములవేలనింద్రి
యములద్వారా యంతఃకరణమునఁబ్రవేశించువాఁ
డు)

680) మహాక్రతుః) మహాంత్సరవసుకరమారాధనమస్యేతి)
సర్వులకుసుకరమైన యారాధనముగలవాఁడు

681) మహాయజ్వా) స్వయంయాజినామస్య యాజిభ్యశ్శ్రే
ష్ఠాత్) ఇతరులఁబూజించువారికంటెఁదనసుఁబూ
జించువారునగాష్ఠవారుగాఁగలవాఁడు)

682) మహాయజ్వనేః) అభిగమనభోగమధుపర్కాదిసాప్తాంగయోగోఽప్యస్యేభ్యస్త్వధేతి) ఇతరయోగములకంటె శ్రేష్ఠమైన ఎదుర్కొనుటమధుపర్కమునిచ్చుటమొదలగు సప్తాంగములతోఁగూడిన తన భక్తియోగము గలవాఁడు)

683) మహాహవిః) అహంప్రసాత్త్వికోపనిషదాని హవిష్యస్యేతి) అహంసాక్షాత్కర్మములను బోధింపక సాత్త్వికములను ప్రతిపాదించు ఉపనిషత్తులచేఁ జెప్పఁబడిన హావిస్సులుగలవాఁడు

684) స్తవ్యః) స్తవముక్తాతేతి యత్ అనథానరోప్యమహిమంగళనిత్యనిరవధికనిరవద్యగుణౌ నామసహస్రస్తవ్యపదేశ్యః పతిశ్శేవ స్తుతిమర్హతేతి) ఆరోపింపఁబడకనహజముగానుండు నిత్యనిరవధికనిరవద్యకల్యాణగుణములచే స్తోత్రార్హుఁడైనవాఁడు

685) స్తవప్రియః) యథాకథంచిత్ యయాకయాచిద్భాషయా యేనకేనాపి తేజస్వరస్వరస్తారవాగుణా సంకీర్తనాభిమానేన ~~సంకీర్తనా~~ స్త్రీయమాణాస్తవః స్వవిషయః ప్రియుతమోఽస్యేతి) ఎట్లో యొకట్లు యేదో యొకభాషచేనైనను తన గుణములను గ్రహింపవలెనను నభిమానమున్నమాత్రమున చేయఁబడు స్తోత్రముచేత సంతసించువాఁడు

686) స్తోత్రమ్) సర్వస్తోత్రమపి ప్రసన్నానాం సకరణాభూతేన నిష్పద్యత ఇతి) తనస్తోత్రమును బ్రసన్నులైనవారివలననే చేయించుకొనఁబడుచున్నది

687) స్తుతః) సహస్రశాః త్రయీమయాదిభిస్సూరిభిరనంతైః బ్రహ్మాదిభిరస్మదాదిభిశ్చ విశేషేణాన వధిత్వాత్ తత్తదభిలషిత సిద్ధయే స్తుత ఇతి) అనంతగరుడాది నిత్యసూరులచేతను బ్రహ్మాదులచేతను మనచేతను నవధి లేక యథాయథాభిలాషలకై కు స్తోత్రముచేయఁబడువాఁడు

688) స్తోతా) స్వస్తోతారం స్తోతుం శీలమస్యేతి) తనను స్తుతించువారిని స్తోత్రముచేయుశీలము గలవాఁడు

689) రణప్రియః) శ్రీమద్రామాయణమహాభారతప్రభృతనభిష్టుతాభీష్టదివ్యచేష్టితః) రామాయణభారతాదులయందు నుతింపఁబడిన దివ్యచేష్టలుగలవాఁడు

690) పూర్ణః) స్వతఏవావాప్తసమస్తకామః) స్వయముగా నవాప్తసమస్తకాముఁడు

691) పూరయితా) భక్తమనోరథపూరణశీలత్వాత్) భక్తమనోరథములను బూరించుస్వభావముగలవాఁడు

692) పుణ్యః) పాతకినోఽపి స్వస్తుత్యాదినా పునాతీతి) పాతకుల
నుపైతము తనస్తోత్రము నర్చుటకు నర్హులను పవిత్రు
లుగా (జేయువా(డు)

693) పుణ్యకీర్తిః) సంకీర్తనమపి తథేతి) పవిత్రమైన తనసం
కీర్తనముగలవా(డు

694) అనామయః) స్వసంస్పర్శాది దివ్యౌషధేన సంసారమహా
వ్యాధి వారకః) తనసంబంధమను దివ్యౌషధము
చే సంసారమహావ్యాధిని నివర్తింపజేయువా(డు

695) మనోజవః) హృత్స్థః శీఘ్రకారిత్వాత్) సంసారవ్యా
ధిని నివర్తింపజేయుటమున్నగు పైజెప్పబడి
నవానిని శీఘ్రముగా నాచరించువా(డు

696) తీర్థకరః) ఆత్మవత్ స్మరణకీర్తనాది మాత్రేణ స
ర్వపావనానాం గంగాపుష్కరాదితీర్థానాం ప్రో
తుత్వాత్) తనవలె స్మరణకీర్తనాది మాత్రము
చే సర్వులను బవిత్రులుగా (జేయు గంగాపుష్క
రాది తీర్థముల సృష్టించినవా(డు
(కృష్ణావతారము)

[illegible]

697) వసురేతాః) దివ్యజ్యోతిరుపాదానహేతుత్వాత్) దివ్య
తేజస్సులకుపాదానకారణమైనవా(డు

698) వసుప్రదః) పరమనిధిమాత్మానం దేవకీవసుదేవా

భాష్యం పుత్రత్వేన ప్రదదాతీతి, పరమనిధియైన తననుదేవకీ
వసుదేవులకు (పుత్రునిగా నిచ్చి)నవాఁడు

(699) వసుప్రదః, తత్ భాష్యం జగత్పితుః స్వస్య పితృత్వరూపం మహత్తే
జః ప్రదదాతీతి, జగత్పితయగు తనకు (తల్లిదండ్రు
లగు భాగ్యము దేవకీవసుదేవులకొసంగినవాఁడు

700) వాసుదేవః, వసుదేవాపత్యత్వాత్, వసుదేవునికు
మారుఁడైనవాఁడు

శ్రీపరాశరభట్టారాచార్యకృత విష్ణుసహస్ర
నామభాష్యము యొక్క ఆంధ్రీకరణమునందు
సప్తమశతకము సంపూర్ణము.

అష్టమశతకప్రారంభః

701) వసుః, క్షీరార్ణవే వసతీతి, క్షీర ద్రవము నందు వసిం
చువాఁడు

702) వసుమనాః, తత్ర లక్ష్మీజన్మభూమౌ వసత్యపి
వసౌ వాసుదేవే మనోఽస్యేతి, లక్ష్మీజన్మభూ
మియగు క్షీరాబ్ధియందు వసించుచున్నను వసుదే
వునియందు మనస్సుగలవాఁడు

703) శౌరిః / దేవకీవసుదేవసమీపవాసరుచిరప్యపదప్రమా
మలాభాసం తాభ్యాం కంసాద్భయప్రయేనం దయశోదా
భాష్యమాదేయతేతి / దేవకీవసుదేవసమీపమునను
డగోరినను ప్రేమానములకైన నందయశోదలచే కంస
భయమువలన రక్షింపబడినవాడు

704) సద్గతిః / జాయమానస్యైవ అసురకృతాపనోదనః స
తాంగతిః / పుట్టుచునే యసురకృతములైన యా
పత్తులు బాపుచు సాధువులకు గతియైనవాడు

705) సత్కృతిః / సత్కస్యకలసంసారనిగళచ్ఛేదినస్య దధినవనీ
తచౌర్యోలూఖలబంధనరాసక్రీడాది ముగ్ధకృత
యోఽత్ర / సకలసంసారబంధములను విదలించు
దధినవనీతచౌర్యోలూఖలబంధనరాసక్రీడాది
ముగ్ధచేష్టలుగలవాడు

706) సత్తా / సత్తాపి సతాం స్వయమేవేతి / సాధువులకుస
త్తయు తానేయైనవాడు

707) సద్భూతిః / సతాం పుత్రో మిత్రం బంధుర్భ్రాతః సార
థిరన్యచ్చేత్య[illegible] / సాధువులకు పుత్రుడు మిత్రుడు బంధు
వు సారథి యితరము తానేయైనవాడు

708) సత్పరాయణః) కృష్ణాశ్రయాః కృష్ణబలాః కృష్ణనాథా
శ్చ పాండవాః కృష్ణః పరాయణం తేషామితి) కృష్ణా
శ్రయులై కృష్ణుడే బలముగలవారై కృష్ణుడే నాథుడు
గా గలవారలైనాథులైన పాండవులకు రక్షకుడైన
వాడు

709) శూరసేనః) యాదవపాండవాదయో భూభారావతర
ణ సహాయా అస్యేతి) యాదవపాండవాదులు భూ
భారావతరణమునకు సహాయముగా గలవాడు

710) యదుశ్రేష్ఠః) యదుకులోద్ధర్తా) యాదవవంశమును
ఉద్ధరించినవాడు

711) సన్నివాసః) మనుష్యధర్మశీలత్వేపి సతాం సనకాదీనాం
విశ్రాంతిభూమిః

712) సుయామునః) శోభనం పావనం యమునాసంబం
ధి జలక్రీడాపుష్పప్రచయరాసక్రీడాదియ
స్యేతి) యమునానదియందు జేయ
బడిన పావనములైన జలక్రీడాపుష్పా
పచయాదులుగలవాడు

713) భూతావాసః) భూతానామావాసః) భూత
ములకు స్థానమైనవాడు

714) వాసుదేవః) వసుదేవస్య తత్త్వే త్విషేట్వా ధానత్వం నియచ్ఛతీతి
వసుదేవునికుమారుడై ద్విషట్నాధానత్వమును బొందినవాడు

715) సర్వాసునిలయః) సర్వప్రాణాలంబనం) సర్వులకు ప్రాణాధారుడైనవాడు

716) అనలః) తేషామేవ సర్వకర్మకర్తృత్వేపి న కించిత్ కృతమేతేషాం మయేత్యవితృప్తః) భక్తులకు సర్వశుభములు గూర్చియు నింకనేమియు నైతినని యసంతృప్తిగలవాడు

717) దర్పహా) గోవర్ధనోద్ధరణపారిజాతాపహరణబాణదోష్షండఖండనాదౌ దేవానాం దర్పమాత్రం హంతీతి) గోవర్ధనోద్ధరణ బాణబాహుఖండన పారిజాతాపహరణాదులచే దేవతల దర్పమును నశింపజేసినవాడు

718) దర్పదః) శత్రుశమన దుర్గద్వారవతీకరణ శంఖపద్మనిధి సురతరు సుధర్మాహరణాదినా నిర్భరకేళితేభ్యో యాదవేభ్యో మధుపానాది దర్పం దదాతీతి) శత్రునాశమొనర్చుట, ద్వారకను నిర్మించుట శంఖపద్మనిధులను పారిజాతమును సుధర్మసభను దెచ్చికొని వచ్చుట మొదలైనవానిచే నిర్భరులుగా జేయబడిన యాదవులకు మధుపానాదిమదమును గూర్చినవాడు

719) అదృప్తః; అథాపి స్వయమదృప్తః; అట్టిమహావైభవమునం దియు గర్వములేనివాఁడు

720) దుర్ధరః; బాలలీలావిప్రసంగేషు, మత్తమాతంగవత్ తా॥ సం॥ దుర్ధరః; బాలలీలావిప్రసంగంబునం దు మత్తగజమువలెనొ బాలురచే ధరింపశక్య ముగానివాఁడు

721) అపరాజితః; భారతసంగ్రామే విష్ణురుగ్రవేషోపి తత్పర ప్రవర్తత్ పంచాపి పాండవాశ్శత్రేనాపి బహూపక రణాయాధమూర్త్యైర్వా ధృతరాష్ట్రకుమారైర్నపరాజి తా ఇతి, ఇతరసహాయములేకపోయినను తనసహా యముచే నైదుగురైన పాండవులు బహూపకరణ ములుగలిగిన మూర్ఖరు ధార్తరాష్ట్రులచే జయింపఁ బడలేదు కాన నపరాజితుఁడు

722) విశ్వమూర్తిః; విశ్వశరీరకః; విశ్వమంతయుఁదన శరీరముగాఁగలవాఁడు

723) మహామూర్తిః, విశాలశ్రేయమూర్తిః; విశేషము నకాశ్రయమైనదేహముగలవాఁడు

724) దీప్తమూర్తిః; ఉత్కృష్టేనచిద్ఘనేన దేహం తదస్య విశేషేణ మూర్తిరితి; ఏదైన సక్తైగణముతే

జ్ఞానాంతమైనది విశేషముగాఁ దనమూర్తియైనవాఁడు 724

725) అమూర్తిమాన్) అమూర్తయో ఽవ్యక్తపురుషాదయో
ఽస్యైవ మస్య సన్తీతి) అవ్యక్తపురుషాదులను దనమూర్తుగాఁ గలవాఁడు

726) అనేకమూర్తిః) కృష్ణత్వే వ్యూహవాసుదేవాదిచతుర్మూ
ర్తిత్వాత్) కృష్ణత్వమునందును వాసుదేవాదిచతుర్మూ
ర్తులుగలవాఁడు

727) అవ్యక్తః) ఇదం మనుష్యత్వేన గూహతేతి) ఈ అనేక
మూర్తిత్వమును మనుష్యత్వముచేఁ గనఁబడనీయని
వాఁడు)

728) శతమూర్తిః) దిదృక్షవే ఽర్జునాయ వ్యక్తవైశ్వరూ
ప్యః) చూడఁగోరినయర్జునునకుఁ బ్రకటింపఁ
బడిన విశ్వరూపముగలవాఁడు

729) శతాననః) అనేకముఖములుగలవాఁడు

730) ఏకః) ఉక్తమహిమ్నః సజాతీయసంఖ్యాయాః సం
భవాదద్వైతం గచ్ఛతీతి) ఈ విశ్వరూపమును
జూపుటయందు సజాతీయుఁడు మఱియొకఁ
డులేనివాఁడు

731) నైకః) అత ఇదమైక్యం న సర్వాణి వస్తూని వ విభూతితయా
ద్వితీయవానేవేతి) విజాతీయమైనవిభూ

తియందు (దనకంటె రెండవది గలవాఁడు

732) సః) ఏష్వాకారమఖిలప్రసిద్ధాన స్వవిషజ్ఞానం
స్యతీతి) పసిపిల్లవాఁడు (దనవిషయజ్ఞానముం
డుటచేఁ (బ్రసిద్ధుఁడైనవాఁడు

733) వః) యథాప్రసిద్ధి సర్వవాసిత్వాత్) ప్రసిద్ధికిఁదగి
నట్లుగ వాసించి వసించువాఁడు

734) వః) మలేమసేషు వసన్నపి కసతీతి) మలినపదార్థ
ములయందున్నను (బ్రకాశించువాఁడు

735) కమ్) తత్ర తత్ర తద్వత్ స్వతఃసుఖానాం నిరుపాధి
క ప్రత్యక్షత్వాత్, ఆయా కామములననుభవింపఁ
జేయువారికి నిరుపాధికముగఁ గలఁడు

736) యత్) తేషాం రక్షాయై యతత ఇతి) భక్తులను రక్షిం
చుటకై యత్నించువాఁడు

737) తత్) తేషాం స్వజ్ఞానభక్తిం తనోతీతి) ఆశ్రితులకుఁ
దన జ్ఞానభక్తులనుఁ గలిగించువాఁడు

738) పదమనుత్తమమ్) తేషాం పరమప్రాప్యత్వాత్)
సాధువులకుఁ బరమప్రాప్యుఁడు

739) లోకబంధుః) లోకానాం స్వజనః) లోకములకు

విష్ణుసహస్రనామభాష్యము) శ్రీకృష్ణమహితకమ్
ముఖ్యబంధువైనవాడు

740) లోకనాథః) లోకానాంస్వామీ) లోకప్రభువైనవాడు

741) మాధవః) మధుకులోద్భవత్వాత్) మధుకులమున నుద్భవించినవాడు

742) భక్తవత్సలః) భక్తలాభసంభ్రమవిస్మృతాన్యకామః) భక్తులు లభించుటచే గలిగిన సంభ్రమము వలన నితరకామములను మఱచువాడు

743) సువర్ణవర్ణః) కనకనికషనిర్దోషోజ్వలదివ్యవర్ణః) బంగారునకు సమమైన ఉజ్వలదివ్యవర్ణము గలవాడు

744) హేమాంగః) వర్ణాధిష్ఠానంచ నిత్యదివ్యసత్త్వమయమంగమస్యేతి) అట్టి వర్ణమునకాధారమైన నిత్యము దివ్యము సత్త్వమయమైన విగ్రహము గలవాడు

745) వరాంగః) తైత్తిరీయోపనిషదం దేవకాన్ప్రియమాణమతినివర్ణితదివ్యచివర్ణమావిష్కృతమిత్యుపనిషత్ప్రతిపాదితమును దేవకీదేవిచే గోరబడినదియు నతిరహస్యమైనదియునగు తన దివ్యచివర్ణము నావిష్కరించినవాడు

746) చందనాంగదీ) దివ్యభూషణానంగదాదినిభూయా బాహ్వోర్నసన్నస్యేతి) కేయూరాది దివ్యమండ

నములుగలవాఁడు

747) వీరహా (అతిముగ్ధస్తనంధయరూపి పూతనాశకట
బాష్కరాదిన్ వంచకాసురాన్ సమూలఘా
తం హంతీతి) పసిబిడ్డవైయుండియుఁ బూత
నాశకటాసురాది వంచకులను సమూలముగా
వధించినవాఁడు

748) విషమః (ఋజుమసరళాంశయముష్మిమంకరభ
యంకర విషమవృత్తి తావత్ సదాశయ
ముగలవారికి క్షేమంకరుఁడును గుటిలా
శయులకు భయంకరుఁడునగుటచే విషమప్ర
వర్తనముగలవాఁడు

749) శూన్యః (మనుష్యత్వేఽపి శేషదోషైర్వర్జితః) మను
ష్యత్వమునందును సర్వదోషములులేనివాఁడు

750) ఘృతాశీః (గోపగృహాగవ్యే ఆశాస్త్యస్యేతి) గొల్లయిం
డ్లయందలి ఘృతమునాశించినవాఁడు

751) అచలః (దుర్జనధనాదిభిర్దురాత్మభిరభేద్యః) దుర్జనధ
నాదిదురాత్ములకభేద్యుఁడైనవాఁడు

752) చలః (ప్రణామాండవాదేః ప్రయోజనాయ సత్యసమయా
దేశ్చలతీతి, భక్తులైనపాండవాదులకై) తనప్రతిజ్ఞ
నువిడిచినవాఁడు

753) అమానీ, భక్తేష్వ సహంయుః, భక్తుల విషయమున సహం
కారశీలము లేనివాఁడు

754) మానదః, అర్జునోగ్రసేనయుధిష్ఠిరాదిభ్యో రథిత్వా
దిరాజ్యబహుమానం దత్తవాన్, అర్జునోగ్రసేనయు
ధిష్ఠిరాదులకు రథికత్వరాజ్యాదిబహుమానముని
చ్చినవాఁడు

755) మాన్యః, తదీయత్వేన సమంతవ్యః, భక్తుల స్వజను
నిగాఁ (బరిగణింపఁబడినవాఁడు)

756) లోకస్వామీ, లోకస్వామియయ్యు నిట్టి కర్మములు సేయు
వాఁడు

757) త్రిలోకధృత్, అశేషమపి ధారణపోషణాభ్యాం
రక్షతీత్, సర్వుల ధారణపోషణాభారము వ
హించినవాఁడు

758) సుమేధాః, ఆరాధనసుసాధుబుద్ధిః, ఆరాధకుల
యెడ సాధుబుద్ధి గలవాఁడు

759) మేధజః, మేధే దేవకీపుత్రీయపుత్రరూపే యజ్ఞే
జాతఇతి, దేవకియొక్క పుత్రార్థమైన పుత్రరూప
యజ్ఞమునందుఁ బుట్టినవాఁడు

760) ధనుః) తజ్జన్యధనలాభాత్, అర్జునున్నించి ధనస్సునిఁ
గాఁ దలంచుకొన్నవాఁడు

761) సత్యమేధాః) వల్లవవసుదేవాదిసాజాత్యాభిమాని
త్వాన్నాస్య నటనమాత్రమిది, వల్లవ వసుదేవా
ములకు సజాతీయుఁడనని తలంచుకొను బుద్ధి నటన
మాత్రము గాక సత్యముగాఁ గలవాఁడు

762) ధరాధరః) గోవర్ధనం ధరమాదధత్, గోవర్ధనపర్వతము
ను ధరించినవాఁడు

763) తేజోవృషః) సువృత్తాఖ్యాన లక్షణం తేజో వర్షతీతి
సువృత్తాఖ్యాన రూపమైన తేజస్సును వర్షిం
చువాఁడు

764) ద్యుతిధరః) తారుణ్యేఽపీంద్రాభిభావుకామతిమా
నుషీం ద్యుతిం ధృతవాన్, తారుణ్యమునందును
నింద్రునిఁ దిరస్కరింపఁగల యతిమానుషతేజ
మును ధరించినవాఁడు

765) సర్వశస్త్రభృతాంవరః) నరకజరాసంధాదిసమరే
షు, సర్వశస్త్రభృతాం వరః, నరకజరాసంధా
దిసమరములయందు సర్వశస్త్రధారులకుమే
టియైనవాఁడు

766) ప్రగ్రహః) అర్జునసారథినానేన రశ్మిభిరివ

విష్ణుసహస్రనామభాష్యమ్) అష్టమశతకమ్

(భగవద్భక్త ఇతి) అర్జునసారథియైనవానిచే (భగ్గముల
చేతవెలెగ్రహింపబడుచున్నాడు

767) నిగ్రహః) అర్జునపౌరుషనిరపేక్షేణ సారథిత్వ
చిత్రేన నిగృహ్ణంతే శత్రవ ఇతి) అర్జునపరాక్ర
మమపేక్షింపక తనసారథిత్వచిత్ర్యముచేతనే
శత్రువులనిగ్రహించినవాడు

768) వ్యగ్రః) అర్జునవైరినిగ్రహే యుద్ధకర్మాసహమానః
అర్జునవైరులనిగ్రహించుటయందు యుద్ధక
ర్మమును సహింపనివాడు

769) నైకశృంగః) బుద్ధియోగసారథ్యేనాయుధగ్రహ
ణవ్యాజః ప్రాప్తకాలే తద్గ్రహణామితి బహు
వైరిబాధకమస్యేతి) బుద్ధియోగోపదేశము,సార
థ్యము నాయుధముపట్టకుండుటయను వ్యాజము
ను ప్రాప్తకాలమున నాయుధముపట్టిబహు
శత్రువులబాధించినవాడు

770) గదాగ్రజః) గదనామకస్యాగ్రజః) గదుడనువాని
కినన్నయైనవాడు

771) చతుర్మూర్తిః) విభవేపి తనూర్ధ్వలమ్భవేం ప్రత్యే

భిజ్ఞాపయతి) విభవావతారమునందును అవతారమున
ను (గారణమైన వ్యూహమును గుర్తింపజే
యువాడు

~~[illegible]~~

772) చతుర్బాహుః) వ్యూహమూర్తేర్నిరుపాధికపర
రూపేణ దేవక్యామవతతారేతి) వ్యూహ
మునకు మూలమైన పరరూపముతో దేవకియం
దునవతరించినవాడు

773) చతుర్వ్యూహః) అత్రాపి తత్రైవ సమస్తవ్యస్త
షాడ్గుణ్యవత్త్వాత్) విభవమునందును వ్యూహ
మునందువలె, షాడ్గుణ్యసమష్టి గలవాడు

774) చతుర్గతిః) ఉపాసనాభియోగతారతమ్యకల్పిత
క్రమాచ్చతస్రః ప్రాప్తయోఽస్యేతి) ఉ
పాసకుల నిష్ఠాతారతమ్యముచే నైనాలుగు విధ
ములైన తనప్రాప్తులుగలవాడు

775) చతురాత్మా) అధికారితారతమ్యేన ప్రాదుష్ఠి
త స్థూలసూక్ష్మబీజత్వాది చాతురాత్మ్యస్థి
తికర్తృణాచ్చతుర్విధ ఆత్మాస్యేతి) అధికారి
తారతమ్యముచే స్థూలసూక్ష్మాది చాతురాత్మ్యములతో
ప్రత్యక్షము నుంచే నాలుగువిధములుగలవాడు

776) చతుర్భావః) ఏవం శో శాత్తనిచ ముహూర్తనాం ధిక్షిత
జగద్వ్యాపార శాస్త్ర దానాది సూత్రాల సూక్ష్మ వ్యవహా
ప్రయోజన పుం జన్మం జనాత్, పది యాలు విధములై
ననాలు మనుష్య వాహముల యందు జగద్వ్యాపార శాస్త్ర
దానాది సూత్రాల సూత్రరూపములై నవ్యవహార ప్రయోజ
నములు వ్యక్తీకరించినవాఁడు

777) చతుర్వేదవిత్, వ్యాసహా విభవయోర్విభూతిమత్ తం
మహా వైభవం మహా విభూతిమ వ్యక్త వలవమా
త్రం పరాపర విభవకోవిదానాం చతుర్వేదవిదాం
ప్రతిభాతేతి) మహా విభూతియందు లవమాత్రమై
న యా విభవ వ్యవహారములందలి విభవమునుఁ బరా
పరకోవిదులైన వేదవేత్తలకు ప్రతిభాసించును

778) విష్ణువునందు నాల్గవ భాగమున జన్మించినవాఁడు.

779) సమావర్తః) ఏతాదృశం సదా పరత్ర సద్ధా సమంతా
ద్వైయోహా వైభవా వర్తన మస్యాస్తి ఇట్టి వ్యవ
హా వైభవము సదా పరత్ర సర్వధా గలవాఁడు

780) నివృత్తాత్మా) తాపత్రయాలు తమైష జగత్సంవలితో ఒధి
కారః స్వతేస్యుత దసమ్మత మనాః) ద
యచేతనే యా జగత్త్వాలన రూపాధికారమునెఱ్ఱువాఁడు
సహజముగా నియధికారాదులయందనాదరము గలవాఁడు

781) దుర్జయః - సురనరాదిశత్రుభిశ్శక్యో న వశీకర్తుమితి వశీకరిం-
చుకొనుటకు సురనరాదిశత్రులకసాధ్యుడైనవాడు

782) దురతిక్రమః - సర్వస్యాస్య పాదమూలమతిక్రమ్య న గత్యం-
తమితి - సర్వులకు దనపాదములే గతిగా
గలవాడు

783) దుర్లభః - అన్యమనస్కత గలవానికి బ్రాపింపరానివాడు

784) దుర్గమః - నేత్రదుర్బలానామివ మధ్యాహ్నే భాస్కరోఽ
ప్రధృష్టతేజాః - నేత్రదౌర్బల్యము గలవానికి మధ్యా
హ్నకాలసూర్యుని వలె నప్రధృష్యమైన తేజస్సు
గలవాడు

785) దుర్గః - అవిద్యావరణైర్దుష్ప్రవేశః - అవిద్యావ
రణములచే బ్రవేశింపరానివాడు

786) దురావాసః - ఏవం చ దూరే దుష్కరస్త్వదా
వాస ఇతి - దూరమునందున్న దుష్కరమై
న పదావాసము గలవాడు

787) దురారిహా దుర్మార్గగామినో దురారయః - తాన్
త్రయీమార్గత్రాణ జనాదిభిస్త్రైరూపైర్హతవా
నితి - దుర్మార్గచారులైన త్రిపురాసురులను త్రయీ
మార్గమును వదలింపించి చంపినవాడు

788) శుభాంగః) అసురవిప్రలంభన మాయామోహన
విగ్రహః) అసురుల వంచించు మాయామో
హన విగ్రహముగలవాఁడు

789) లోకసారంగః) లోకే యత్సారం న్యాయాదనపేతం భో
గమోక్షరూపం తద్గచ్ఛతీతి) లోకమునందున్న
న్యాయయుక్త సారభూతమైన భోగమోక్షమార్గములు
సూపినవాఁడు

790) సుతంతుః) శోభనోఽప్రతిలంఘ్యస్తంతుర్మాయావాగు
రాతంతుః కృత్రిమశాంతిభావనాదిరూపోఽస్యే
తి) అలంఘ్యమును గృత్రిమశాంతిరూపమునైనట్టి
యసురగ్రహణమునకైన మాయావాగురాతంతు
వులుగలవాఁడు

791) తంతువర్ధనః) ఏవం పాపరుచిభిరంశుభిరివ సంసా
రతంతుం సంతనోతీతి) పాపరుచిఁగలిగించి సం
సారతంతువును విస్తరింపఁజేసినవాఁడు

792) ఇంద్రకర్మా) శరణాగతేంద్రార్థం, ఏవంవిధవ్యా
పారత్వాత్) ఇంద్రునికొఱకిట్టి వ్యాపారమునరిం
చినవాఁడు

793) మహాకర్మా) ప్రపన్నపరిపాలనార్థత్వాత్ దురాచార

దండనార్హత్వాత్ఖలు పరమదారుణో నైష విప్రలంభసంభవః
ఏవం న్యాయవృత్తత్వాత్, ప్రపన్నపరిత్రాణమునకు దురాచా
రుల దండించుటకు నిట్టి వంచనను ప్రయోగించియు న్యాయ
మును రక్షించువాఁడు

794) కృతకర్మా, తద్విప్రలిప్సయా స్వయమప్యనుష్ఠిత
తదాచారః, త్రిపురాసురుల వంచించుటకు దాఁ
నును వారియాచారమున నుష్ఠించినవాఁడు

795) కృతాగమః, తత్, స్థేమ్నే ప్రణీతబుద్ధాద్యా
దిసామయాగమః, అట్టి యాచారము దృఢ
ముగుటకు బౌద్ధజైనాది తత్తత్సమయానుకూల
గ్రంథముల సృష్టించినవాఁడు

796) ఉద్భవః, ముముక్షూపదేశనాటితవేష భవాదుద్గత ఇవ,
ముక్తిను పదేశించువానివలె నటించి ప్రకృతినుండి
యుద్గతుఁడైనవానివలెఁ గనుపట్టినవాఁడు

797) సుందరః, తద్దృష్టిమనోహరః, వారిదృష్టికి మనోహ
రుఁడైనవాఁడు

798) [illegible] సుందః, తేషాం సురమనాంసి సుష్ఠూనత్తి
త్రి, సౌందర్యముచే వారిమనస్సుల సమూలముగాఁ
జెడఁగొట్టినవాఁడు

799) రత్ననాభః, పాండిత్యవిడంబన మలుషోదరవస్త్రరత్న

నాభః) పొందితస్వవిధంబు నవములచే వృష్టమైనకుక్షియం
దుఁ బ్రకాశింపఁబడిన రత్నమునాభిగలవాఁడు

800) సులోచనః) హృదయాంబుజోరలోచనః) సహృదయులహృదయమునుహరించునేత్రములుగలవాఁడు

శ్రీపరాశరభట్టార్యకృత విష్ణుసహస్రనామభాష్యమునకు ఆంధ్రీకరణమునందు నష్టమశతకము సంపూర్ణము)

నవమశతకప్రారంభః)

801) అర్కః) మహార్హత్వాతిధార్మికైః ఇతి తైః స్తుతః) మహార్హుఁడు నతిధార్మికుఁడని వారిచే స్తుతింపఁబడువాఁడు

802) వాజసనిః) నాస్తికవాదైర్వైదికమన్నాదికమేవ సంభజతేతి) నాస్తికవాదముచే వైదికమైనయన్నాదులనే పరముగాఁ జెప్పినవాఁడు

803) శృంగీ) శృంగమివాహింసావిడంబన పిచ్ఛికాస్వకరేస్తీతి) శృంగమువంటి అహింసాపిచ్ఛిక చేతిలోఁ గలవాఁడు

804) జయంతః) ఆస్తికవాదినః సంవిదాత్మత్వప్రపంచమిథ్యాత్వమిథ్యావాదైర్జితవానితి) ఆస్తికవాదులను జయించిన

హే ఆత్మా, ప్రపంచము మిథ్యయను నిట్టివాదములచే జయించినవాఁడు

805) సర్వవిజ్జయీ, సర్వజ్ఞః అపి, జయాన అస్యేతి, సర్వజ్ఞులను జయింపఁదగినవారుగాఁగలవాఁడు

806) సువర్ణబిందుః, సర్వశక్తితాత్పర్య పటుతర పదక వర్ణరాశిత్వాత్ తాపలాపాత్, సర్వశక్తిఁ గుటచేఁ బటుతరములైన పదవర్ణములచే సాంత్వనమును మఱుసుపట్టినవాఁడు

807) అక్షోభ్యః, గంభీరాశయత్వేనావిక్షోభ్యః, గంభీరాశయుఁడగుటచే వికారములేనివాఁడు

808) సర్వవాగీశ్వరేశ్వరః, వాదిత్వవాగ్మిత్వయోః పారంగతః, వాదిత్వ వాగ్మిత్వములయందుఁ బారముచేనివాఁడు

809) మహాహ్రదః, యత్ర పాపకర్మాణో పునరుత్థానం నిమజ్జంతి, యత్ర చ పుణ్యకృతో గాహంగాహం తృప్యంతి సః, పాపకర్ములు మరలలేవకుండ వనియందు మునిగిపోవుచున్నారు, పుణ్యకర్ములు వనియందుఁ బ్రవేశించి ప్రవేశించి తృప్తినొందుచున్నారు

810) [illegible]
[illegible]

810) మహాగర్తః, బాహ్యమదృష్టినివిష్టనష్టాత్మనాం రౌరవాదిగర్త అనన్యదితి, బాహ్యమదృష్టిమతములనవలంబించినవారికి రౌరవాదినరకగర్తములు వీనివలననే కలుగుచున్నవి

811) మహాభూతః, మహాతి ఇనోఽస్య స్వభూతా ఇతి, మహత్త్వముతనసొత్తుగాఁగలవాఁడు

812) మహానిధిః, తే నిధివదతిప్రియా అస్యేతి, అట్టి మహత్త్వాలయందు నిధివలెఁ బ్రేమాతిశయముగలవాఁడు

813) కుముదః, కౌ ప్రకృతిమండలప్రవృత్తైస్సహ మోదత ఇతి, ప్రకృతిమండలమునవారితోఁగూడ నానందపడువాఁడు

814) కుందరః, కుం ముక్తిభువం దదాతీతి, ముక్తిభూమినొసంగువాఁడు

815) కుందః, జితపూర్వపూర్వజ్ఞానవైరాగ్యాదిభూమానేభ్య ఉత్తరోత్తరాం పరభక్తిపరజ్ఞానాదిభువం దదాతీతి, పూర్వపూర్వజ్ఞానవైరాగ్యములజయించిన యుత్తరోత్తర పరభక్తిపరజ్ఞానములనిచ్చువాఁడు

~~8(16) [illegible]~~

816) పర్జన్యః, స్వతత్త్వజ్ఞాపనేన త్రితాపోపహః, స్వతత్త్వమునుఁదెలియఁబఱచి త్రివిధతాపములఁబోగొట్టువాఁడు

817) పావనః, పవత ఇతి, పావనమొనరించువాఁడు

818) అనిలః। తదనుగ్రహే ప్రేరకనిరపేక్షత్వాత్, భక్తులననుగ్రహిం-
చుటయందు ప్రేరకులులేకనే ప్రవర్తించువాఁడు

819) అమృతాంశః। తాన్ స్వగుణామృతమాశయతీతి, వారిచేతను దినిపింపఁజేయువాఁడు

820) అమృతవపుః। రూపమప్యమృతమస్యేతి, అమృతమయమైన రూపముగలవాఁడు

821) సర్వజ్ఞః। తేషాం శరణ్యత్వసాధ్యసాధనాదికమనుసంధత్త ఇతి, ఆశ్రితభక్తులకు శరణ్యత్వసాధ్యసాధనములననుసంధించువాఁడు

822) సర్వతోముఖః। తేషామనేనైవ ముఖేనానుగ్రహో నాన్యేనేతి నియమం నిరుధ్య యేనకేనాపి వ్యాజేనానుప్రవేశత్వాత్, ఈ మార్గముచేతనే సులభుఁడు మఱియొకవిధముగాఁ గాడను నియమములేక భక్తులకేదో యొక వ్యాజమున ననుగ్రహింప సులభుఁడైనవాఁడు

823) సులభః। అనర్ఘ్యోపి మూల్యాభావేన స్వీకర్తుం శక్యః, అనర్ఘ్యపదార్థమైనను మూల్యములేక స్వీకరింపశక్యుఁడైనవాఁడు

824) సువ్రతః। యథాకథంచిత్ ప్రవిష్టానాం సర్వథా పరిపాలనదృఢవ్రతః, ఎట్లో యొకట తనను

సమాపించిన వారిని సర్వవిధములఁ బరిపాలించుటయందు దృఢవ్ర
తముగలవాఁడు

825) సిద్ధః) స్వతన్త్రావస్థితివిదాం ప్రయత్నసాధ్యః) స్వతన్త్రావ
స్థితులన ఱింగినవారికిఁ బ్రయత్నముచే సాధింపఁ
బడువాఁడు

826) శత్రుజిచ్ఛత్రుతాపనః) శత్రుజిద్భిః శ్రీసపురుషుత్తమాదిభిః
స్వతేజసావిశ్యాత్మా శత్రు పరిపంథినస్తాపయతీతి) శత్రుజే
తలైన శ్రీసపురుషోత్తమాదులయందుఁ దనదివ్యతేజస్సు
నావేశింపఁజేసి వారిచే శత్రువులఁ దపింపఁ
జేయించినవాఁడు

827) న్యగ్రోధోదుంబరః) న్యగ్రోధశ్చాసౌ ఉదుంబరశ్చ న్యగ్భూతైరర్థ్యైః
కృతాంజలిభిరుద్ధృతే స్వయం సాదాన్మోక్షేన వ్యవస్థా
ప్యత ఇతి) కృతాంజులులైన వారిచేఁ బ్రసాదించుమనె
ట్లు వ్యవస్థాపింపఁబడువాఁడు) సర్వగుణైరుద్గతమం
బరం పరంధామ తదుపలక్షితా లక్ష్మీ పరిజనాదయో య
స్యేతి) సర్వశుభగుణములచేతనుత్తమములైన స్థానము
నుపరివారమును గలవాఁడు

828) అశ్వత్థః) అశ్వస్థితపి న శ్వః) అనిత్యమింద్రాదిత్వాదిపదం
యేషాం తేషు నియామకతయా తిష్ఠతీతి) అని
త్యములైన యింద్రాదిత్వాదిపదవులయందుండువారి యందు

నియామకుడైయుండువాడు

829) చాణూరాంధ్రనిషూదనః — చాణూరనామానమసురాం
ధ్రం మల్లం నిషూదితవానితి — చాణూరుడను మల్లుని వ
ధించినవాడు

830) సహస్రార్చిః — పాచనశోషణ ప్రతాపన ప్రకాశన ధర్మా
ణాన్ ధర్మేణోపకారార్థం సహస్రమర్చీంష్యనేన
సూర్యేణ నిషిక్తానీతి — పాచనశోషణాది ధర్మములు
గల సహస్రకిరణములు సూర్యుని యందు లోకోపకారా
ర్థముగా విష్ణుచేనుంచబడినవి

831) సప్తజిహ్వః — దేహపాకయుక్తాహుతి గ్రహణవహనాధికా
రాః కాళీకరాళీ ప్రభృతయః సప్తజిహ్వాత్రిదే
వతల(ద)ప్రీనందించు గ్రహణవహనాధికారములుగల
కాళీకరాళాది సప్తాగ్నిజిహ్వలుగలవాడు

832) సప్తైధాః — ఇంధనాని పాకహవిః సోమసంస్థానిప్రత్యేకం స
ప్తసంఖ్యానిషట్పుత్రసూం పాకే సప్తహవానస్యత్సా
స్సమిధోऽస్యేతి — ప్రత్యేకమేడువిధములైన పాకహ
విస్సోమసంస్థలవైన హవనస్యత్ససమిధలుగలవా
డు

833) సప్తవాహనః — గాయత్ర్యాదిచ్ఛందస్సప్తవేద
మంత్రాభిమానినిరవిరథధురంధరాణి సప్తవాహానాన్య
స్యేతి — గాయత్ర్యాది ఛందోరూపవేదమంత్రాభిమా
నులు నురవిరథధు [redacted] ర్యములైన ఏడువాహనములు

గలవాఁడు
834) అమూర్తిః) స్థూల భౌతిక మూర్తి వాసవృత్తిః) స్థూల భౌతిక మూర్తి కాక యున్నవాఁడు

835) అనఘః) అకర్మవశ్య స్వభావత్వాత్ జీవవిలక్షణః) కర్మవశ్యుఁడు కాకపోవుటచేఁ గర్మమునందు మునిగియున్న జీవునకంటె భిన్నుఁడైనవాఁడు

836) అచింత్యః) ముక్తోపమయాపి దుర్నిరూపః) ముక్తునివంటివాఁడనియు నిరూపింపరానివాఁడు

837) భయకృత్, 838) భయనాశనః) స్వశాసనాతివర్తిన్ అనువర్తిని యథా సంఖ్యం) భయకృత్ భయనాశనః తన శాసనమును ల్లంఘించువారికి భయంకరుఁడు మ్మన ననువర్తించువారికి భయనాశనుఁడునునైనవాఁడు

839) అణుః) అతిసూక్ష్మ చేతనాచేతన వస్తు జీవానుప్రవేశ సామర్థ్యాత్) అతిసూక్ష్మములైన చేతనాచేతన వస్తువుల యందును జీవుని యందును బ్రవేశించు సామర్థ్యము గలవాఁడు

840) బృహత్) వ్యాప్త్యా విపుల పరమ వ్యోమాదీనాం చులుకీకృత్యాదిమహత్తమః) విపుల పరమ వ్యోమాదుల చులుకీకరించి మహా మహిమచే వ్యాపించియున్నవాఁడు

841) కృశః) తూలానిలాద్యతిశాయినా లఘిమ్నా సర్వత్రా

వ్యాపాంతగతత్వరః, తూలానిలాదులనతిశయించిన లఘుత్వ
ముచే నన్నిచోట్లనడ్డులేక చరించువాఁడు

842) స్థూలః, సర్వమప్యవహంత మేకత్రస్థితావస్పృష్టుం భూ
మిష్ఠస్సచ చంద్రమసం పరిమార్ష్టుం శక్తోఽప్రా
ప్తిః తయాంతి ప్రకృష్టయా విశిష్టః) భూమియం
దుండి చంద్రుని స్పృశించునట్లు సర్వత్ర వ్యాపించియుం
డువాఁడు

843) గుణభృత్) స్వసంకల్పేన సర్వం స్వగుణాభూత సర్వావ
స్థం సర్వం బిభర్తీతి, తన సంకల్పముచే సర్వము
ను స్వగుణాభూతములైన సర్వావస్థలను గలిగిం
పుచు భరించువాఁడు

844) నిర్గుణః) అదుష్టతయా తత్సంస్పర్శప్రసక్తేప్యస్పృష్టత
ద్గుణః) ప్రకృతిస్పర్శయున్నను వానిగుణము
లనంటకయుండువాఁడు

845) మహాన్) పరమప్రకర్షాత్) ఇచ్ఛాప్రకారము వర్తిం
చువాఁడు

846) అధృతః) ఐశ్వర్యప్రకర్షేణ క్వచిత్ ధృతో నియమి
తో నేతి, ఐశ్వర్యాతిశయము గలవాఁడగు
టచే నొకచోటను నియమింపఁబడకయుండువాఁడు

847) స్వధృతః) మంత్రౌషధితపస్సమాధిసిద్ధైర్ముక్తైశ్వరా

ద్విలక్షణాం, స్వభావతో మస్యైశ్వర్యమితి, మంత్రౌషధాదులవ
లన సిద్ధించు జీవునియైశ్వర్యము వలెఁగాక స్వభావసి
ద్ధమైన యైశ్వర్యము గలవాఁడు

848) స్వాస్యః, ముక్తైశ్వర్యాత్, ముక్తులయైశ్వర్యముకంటె
గొప్పయైశ్వర్యము గలవాఁడు

849) ప్రాగ్వంశః, నిత్యానామైశ్వర్యాత్, నిత్యులయైశ్వర్య
మును భగవదిచ్ఛాధీనాపవారణాజన్యమేగాన,
నట్లుగాక సిద్ధమైన యైశ్వర్యము గలవాఁడు

850) వంశవర్ధనః, వంశం స్వసంతానభూతం, నిత్యవర్గసి
ద్ధవర్గ వర్ధయతీతి, స్వసంతానభూతమైన నిత్యవర్గ
సిద్ధవర్గములను వృద్ధినొందించువాఁడు

851) భారభృత్, ముక్తానాం చ బంధస్రంసన స్వరూపా
విర్భావ స్వప్రాప్తిభారం బిభర్తీతి, ముక్తులబంధన
మును వదలించి స్వరూపావిర్భావముగావించి త
నను పొందించుభారమును భరించువాఁడు

852) కథితః, ఉక్తవక్ష్యమాణగుణవత్తయా సర్వశాస్త్రే
షు కథితః, చెప్పఁబడినవియుఁ జెప్పఁబోవునవి
యు నైన యుత్కృష్టగుణములు గలవానిగా సర్వశాస్త్రము

లయందుఁ జెప్పఁబడినవాఁడు

853) యోగీ, యుజ్యతే ఽనేనేతి యోగో ఽఘటితార్థఘట
నం మహాప్రభావస్సో ఽస్యాస్త్యతిశయేన నిత్యయో
గేనచేతి) అఘటితార్థఘటనరూప మహాప్రభా
వము నిత్యముగలవాఁడు)

854) యోగీశః, బద్ధేష్వపి సమానసమాధికానాం సనకాదియో
గినామపి ధుర్యః, బద్ధులయందును సమానసమా
ధిగల సనకాదియోగులయందును సమానముగా
భారమును వహించువాఁడు

855) సర్వకామదః, యోగస్ఖలితే భోగేప్సకే స్వాదికామా
నంతరాయతయా దదాతీతి, యోగభ్రష్టులకు యో
గవిఘ్నముగాకాని స్వాదికామములనిచ్చువాఁడు

856) ఆశ్రమః, తతో నివృత్తేషు సుభిక్షు పరవిద్యేషు వైష్ణవగృహే
షు తేషాం విశ్రాంతిహేతుః, మరల వారిని పరవిద్య
సుష్ఠుగాఁ గలిగిన వైష్ణవగృహములయందుఁ బుట్టిం
పఁ జేయువాఁడు

857) శ్రమణః, భోగజన్మాభ్యాసమను పక్షేణ సర్వసంస్కారైస్స
త్రసమాధిశేషైర్నాయాసేన శ్రమ్యతే అభ్యస్యతే)
భోగజన్మములచేఁ దఱుగని యోగశేషమును మరలని
చ్చి శీఘ్రసిద్ధులనుగా వారినిఁ జేయువాఁడు

858) క్షేమకృత్) స్వయోగాభిముఖ్యమాత్రేణ తే యోగభ్రష్టాః అపి దుర్గం తరితుం క్షమంతేऽస్మాదితి; స్వయోగాభిముఖ్యమాత్రమున యోగభ్రష్టులును దుర్గమైన సంసారమును వీనివలన దాటుటకు శక్తులగుచున్నారు

859) సుపర్ణః) ఏవం ప్రతిపన్నసమాధీన్ సమాధివిపక్షవిద్రావణాత్ తమసః పారం నయతీతి; ఇట్లు మరలసమాధినొందినవారిని, వారిసమాధినిఁ బరిపక్వమునొందించి ప్రకృతిని దాఁటింపుచున్నాఁడు

860) వాయువాహనః) తాంశ్చ ప్రబలహేతుభిః పతితానపి వాయునామపతత్త్వరేణ పతగపతినా వాహయత్యుత్తారయతీతి; అట్లు తన యోగమునకభిముఖులైనవారు ప్రబలహేతువులచేఁ బతితులైనను గరుత్మంతునిచే నుద్ధరింపఁజేయుచున్నాఁడు

861) ధనుర్ధరః) దృశపోషకానాం కంటకోద్ధరణాయ స్వయమేవ ధనుర్ధరః; ఇట్టి భక్తులకుఁ గంటకులైనవారిని నిర్మూలించుటకై స్వయముగా ధనుస్సు ధరించువాఁడు

862) ధనుర్వేదః) అన్యేపి సురనరేంద్రాదయో ధనురాదికం తత్తచ్ఛాస్త్రప్రవర్తకేऽస్మిన్ విందంతీతి; సురనరేంద్రులైన యితరులును ధనురాదికమును తత్తచ్ఛాస్త్రప్రవర్తకుఁడగు వీనివలననే పొందుచున్నారు

863) దండః, వేదధర్మక్షేమంకర నృపతిముఖేన దండనేతా
దుష్టాన్ శాస్తీతి, ధర్మప్రభువుల ద్వారా దు
ష్టులను దండించువాఁడు

864) దమయితా, స్వయం చరాచరాదీన్ తాచ్ఛీల్యేన దమ
యితా, స్వయముగా చరాచరాదుల దండనీతి
చే శాసించినవాఁడు

865) అదమః, న చాస్య అన్యకశ్చిద్దమితేతి, తనను దండింపు
వాఁడు మఱియొకఁడు లేనివాఁడు

866) అపరాజితః, ఏవం సర్వతోముఖే ప్రశాసనే క్వచిత్కదా
చిత్ కేన తచ్ఛిద్రప్రతిహతః, ఎన్నఁడు సర్వతో
ముఖమైన శాసనమునందుఁ బ్రతిహతము లే
నివాఁడు

867) సర్వసహః, స్వశాసనేన సర్వం దేవతాంతరమపి మంత్రాధి
కారిణాం మాం రాధనతయా సహతే బిభర్తీతి, తన
శాసనముచేతనే యితరదేవతలనుఁ గూడ మంత్రాధి
కారులకును పోష్యులుగాఁ జేసి సహించువాఁడు

868) నియంతా, తత్రతత్ర ప్రాచీన ప్రరోచయన్ నియచ్ఛతీ
తి, వారికార్యారుచులను గల్గింపు
చు నియమించువాఁడు

869) నియమః, తత్ఫలం చ జాతాన్నియుక్షణాదికం నియ
మ్యతేఽస్మిన్నితి, ఆ యారాధనకు ఫలమైనయాం

యాజ్ఞాతాన్నియు రాదులును వీనివల్లనే గలుగుచున్నవి

870) యమః) తత్తత్ఫలనియామకాన్ యమాదీన్ నియచ్ఛతీతి) ఆయా ఫలములకు నియామకులైన యమాదులనియమించువాఁడు

871) సత్త్వవాన్) పరమప్రకాశలాఘవసుఖసంపదా మోక్షమూలం సత్త్వం సాక్షాదధిష్ఠేయమస్యేతి) మోక్షకారణమైన సత్త్వము అధిష్ఠింపఁదగినదిగాఁ గలవాఁడు

872) సాత్త్వికః) ధర్మజ్ఞానవైరాగ్యైశ్వర్యరూపఫలనియమనే సత్త్వమర్హతీతి) ధర్మజ్ఞానాది ఫలములనియమించుటచేతను సత్త్వమునుబొందుచున్నాఁడు

873) సత్యః) సాత్త్వికశాస్త్రప్రతిపాదితయా యథార్థవైభవః) సాత్త్వికశాస్త్రములచే బ్రతిపాదింపఁబడుటచే యథార్థవైభవముగలవాఁడు

874) సత్యధర్మపరాయణః) నిరుపాధిక సాత్త్వికచోదనాధికారిఫలక ఉత్తమ ఉత్తరధర్మస్వపరాయణం పరమప్రాపనమితి) సాత్త్వికఫలప్రదమైన ఉత్తమధర్మమునందుఁ బరమప్రీతిగలవాఁడు

875) అభిప్రాయః) సత్యధర్మనిష్ఠననిరుపాధికోద్దేశ్యత

విష్ణుసహస్రనామభాష్యము నవమశతకము 134

యోఽభ్యర్థితః సద్భిః సత్సభక్తానిష్టులను నిరుపాధికముగా నిష్టు
లైనవాఁడు

876) ప్రియార్హః) ఏవమైదమర్థన జన్మేనినం ప్రియమేవార్హతి
త్రిప్రకారాంతభక్తులచేఁ బ్రియమునొందువాఁడు

877) అర్హః) అనన్యస్వాగతసాకారాంతేషాం మధ్యే యమేవ [illegible]
[illegible]) యోగ్యఇతి) అర్చింపఁదగినయోగ్యు
డైనవాఁడు

878) ప్రియకృత్) అన్యపరానపి భజతస్తృష్ణం తాను వర్తనే
న ప్రియాన్ కరోతి) అన్యపరులైనను భజిం[illegible]
చువారిననుసరించి ప్రియములనొనరించువాఁడు

879) ప్రీతివర్ధనః) అత్రోత్తరోత్తరగుణైర్విష్కారేణ తాం
ప్రీతిం వర్ధయతీతి) ఉత్తరోత్తరగుణములనా
విష్కరింపుచునా ప్రీతినిఁ బెంచువాఁడు

880) విహాయసగతిః) తథా నిరూఢభక్తైః పరకోటిభిర్విహాయసం
పరమవ్యోమపదమేవ గమ్యతే ఽసావితి) అ
ట్టిపరమభక్తులు పరమవ్యోమపదమును వీని వలనే పొం
దుచునాన్నరు)

881) జ్యోతిః) ద్యోతతే ఽసావితి) అర్చిస్సువని వలనెవెలిగి
పఁబడుచున్నది.

882) సురుచిః) సుశోభనదయా రోచత ఇతి రుచిరహః సా
ఽస్య శోభనేతి, సుశోభనదయముచే భాసించునది
అహస్సు శోభనమైన యీ అహస్సుగలవాఁడు

883) హుతభుగ్విభుః) అమృతపరిణామం హుతంభుం
జానస్సోమాయస్మిన్ శున్న పక్షుద్వారా వి
భుః ప్రాణ్నోఖవతిసః) అమృతపరిణామమై
న హుతమునుభుజింపుచుఁ జంద్రుఁడున్న
పక్షుద్వారా వనియందు వృద్ధిఁబొందుచున్నాడు

884) రవిః) ఉత్తానరాలతయా దగయనద్వారా రూయతే
ప్రశస్త ఇతి) ముక్కుఁడరుగునప్పుడు ఉత్తరా
యణముద్వారా యితండు ప్రశంసింపఁబడువాఁడు

885) విరోచనః) దావభాసమయనగతి భానం సంవత్సరరథే
నా దిత్సం విరోచయతీతి) దక్షిణోత్తరాయణముల
ద్వారా సంవత్సరమై సూర్యుని రథముతోఁ బ్రకాశిం
పఁజేయువాఁడు

886) సూర్యః) వాయుస్సదా సరతీస్వరాదితి) వాయువు

వినివల్లనే చరింపుచున్నది)

887) సవితా) సూర్యద్వారా సృష్టిసస్యాదికం సూతే ఇతి) సూర్యుని ద్వారా సృష్టిని సస్యాదికమును గలిగించువాఁడు

888) [redacted] రవిలోచనః) రవిరశ్మిసంక్రాంతాదిముఖేన చంద్రవిద్యుద్వరుణాన్ లోచయతీతి) సూర్యకిరణ ప్రవేశద్వారా చంద్రవిద్యుద్వరుణులను బొందించువాఁడు

889) అనంతహుతభుగ్భోక్తా) సహుతం తు యః భుంక్తే ఇతి ఇంద్రో హుతభుక్ ప్రజా భునక్తి పాలయతీతి ప్రజాపతిర్భోక్తా తామహాంతా వస్త్వితి) యజ్ఞములయందలి హుతమును భుజించువాఁడింద్రుఁడు ప్రజాపాలనే మొనర్చువాఁడు బ్రహ్మగా ప్రవర్తనవరిద్ధులు గలవాఁడు

890) సుఖదః) అమానవమునైన స్థూలశాలువసవానసం సంసారముతాబర్హస్యాప్తిసుఖం దదాతీతి) అమానవములవుగాఁ దాఁకి సమూలములుగా సంసారమును దొలఁగించి తనప్రాప్తిసుఖమునిచ్చువాఁడు

891) నైకదః) ఏకం దదతే నైకదాః ఇతి ద్విరుద్ధా నైవదా అసంఖ్యాయమాలాంజిన వాసః ప్రభూతి ప్రవర్తిలంకారదాయిన్యోన ముక్తాభుస్తానవి ధారిపాస్పుర

స్సనతి) అసంఖ్యేయమాలాం జనప్రభృతి ప్రవర్తిలంకారముల
నాసంఘటనైక ముక్తులనెడు దుర్గాస్తు దివ్యాప్సరసలుగలవాఁడు

892) అగ్రజః) ఏవం ప్రాప్తవతాం ముక్తానామగ్రసవాస
ర్వేశ్వరాన్ స్త్రియాం యథా పర్యంక విద్యాం పరమభాగేన
జాయత ఇతి) ఇట్లు తనను చేరిన ముక్తులకులట్లో
తోఁగూడి పర్యంక విద్యయందుఁ జెప్పఁబడిన యట్లు భో
గ్యుఁడైనవాఁడు

893) అనిర్విణ్ణః) ఏవమాశ్రితం మహాంతా ప్రతిథానేనసం
సారగర్తాదుత్తీర్య ఆత్మానం ప్రాపయనేత మహో
త్సవం పశ్యన్ అనిర్విణ్ణః) ఇట్లు లాశ్రితుని అనన్య
భక్తిచే సంసారమునుండి దాఁటించి తనను బొం
దునట్లొనర్చు దుఃఖరహితుఁడై యున్నవానింగాం
చి యుప్పుడు నిర్వేదమును విడుచువాఁడు

894) సదామర్షీ) తతః ప్రభృతి సర్వకాలంతేనకృతప్రతి
కృతం మర్షితునిర్వాధం శీలమస్యేతి, అది మొదలు
సర్వకాలమునట్టి ముక్తుఁడొనర్చునది సహించియుం
డువాఁడు)

895) లోకాధిష్ఠానం) ముక్తభోగ్యములైన లోకములకాశ్ర
యుఁడైనవాఁడు

896) అద్భుతః) సర్వైస్సర్వథానుభవేష్వపూర్వవదతివిస్మ

విష్ణుసహస్రనామభాష్యమ్ నవమశతకమ్

యునియః) సర్వులచే (బూర్తిగా ననుభవింప (బడి నను [illegible]
[illegible] నాశ్చర్యముగలిగించువాడు

897) సనాత్, తేషాం సంభజనాత్, వారిని భజించువాడు

898) సనాతనతమః) సనాతనత్వేపి తదాతనవస్తుత్వంసూ
తనభాగస్య) పూర్వతను(డైననెప్పటికప్పుడు
నూతనభాగుడు(డైనవాడు

899) కపిలః) మధ్యస్థనీలతోయదవిద్యుల్లేఖోజ్జ్వలవర్ణః)
నీలతోయదమధ్యమందున్న విద్యుల్లేఖవంటికాం
తిగలవాడు

900) కపిరవ్యయః) స్వయమపి తదనుభవసుఖనిర్వృతిం
ప్రాతి-పిబతీతి) వారలట్లనుభవించుటు(జూ
చి తానునానందమొందువాడు

ఇది శ్రీ పరాశరభట్టారాచార్యకృతవిష్ణుసహస్రనామ
భాష్యమందునాంధ్రతాత్పర్యము నవమశతక
ముసంపూర్ణము

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

~~[illegible] స్వభాగాంశేషం కరోతీతి తనగుణానుభవ
జానుభవములుగలుగునట్లొకర్పదించువాఁడు~~

~~903) స్వయమేవ మహాన్ మంగళమ్) తానే స్వయము మంగళ
మైనవాఁడు~~

దశమశతక ప్రారంభః

901) స్వస్తిదః) ఏవం మహాన్ మంగళం దదాతి, ఇట్టి మహా
శుభములనిచ్చువాఁడు

902) స్వస్తికృత్) స్వగుణైః స్వభాగాంశేషం కరోతీతి, తనగు
ణానుభవనిజానుభవములుగలుగునట్లొకర్పదిం
చువాఁడు

903) స్వస్తి) స్వయమేవ మహాన్ మంగళమ్) తానే స్వయ
ముగా మంగళమైనవాఁడు

904) స్వస్తిభుక్, సర్వమేతత్ స్వస్తి భునక్తి పాలయతీతి
సర్వమును భద్రముగా పాలించువాఁడు

905) స్వస్తిదక్షిణః) అన్యదపి స్వపరిచరణానురూపం
దివ్యశరీరసంస్థానాది స్వస్తి స్వత్వమదానదక్షు సత్త్వ
బుద్ధిర్జ్ఞానదయా దక్షిణాయ సేనేతి)

906) అక్రూరః) పరమైశ్వర్యేఽపి గుణశీతలిమత్వ) పరమైశ్వర్యమున్నను గుణశైత్యము గలవాఁడు

907) కుండలీ, యస్య చిత్రదివ్యభూషణాః) దివ్యభూషణములుగలవాఁడు

908) చక్రీ) తాదృశదివ్యాయుధః) చక్రాదిదివ్యాయుధములుగలవాఁడు

909) విక్రమీ) గాంభీర్యానుకూలవిలాసః) గాంభీర్యమునకనుకూలమైన విలాసములుగలవాఁడు

910) ఊర్జితశాసనః) విరించిపురందరాద్యలంఘ్యాజ్ఞః) బ్రహ్మేంద్రాదులకుదాఁటరాని యాజ్ఞగలవాఁడు

911) శబ్దాతిగః) అనంతజిహ్వానామనంతేనానంతశాఖైరామ్నాయైస్సాక్షాత్సరస్వత్యాచ దురుదాహరమహిమా) అనంతజిహ్వలుగలిగినయాదిశేషునిచేతను అనంతములగు వేదములచేతను సాక్షాత్సరస్వతిచేతను వర్ణింపరాని మహిమగలవాఁడు

912) శబ్దసహః) అస్పృష్టశబ్దానాం తిరశ్చామప్యార్తశబ్దమతిభారమివ సహతే ఇతి) స్పష్టోచ్చారణలేని తిర్యక్కులదైనను ఆర్తరవమును మహాకష్టముగా సహించువాఁడు.

913) శిశిరః) ఆర్తశబ్దశ్రవణానాంతరమతిత్వరయాగతః
ఆర్తనాదమును వినినవెంటనే మహావేగముగాసా
గినవాఁడు

914) శర్వరీకరః) శర్వరీవాంస్తాపరవిదారిణీః పంచాయుధ
తథాకరోదితి)

915) అక్రూరః) గజపరిజిహీర్షయా కరస్థరథాయుధైః క్రూరో హమ
పి ఘటితసకృత్రవాన్) గజరక్షణార్థై కరమునందున్న
యాయుధములచేత వెంటనే మకరిని నఱుకనివాఁడు

916) పేశలః) సంభ్రమాదయథాయథప్రగృహ్య భూషణాంబరరమ
ణీయః) గజరక్షణా సంభ్రమమువేనే యథాయ
థముతైన మాల్యభూషణాదులుగలవాఁడు

917) దక్షః) క్షిప్రమాగంతా చ) త్వరగా నచ్చుటకై వచ్చినవాఁ
డు

918) దక్షిణః) తథా ఆగత్య ధీమాం దూరగతో హం
త్వామితి సాంత్వనై గజేంద్రసాన్త్వనకాలః) అ
ట్లు వచ్చి అయ్యో దూరగతుఁడనగుటచేఁ ద్వరగారా
లేకపోతినే యని గజరాజునూఱడించి యనుకూ
లుఁడైనవాఁడు

919) క్షమిణాం వరః, తద్దర్శనేన ధృతాత్మా, గజరాజును
గాంచి యూఱటఁ జెందినవాఁడు

920) విద్వత్తమః, తచ్చికిత్సాయాం, దానికిఁ జికిత్సచే
యుటయందు మహావిద్వాంసుఁడైనవాఁడు

921) వీతభయః, తత్సమాగమతుము లోపలంభాద్వీతం
భయం గజేంద్రస్యేతి, తనయాగమన
ముచే గజేంద్రుని భయమునుఁ బోఁగొట్టినవాఁడు

922) పుణ్యశ్రవణకీర్తనః, తాను గజరాజును విడిపించి
న కథను విన్నమాత్రమునఁ బుణ్యమునుఁగ
లుగఁజేయువాఁడు

923) ఉత్తారణః, తౌ సరస ఉత్తారితవాన్, మకరగజ
ములను సరస్సునుండి బయటికి లాగినవాఁడు

924) దుష్కృతిహా, దుష్టమైన నక్రగ్రాహమును నఱికి
నవాఁడు

925) పుణ్యః, అనయా కీర్త్యా స్వాదాదీన్ పునాతీతి,
అట్టి కీర్తిచే నస్వాదాదులనుఁ బవిత్రులఁ జేయు
వాఁడు

926) దుస్స్వప్ననాశనః, గజమోక్షణకథను విన్నవారికి

విష్ణుసహస్రనామభాష్యము) దశమశతకము

~~[illegible]~~) స్వపక్షములనశింపఁజేయువాఁడు

927) విరహా) విరంతద్వ్యాధనం హంతవాన్) పరుండైన
గజరాజవిరోధిగ్రాహముముఁ జంపినవాఁడు

928) రక్షణః) తంస్పర్శనపరిరంభణాభ్యాం త్వనాదిభీర
క్షితవాన్) ఆగజరాజునుస్పర్శనపరిరంభ
ణాదులానన్ని రక్షించినవాఁడు

929) సంతః) ఏవమాశ్రితాన్ సంతనోతీతి) ఇట్లు ఆశ్రి
తులాభద్రప్రవర్తకుఁడువాఁడు

930) జీవనః) స్వహస్తస్పర్శనాత్ గ్రాహమపి గంధర్వత్వేన
జీవయన్) తనహస్తముచేఁ జంపుటచే మక
రికి గంధర్వత్వముచే జీవనమొసంగినవాఁడు

931) పర్యవస్థితః) వాత్సల్యాత్ గజేంద్రం పరిపరితోఽవస్థిత ఇతి)
వాత్సల్యమువలన గజేంద్రునిఁ జుట్టియున్నవాఁడు

932) అనంతరూపః) తేంద్రుంశి సద్యః సంపాదానన్ననంతా
నిరూపాణ్యస్యేతి) ఇట్టివితాత్కాలికముగా సంపా
దింపఁబడినరూపములనేకములుగలవాఁడు

933) అనంతశ్రీః) తేభ్యో న దేయాః స్వప్రాప్తిపర్యంతా అనంతాః

శ్రియాం ఉష్యస్వేతి) ఆశ్రితులకిచ్చు సంప్రాప్తి పర్యంతమైన సహ
సమసంపత్తులుగలవాఁడు

934 జితమన్యుః) యస్శరణాగతగజేంద్ర ద్వేషి గ్రాహజలకేటా
యక్రోధస్స ఇదానీం జిత ఇతి) గజేంద్రద్వేషియైన
జలకేటము మీఁది కోపమును (బిమ్మట జయించినవాఁ
డు

935 భయాపహః) అస్మదాదీనామపి స్వవాత్సల్యేన తాదృ
శానాథత్వభయం పంథ్యాదితాస్త్వంసనార్హః) మన
బోంట్లకును నట్టియనాథత్వభయమును బోగొట్టుమని కోరఁ
దగినవాఁడు

936 చతురశ్రః) గజమోక్షణమునకు వస్త్రమాల్యాదులు బా
ఆ పోవునట్లు పరువెత్తను మకరి నిశిపించనైనను
నింకనన్నివిధముల దక్షణమందు సంభ్రమము గలవా
డు

937 గభీరాత్మా) అన్యేషాం చతుర్ముఖమునానాము ప్రధు
ష్యగాంభీర్యః) బ్రహ్మాదులకు ధరిస్తరిం పరానిగాంభీ
ర్యము గలవాఁడు

~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ 938 విదిశః) తేషాం వినయగర్భదస్తుతిగి

రామస్య దాశరథేః వివిధా దిశో దిశన్నితి) అన్నిదిక్కులయందునా బ్రా
హ్మణులవినయగర్భదస్తోత్రములుగలవాఁడు

939) వ్యాదిశః) తేషాం యథాభిమతం తత్తత్పదమతిసృజతీతి) వా
రికభిమతమైనయట్టియాపదవులసృజించువాఁడు

940) దిశః) నతాన్ గజేంద్రవదంతరంగీకరోతి కింతర్విజ్ఞాపయ
తీతి) బ్రహ్మాదులనుగజేంద్రునివలెఁబ్రసాదింపక
యాజ్ఞాపించువాఁడు

941) అనాదిః) త్రైరస్య పరైః స్వామిత్వేనాదీయత ఇతి)
అన్యపరుడైనబ్రహ్మాదులచేసరిగాఁ స్వామిగాసంగీకరిం
పఁబడుటలేదు

942) భూర్భువః) భవతీతి భూః) స్వదాస్యజ్ఞానేనాత్మలా
భవానితస్యభువః) స్వయమేవ భూః పదం భవతీతి)
భగవద్దాసుఁడననుజ్ఞానముచేనాత్మసిద్ధించినవానికి
స్వయముగాస్థానభూతుఁడైనవాఁడు

943) లక్ష్మీః) తేషాం సర్వసంపత్తు) అట్టిజ్ఞానులకుసర్వవి
ధసమృద్ధియైనవాఁడు

944) సువీరః) తేషాం వివిధాతప్రతికారః) అట్టిభక్తులు
సెడకుండఁబ్రతీకారమునశ్చిరక్షించువాఁడు

945) రుచిరాంగదః) తేభ్యః స్వయం రుచిరమతిమనోహర
మనుభవయోగ్యమంగందదాతీతి) వారికిమ
నోహరమైయనుభవయోగ్యమైనశరీరమునుస్వయము
గానిచ్చువాఁడు

946) జననః, తదనుభవోపకరణయుక్తాననన్యానపి జనయతీ
తి) భక్తానుభవయోగ్యమైన పరికరములతోఁ
డినయుతులనుఁబుట్టించువాఁడు
947) జనజన్మాదిః, జనానాం జన్మన ఆదిర్నిమిత్తం ప్రయో
జనమితి) జనుల జన్మములకుఁగారణమైనవాఁడు
948) భీమః, ఏవంవిధమహాసుఖానుభవవిముఖానాం గర్హ్యనరకా
దిహేతుః, తనయనుగ్రహావిముఖులైనవారికి గ
ర్హ్యనరకాదులనిచ్చి భయంకరుఁడైనవాఁడు
949) భీమపరాక్రమః, అన్యేష్వపి జగద్ధితనిరతేషు మహౌ
జస్విషు భీమపరాక్రమః, జగద్ధితకారుల
ఘోరకాసురాదులకు భయంకరుఁడైనవాఁడు
950) ఆధారనిలయః, ధార్మికతయా జగదాధారాః పృ
థ్వ్యాదివిభీషణాదయః తేషాం నిలయః, ధార్మికత్వము
చే జగదాధారులైన పృథ్వ్యాదివిభీషణాదులకు నిలయ
మైనవాఁడు
951) ధాతా, స్వయమపి ధర్మాచార్యకేణ, స్వయముగాఁ
తానును ధర్మమునుపదేశించువాఁడు
952) పుష్పహాసః, ఏవం నిష్పాదితసాధ్వనుభవశక్తీనాం సా
యమివ పుష్పవికాసో భోగ్యతాలక్షణోఽస్యేతి, సాయంకాలము
నఁబుష్పమువలె వికసించి సాధ్వనుభవమునకు లభకులచే నైనభోగ్యతతో

లక్షణముగలవాఁడు

953) ప్రజాగరః । సస్యేష్వపి కృషీవలస్సేవ రాత్రిందివం ప్రజాగర్తీతి । సస్యములయందు (కృషీవలుని వలె రేయింబగళ్లు భక్తులయెడ జాగరూకుడై యుండువాఁడు

954) ఊర్ధ్వగః । స్వభావతుంగః । సహజముగా గొప్పవాఁడు

955) సత్పథాచారః । సత్పథస్స్వాభావికదాస్యమార్గ ఆచరణాం తేషాం ప్రవర్తనమస్తీతి । స్వాభావికదాస్యమార్గమున భక్తులనడిపించువాఁడు

~~[illegible]~~

956) ప్రాణదః । విషయవిషమూర్ఛితేనష్టాత్మభ్య ఆత్మోజ్జీవనం దదాతీతి । విషయవిషమూర్ఛితులై నష్టాత్ములగు వారికాత్మోజ్జీవనమునొసంగువాఁడు

957) ప్రణవః । ప్రణవేన స్వశేష సంబంధముద్బోధ్య స్వచరణారవిందయో స్తాన్ ప్రణమయతీతి । భగవంతునితో నిట్టి సంబంధముగలదని ప్రణవముద్వారా తెలియపరచి వారు తనపాదములయందు నమస్కరించునట్లొనర్చువాఁడు

958) పణః, పణంతేషాం, పణంతేషాం సర్వమన్వాదాస్య ప్రతిహా-
కాష్యవహారతేతి, వారి దాస్యమును దన సర్వమ్యములతో ప్రేరిం-
వాఁడు

959) ప్రమాణం, నిస్సంశయ విపర్యయ వేదరహస్య పరమార్థప్ర-
త్యాయకత్వాత్, నిస్సంశయముగా వేదరహస్యప-
రమార్థమును గుర్తింపఁజేయువాఁడు

960) ప్రాణనిలయః, ప్రాణంతేతి ప్రాణాః, అస్మిన్ హి జీవాః తేస్య
నీడే ఇవ శకుంతాః స్థితిం లయం తస్నితి, జీవులం
దఱు తమ గూటియందుఁ బక్షులవలెనే తనియందు
లయమునుఁ జెందుచున్నారు.

961) ప్రాణభృత్, ప్రాణమాత్మవద్ధారయతీతి, జీవులను దల్లివ
లెఁ బోషించువాఁడు

962) ప్రాణజీవనః, ప్రాణాన్ అన్నపానాదివత్ జీవయతీతి, అ
న్నపానాదులవలె వారిని జీవింపఁజేయువాఁడు

963) తత్త్వం, దధిదుగ్ధయోరివ దధిసారశ్చిదచితోర్వ్యాప్తిప్ర
యోజనాభ్యాం సారాంశః, దధిదుగ్ధములకు వె
న్నవలెఁ జిదచిత్తులకు వ్యాప్తిప్రయోజనముల
చే సారభూతుఁడైనవాఁడు

964) తత్త్వవిత్, తథా తత్త్వమాత్మానం వేత్తీతి, ఇట్లని తన
తత్త్వమునెఱింగినవాఁడు

967) ఏకాత్మా, సర్వస్య చిదచిద్వర్గస్యాపి యమేక ఏవశేషీభో
క్తాభిమానీ చేతి, చిదచిద్వర్గమునకెల్లనితఁడొక్కఁడే

ప్రభువు భోక్త అభిమానియైనవాఁడు

966) జన్మమృత్యుజరాతిగః) తథాపి తదుభయవిధర్మాల(
అట్లైన నారింటికంటె విలక్షణుఁడైనవాఁడు

967) భూర్భువస్స్వస్తరుః) భూర్భువఃస్వరుపలక్షితైః పక్షి
కైరివ ప్రాణిభిరుపజీవ్యమానచ్ఛాయపత్రైః పారిజా
తః) పక్షులకు వృక్షము వలె జీవకోటికి బ్రహ్మాధా
రములైన పత్రములుగల పారిజాతమైనవాఁడు

968) తారః) తేషాం సంసారతారణాత్) ప్రాణులను సంసా
రమునుండి దాఁటించువాఁడు

969) సవితా) సర్వేషాం సాక్షాజ్జనయితా) సర్వులకు సాక్షా
త్తు తండ్రియైనవాఁడు

970) ప్రపితామహః) పితామహస్యాపి జనకత్వాత్) పితా
మహునకుఁ దండ్రియైనవాఁడు

971) యజ్ఞః) స్వారాధనసమృద్ధిరహితానాం తదర్థినాం స్వయ
మేవ యజ్ఞః) తన యారాధనసమృద్ధిలేనివా
నియందిచ్ఛ గలిగియుండువారికిఁ దానే యారాధ
నమై యుండువాఁడు

972) యజ్ఞపతిః) సర్వయజ్ఞఫలప్రదః) తననే సేవకు ఫలమునిచ్చు
వాఁడు

973) యజ్వా) అశక్తానాం స్వయమేవ యజమానః) అశక్తులై

విష్ణుసహస్రనామభాష్యమ్) దశమశతకమ్

సవారికి స్వయముగా యజమానియై చేయువాఁడు

974) యజ్ఞాంగః) సమర్థానుష్ఠితమపి యజ్ఞాంతరమస్యశేష భూతమితి) సమర్థులచే ననుష్ఠింపఁబడినయితర యజ్ఞములను ఇతనియధీనములేను

975) యజ్ఞవాహనః) తేషాం శ్రద్ధాధికారదానేన యజ్ఞం వాహయతీతి) చేయువారికి శ్రద్ధములనిచ్చి యజ్ఞమును నడపువాఁడు

976) యజ్ఞభృత్) వికలమపి యజ్ఞం స్వస్మరణపూర్ణాహుతి భావేంపుష్ణాతీతి) వికలమైనయజ్ఞమునైనను తనస్మరణపూర్ణాహుతులచేఁ బూర్తినొందించువాఁడు

977) యజ్ఞకృత్) జగద్ధితాయ యజ్ఞమాదౌ సృజతీతి) జగద్ధితముకొఱకు మొదటు యజ్ఞమును సృజించువాఁడు

978) యజ్ఞీ) సర్వయజ్ఞానాం శేషీ) సమస్తయజ్ఞములకుఁ బ్రభువు

979) యజ్ఞభుక్) తాన్ భుంక్తే భునక్తీతి వా) యజ్ఞమును భుజించువాఁడు

980) యజ్ఞసాధనః) తే2స్య జ్ఞానద్వారా సిద్ధిసాధనా ఇతి) యజ్ఞములు జ్ఞానద్వారా సిద్ధిసాధనములుగాఁ గలవాఁడు

981) యజ్ఞాంతకృత్) యజ్ఞఫలప్రదానం స్వాంత తత్త్వజ్ఞానం కరోతి

తి) యజ్ఞపర్యవసానమైన తన తత్త్వజ్ఞానమును (గలిగించువా(డు

982) యజ్ఞగుహ్యం) యన్నిరపేక్షం ఫలసాపేక్షం వద యజ్ఞేషు పురో-
డాశాదికం భుంక్త్వా తృప్తం స్వర్గ్యమితి తద్యజ్ఞగతి
సాధనప్రవివదంతి నస్థూలదృశ ఇతి) నిరపేక్షుడై యజ్ఞ-
మునసాపేక్షునివలె యజ్ఞపురోడాశాదికములు భుజించి
తృప్తు(డగుచు నితరుల(దృప్తినొందింపుచున్నాడు కా-
రణమును యజ్ఞవిధానగతివేత్తలెవ్వరు(గూడు రుగా
నిస్థూలదృక్కులై యుండగరు

983) అన్నం) ఏవం నిష్పాదిత భోక్తృశక్తైర్భుజ్యత ఇతి)
ఇట్లు భోక్తృశక్తి (గలిగింప(బడినవారిచే భుజింప-
బడువా(డు

984) అన్నాదః) తాంశ్చ తథా భుంక్త ఇతి) వారిని భుజించు
వా(డు

985) ఆత్మయోనిః) మున్నేవ సితావలయమాత్మనా భోక్తా-
రం మిశ్రయతీతి) పాలచే(బంచదారను వెలె(దన
చే భోక్తను (గలుపువా(డు

986) స్వయంజాతః) ప్రార్థనానిరపేక్షతయా జాతః) ప్రా-
ర్థన లేకనే తానే జన్మించినవా(డు

987) వైఖానః) జనితావిర్భవదుఃఖవిఖననాత్) అట్లు
జన్మించి [illegible] వదుఃఖ [illegible] వా(డు

విష్ణుసహస్రనామభాష్యమ్
। తృతీయపుస్తకమ్

988) సామగాయనః) స్వప్రాప్తమధుపానేనపౌవపావిఇతి
సామానిగాయమానో ముక్తేస్వేతి) సామవేదము
ను (బాడెడు ముక్తులుగలవాడు

989) దేవకీనందనః) ఏవంవిధస్యపరమావస్థః కింతుదేవకీనంద
నః) ఇట్టివిధముగలిగియుండుటపరమావస్థయం
దేవకృష్ణావతారములయందును (గలవాడు

990) (ప్రసిద్ధి) పరావస్థాపి సర్వేతి) పరావస్థయందువాడును
నితడేను

991) క్షితీశః) సర్వేశత్వేపి స్వర్ణ భూమియుక్తత్వా ద్భూయిష్ఠంభూ
మేరీశః) సర్వేశ్వరుడైనను మిక్కిలియార్తిగలదగు
టచే భూమికినెక్కువగా (ప్రభువైనవాడు

992) పాపనాశనః) అత్ర దధివనవనే తస్మిన్నారాసకేళ్యాది
కథామృతేన పరేషాం పాపనాశనః) దధివనవిలాస
ములు దొంగిలించుటరాసక్రీడాదికథలచే
నితరులపాపములునశింపజేయువాడు

993) శంఖభృత్) పరమైశ్వర్యచిహ్నదివ్యాయుధత్వా
త్ పరమైశ్వర్యమునకుజిహ్నములైనదివ్యా
యుధములుగలవాడు

994 నందకీ) భగవతాపి మాయయా నందకావతీతి పార

నందకీ ; పోఽస్య నిత్యయోగేతి నన్దాదియానందించుగాక
యని భగవంతునిచేతను గ్రాహింపఁబడిన దినంద
కము అతినిత్యముగలవాఁడు

995) చక్రీ ; నిత్యసందర్శనస్వభృతిసురప్రతిభటరక్షోసురశోణిత
కలుషితజ్వాలాంచితంచక్రమపితస్యాస్తీతి
నిత్యసందర్శనముగలదియు దేవవిరోధులైనరాక్షసు
లరక్తముచేఁగలుషితములైనజ్వాలలుగలదియున
గుచక్రముగలవాఁడు

996) శార్ఙ్గధన్వా ; శార్ఙ్గంచ విస్ఫారితజ్యాఘోషశరవర్ష
నాశితాశేషవిద్వేషివార్త్తం స్వసదృశంధ
నురస్యేతి ఘోషశరవర్షములచే నశింపఁజే
యఁబడిన సర్వశత్రువులుగల శార్ఙ్గమను ధ
నుస్సుగలవాఁడు

997) గదాధరః ; గదాధిపత్యంచ సకలతత్త్వముద్యాంతకా
నలస్ఫులింగినం నిత్యసంమోదినం కౌమోదకిం
ధారయతీతి, అన్నివైపుల కల్పాంతవహ్నిస్ఫులిం
గములక్రమ్ముచున్న కౌమోదకియనెడు గదాధిపత్య
గలవాఁడు

998) రథాంగపాణిః ; యథోచితం రథాంగపాణ[illegible] ర్వస్యేతి
యథోచితమైన రథాంగము హస్తమున [illegible]

లవాఁడు

999) అక్షోభ్యః) ప్రపన్నాభయదానధార్ఢ్యాతిశయమహిమ్నా
షి, ప్రపన్నాభయదానప్రౌఢిమ మందుఁదనమహి
మచేతనక్షోభ్యుఁడైనవాఁడు

1000) సర్వప్రహరణాయుధః) స్వనిషధానాం సర్వానిష్టనిరాల
యిత్ర్యాణ్యసంఖ్యేయాన్యమర్యాదసామర్థ్యానాస్త్రా
స్త్రోచితాన్ననంతానాభరణావికల్పాని సదాసర్వత్రస
ర్వథా సర్వప్రకారసమాశ్రితరక్షా దీర్ఘసత్రదీక్షితా
నిసర్వైశ్వర్యధురంధరాణ్యాన్యస్యాపి దివ్యాయుధాన్యస్య
తి) తనభక్తుల సర్వానిష్టములఁదొలంగించునవియు
అసంఖ్యేయములైనవియు మహాసామర్థ్యముగల
వియుఁదనకుఁదగినవియు యెల్లప్పుడు నన్నివిధము
లనాశ్రితసంరక్షణమనెడు దీర్ఘసత్రమున దీక్షవహిం
చినవియు సర్వైశ్వర్యధురంధరములునైన యిత
రాయుధములనుగలవాఁడు

ఇతిశ్రీపరాశరభట్టారాచార్య కృత విష్ణుసహస్ర
నామభాష్యమునకు ముప్వవేంకటదాస ప్రణీతం
ఘునాంధ్రతాత్పర్యము సర్వము సంపూర్ణము

ఫలశ్రుతి

శ్లో॥ ఇతీదం కీర్తనీయస్య కేశవస్య మహాత్మనః
నామ్నాం సహస్రం దివ్యానామశేషేణ ప్రకీర్తితమ్
య ఇదం శృణుయాన్నిత్యం యశ్చాపి పరికీర్తయేత్
నాశుభం ప్రాప్నుయాత్కించిత్ సోముత్రేహ చ మానవః

కీర్తింపదగినవాఁడును మహాత్ముఁడునైన కేశవుని దివ్యనా
మసహస్రమును బాగా నిత్యమెవ్వఁడు వినునో యెవ్వఁ
డు పఠించునో యట్టివాఁ డిహలోకమందుఁగాని పరలోకమందుఁ
గాని కొంచెమైనను శుభము నొందఁడు

శ్లో॥ వేదాంతగో బ్రాహ్మణః స్యాత్ క్షత్రియో విజయీ భవేత్
వైశ్యో ధనసమృద్ధః స్యాచ్ఛూద్రః సుఖమవాప్నుయాత్ ॥

ఈ విష్ణుసహస్రనామమును పఠించి బ్రాహ్మణుఁడు వే
దవేదాంతపారగుఁడగును క్షత్రియుఁడు శత్రుజయ
ముఁ గాంచును వైశ్యుఁడు ధనసమృద్ధి నొందును
శూద్రుఁడు సుఖము నొందును

శ్లో॥ ధర్మార్థీ ప్రాప్నుయాద్ధర్మమర్థార్థీ చార్థమాప్నుయాత్
కామానవాప్నుయాత్కామీ ప్రజార్థీ ప్రాప్నుయాత్ప్రజాం

ఈ భగవన్నామోచ్చారణముచే ధ...

ఫలశ్రుతి

నార్థి ధనమును కామార్థి భోగములను సంతానార్థి సంతానము
లను బొందును

శ్లో॥ భక్తిమాన్యః సదోత్థాయ, శుచిస్తద్గతమానసః
సహస్రం వాసుదేవస్య, నామ్నామేతత్ప్రకీర్తయేత్
యశః ప్రాప్నోతి విపులం, జ్ఞాతిప్రాధాన్యమేవచ
అచలాం శ్రియమాప్నోతి, శ్రేయః ప్రాప్నోత్యనుత్తమమ్

శ్లో॥ న భయం క్వచిదాప్నోతి, వీర్యం తేజశ్చ విందతి
భవత్యరోగో ద్యుతిమాన్, బలరూపగుణాన్వితః
రోగార్తో ముచ్యతే రోగాత్, బద్ధో ముచ్యేత బంధనాత్
భయాన్ముచ్యేత భీతస్తు, ముచ్యేతాపన్న ఆపదః

ఎవ్వఁడు ప్రాతఃకాలమునలేచి శుచియై మనసు నిశ్చలము చేసి విష్ణు సహస్రనామములను బఠించునో యట్టివాఁడు విస్తారయశస్సును జ్ఞాతులలో శ్రేష్ఠత్వమును బొందును. వెండియు నట్టి నరుఁడు శాశ్వతైశ్వర్యమును శ్రేయస్సును భయరాహిత్యమును వీర్యమును దేజస్సునారోగ్యమును గాంతిని బలమును సౌందర్యమును మంచిగుణములను బ్రాపించును, రోగార్తుఁడు రోగమును బద్ధుఁడైన బంధనప్రాప్తిని భీతుఁడగువాఁడు [illegible]

ఫలశ్రుతి

ట్లుకొనును ఆపన్నుఁడగువాఁడునాపదనుఁదరించును

శ్లో॥ దుర్గాణ్యతితరత్యాశు, పురుషః పురుషోత్తమమ్
స్తువన్నామ సహస్రేణ, నిత్యం భక్తి సమన్వితః,
వేయినామములచేఁ బురుషోత్తముని భక్తితో స్తుతించువాఁ
డు దాఁటరాని విపత్తులనుఁ ద్వరగా దాఁటును

శ్లో॥ వాసుదేవాశ్రయో మర్త్యో, వాసుదేవ పరాయణః
సర్వపాప విశుద్ధాత్మా, యాతి బ్రహ్మ సనాతనమ్
న వాసుదేవ భక్తానా మశుభం విద్యతే క్వచిత్
జన్మమృత్యు జరావ్యాధి భయం నాప్యుపజాయతే

తాత్పర్యము వాసుదేవునాశ్రయించి తదియ భక్తిగలవాఁడు సర్వపాపములచే విడువఁబడి సనాతనము పరబ్రహ్మనుఁబొందుచున్నాఁడు, వాసుదేవభక్తులకొకప్పుడును, అశుభజన్మమృత్యుజరావ్యాధి భయంబులుగలుగవు

శ్లో॥ ఇమం స్తవమధీయానః శ్రద్ధా భక్తి సమన్వితః
యుజ్యేతాత్మ సుఖక్షాంతిః శ్రీధృతి స్మృతి కీర్తిభిః

తా॥ శ్రద్ధాభక్తులతో నీస్తవమునుఁ బఠించువాఁడు ఆత్మసుఖము ఓర్పు సిరి ధైర్యము జ్ఞాపకశక్తి కీర్తులతోఁగూడియుండును

శ్లో॥ న క్రోధో న చ మాత్సర్యం న లోభో నాశుభా మతిః,

ఫలశ్రుతి

భవంతి కృతపుణ్యానాం, భక్తానాం పురుషోత్తమే॥
విష్ణుభక్తులైన పుణ్యాత్ములకుఁ క్రోధమాత్సర్యలోభ దుష్టమ
నస్సులుండవు

శ్లో॥ ద్యౌస్సచంద్రార్కనక్షత్రా, ఖందిశోభూర్మహోదధిః
వాసుదేవస్య వీర్యేణ, విధృతానిమహాత్మనః॥

తాత్పర్యము॥ స్వర్గసూర్యచంద్రనక్షత్రాకాశములు భూసముద్ర
ములు మహాత్ముఁడగు వాసుదేవుని వీర్యముచే ధరిం
పఁబడుచున్నవి

శ్లో॥ ససురాసురగంధర్వం, సయక్షోరగరాక్షసం।
జగద్వశే వర్తతేదం, కృష్ణస్యసచరాచరం

తా॥ సురాసురగంధర్వయక్షోరగరాక్షసులగు చరాచర
ములతోఁగూడిన జగత్తు కృష్ణుని యధీనమందుఁ
గలదు

శ్లో॥ ఇంద్రియాణిమనోబుద్ధిస్సత్వంతేజోబలంధృతిః
వాసుదేవాత్మకాన్యాహుః క్షేత్రంక్షేత్రజ్ఞ ఏవచ

తా॥ ఇంద్రియములు మనస్సు బుద్ధిః సత్వము తేజస్సు బలము
ధైర్యము క్షేత్రము క్షేత్రజ్ఞుఁడును వాసుదేవాత్మ
కములు

శ్లో॥ సర్వాగమానామాచారః ప్రథమం పరికల్పితం

ఫలశ్రుతిః

ఆచారప్రభవో ధర్మో ధర్మస్య ప్రభురచ్యుతః

తా॥ సర్వాగమములయొక్క యాచారము మొదలు గల్పింపఁబ
డెను ఆచారమువలన ధర్మము పుట్టెను ధర్మమునకుఁ బ్రభు
వచ్యుతుఁడు

శ్లో॥ ఋషయః పితరో దేవాః మహాభూతాని ధాతవః
జంగమాజంగమం చేదం జగన్నారాయణోద్భవమ్

ఋషులు పితృదేవతలు దేవతలు మహాభూతములు
ధాతులు జంగమములు స్థావరములు గల జగత్తు నారాయ
ణుని వల్ల జనించెను

శ్లో॥ యోగో జ్ఞానం తథా సాంఖ్యం విద్యాశ్శిల్పాది కర్మ చ
వేదాశ్శాస్త్రాణి విజ్ఞానమేతత్సర్వం జనార్దనాత్

తా॥ యోగము జ్ఞానము సాంఖ్యము విద్యాశిల్పములు వేద
ములు శాస్త్రములు విజ్ఞానము యీ సర్వము జనా
ర్దనుని వల్ల జనించెను

శ్లో॥ ఏకో విష్ణుర్మహద్భూతం పృథగ్భూతాన్యనేకశః
త్రీన్లోకాన్వ్యాప్య భూతాత్మా భుంక్తే విశ్వభుగవ్యయః

తా॥ భూతములనేకములుండినను విష్ణువొక్కఁడే మహాభూతం

ఫలశ్రుతి

అవ్యయుఁడై భూతాత్ముఁడైన విష్ణువు ముల్లోకంబుల వ్యాపించి భోగింపుచున్నాఁడు

శ్లో॥ ఇమం స్తవం భగవతో విష్ణోర్వ్యాసేన కీర్తితమ్
పఠేద్య ఇచ్ఛేత్పురుషః శ్రేయః ప్రాప్తుం సుఖాని చ

భగవంతుఁడగు విష్ణుదేవుని యీ స్తోత్రము వ్యాసునిచే రచింపఁబడెను దీనినిఁ బఠించు పురుషుఁడు శ్రేయస్సుఖములఁ బొందును

శ్లో॥ విశ్వేశ్వరమజం దేవం జగతః ప్రభుమవ్యయమ్
భజంతి యే పుష్కరాక్షం న తే యాంతి పరాభవమ్

విశ్వేశ్వరుఁడు నజుఁడు జగత్ప్రభువున వ్యయుఁడు దేవుఁడునైన పుష్కరాక్షుని భజించిన వారు పరాభవమునుఁ బొందరు

[illegible]   [illegible]

16 [illegible] 240-00   105-00

10000 [illegible] 210-00   8-00

[illegible] 15-00   24-00

[illegible] 18-00   169-0-0

[illegible] 10-00

524-0-0

169-00

355-0-0

[illegible]

భాష్యకార సమాజస్థాపకులు
మహర్షి శ్రీవేంకటదాస స్వామి.
Artist
రేపల్లె. గుంటూరు జి.
1957.